7md

Kultūros savaitraštis „7 meno dienos“ | 2022 m. gruodžio 2 d., penktadienis, Nr. 39 (1446) | 1,90 Eur | www.7md.lt

D*ailė* | **M***uzika* | **T***eatras* | **K***inas* | **F***otografija*

2
Daumanto Kirilausko rečitalis „Organum“ salėje

4
Martíno García García koncertas Paliesiaus dvare

5
Pokalbis su dramaturge Birute Kapustinskaite

6
Latvijos teatro vitrina

10
Ukrainos vaizdai Plungėje ir Vilniuje

12
„Scanoramos“ konkursinė programa

Ekspozicijos fragmentas

G. Grigėnaitės nuotr.

Skrodžiant žvilgsniams

Dariaus Žiūros paroda „Portretai“ Nacionalinėje dailės galerijoje

Monika Krikštopaitytė

Nors didžiojoje Nacionalinės dailės galerijos salėje rodomi tik keturi Dariaus Žiūros kūriniai, ji neatrodo tuštoka. Neužpildytas erdves skrodžia Gustonių kaimo gyventojų žvilgsniai: nuo ilgosios sienos į mus tiesiai žiūri aštuoni to paties žmogaus, tik skirtingu metu fiksuoti, videoportretai, po 60-ies sekundžių rodomas kitas žmogus, irgi filmuotas kas treji metai (2007, 2010, 2013, 2016, 2019 ir 2022 m. – „Gustoniai“). Tušti plotai reiškia, kad žmogus kaime dar negyveno, buvo iškeliavęs ar mirė. Nuo priešingos sienos žvelgia dvigubas videoportretas iš serijos „Portretai“ (tęsiama nuo 2005 m.), kur matyti vaikas (vienas iš pirmosios Lietuvos gyventojų, gimusių po nepriklausomybės atkūrimo, kartos) ir tas pats žmogus suaugęs. Per vidurį salės – įstriža siena, ant kurios mergaičių ir jų jau suaugusių nuotraukos. Paklaustas, kodėl tik mergaičių, menininkas atsakė, kad turbūt dėl lyčių vaidmens supratimo. Berniukai į projektą neįsitraukė, ir nors kelių jų nuotraukos buvo, ilgainiui projektas tapo vien merginų.

Kad ir kur žiūrovas eitų, turi kirsti žvilgsnių spindulius, todėl tam tikra prasme jis irgi pakliūva į ekspozicinį lauką. Parodos situacija tampa panašesnė į akistatą, vienas kito buvimo liudijimą, tą dar labiau išryškina menininko pasiūlyta salės dešinėje esanti „Videostudija“ (tęsiama nuo 2017 m.) – „studija su automatizuota videokamera, kurioje lankytojas, susipažinęs su kūrinio taisyklėmis, gali nusifilmuoti penkiolikos sekundžių trukmės videoautoportretui, ir besiplečiantis skaitmeninis filmuotos medžiagos archyvas bei nuolat daromi ir parodoje rodomi nauji įrašai, kuriuose susijungia dalyvių ir žiūrovų statusas bei vaidmenys“ (iš parodos anotacijos, kuratorius Andersas Kreugeris).

Aš ir jie (personažai) vis keičiasi vietomis žvilgsnio rate, todėl Gustonių kaimo gyventojai netampa egzotišku svetimu, kurį vertina ir apkalba išpaikinti miesčionys, o stingdo savo atsivėrimu (kad ir kartais kenčiant šaltą kameros žvilgsnį, jaudinantis, išgyvenant, jog ne taip matosi ar ne taip atrodoma), smelkiasi į vidų ir tampa tarsi nepažįstamais giminaičiais.

Susigiminiavimo mistikai lemiamą reikšmę turi laikas, jo pasikartojimas intervalais. Lygiai dėl tos pačios priežasties traukia nueiti į klasės (grupės ir pan.) susitikimą, nes ten bus žmonės, kurie tave matė, pažįsta iš anksčiau ir tu juos matei, todėl dabar jau kitaip pamatysi – su kontekstu. Per šį faktą tarsi pats gali susisiekti su savo buvusia asmenybės dalimi. Žinoma, Gustonių kaimo gyventojai abipusį atsiminimą įgauna tik su Dariumi Žiūra – tuo keistuoliu, kuris vis grįžta jų filmuoti.

Nukelta į 9 psl.

Dainius Liškevičius, „Ten yra VERSMĖ“

Nesitikėkite atsikratyti rečitalių

Jubiliejų švenčiančio pianisto Daumanto Kirilausko rečitalis „Organum“ salėje

Vytautė Markeliūnienė

Pradėsiu nuo Umberto Eco minties: „Knyga įrodė savo pranašumus, ir neaišku, kaip būtų įmanoma padaryti ką nors geresnio už ją, išlaikant tas pačias funkcijas. Galbūt keisis sudedamosios jos dalys, gal lapus gaminsime ne iš popieriaus. Bet ji liks tuo, kuo yra“ (Jean-Claude Carrière, Umberto Eco „Nesitikėkite atsikratyti knygų“. Vertė Elena Macevičiūtė, Adas Macevičius. Vilnius, „Žara“, 2011).

Šis rašinio pavadinimas nusižiūrėtas ir pertransponuotas iš nuostabios Jeano-Claude'o Carrière'o ir Umberto Eco pokalbių knygos pavadinimo. Tą padaryti paskatino rečitalio kaip koncertinio žanro savotiška atitiktis knygai, rečitalio reikšmė, šio žanro gyvensena, jo likimo perspektyva. Kita vertus, rečitalis sužadino ir tam tikrą autorystės klausimą: ko einama klausytis rečitalyje – kompozitoriaus ar jo originalaus teksto interpretuotojo meno? Ko gero, ir vieno, ir kito, bet tas „kitas“ šiuo apibrėžtu atveju tikriausiai būtų tas pirmasis.

Ir štai galvojasi apie interpretuotojo stilių, braižą. Kartais pianisto Daumanto Kirilausko skambinamų Johanno Sebastiano Bacho, Ludwigo van Beethoveno kūrinių girdžiu LRT „Klasikos“ programoje. Gal ne tiek girdžiu, kiek numanau girdinti (iš tikrųjų braižas atpažįstamas iš koncertų ar kompaktinių plokštelių), nes susidaro dvilypė situacija: šioje radijo programoje nėra mados detaliai pranešti, kas grojama ir kas groja. Tad kaskart patiri savotiškas „muzikos mįsles“ – spėk, kas ir ką. Niekaip nesurasčiau argumentų, kodėl toji autorystė nutylima, nepranešama – nei balsu, nei raštu (internete pateikiamoje programoje). Kodėl visa tai pridengiama „intermezzo“ ar „muzikinės pauzės“ žanro anonimišku pranašumu? Visiškai suprantama, kad „Klasikos“ programos klausosi labai įvairi auditorija, bet turbūt nereikėtų ignoruoti ir tos jos dalies, kuri klausosi sąmoningai, turėdama interesą įdėmiai išklausyti sužinojusi, kieno kūrinius kas groja. Nes juk tai – esmė.

Vis dėlto svarbiausia šio rašinio dalis – pianisto Daumanto Kirilausko rečitalis, įvykęs jo jubiliejinio gimtadienio dieną, lapkričio 26-ąją, „Organum“ salėje, ypač gerbiančioje pianistų rečitalius. Jubiliejiniai koncertų vakarai dažniausiai būna dviejų tipų – linksmi, su šou elementais (jų, ko gero, daugiausia) ir rimti, atsakingi, be šou, brėžiantys svarbią dar vieną profesinio kelio liniją. Po šio rečitalio bendraujant, dalijantis mintimis, įsiminė Kirilausko fortepijono mokytojos profesorės Liucijos Drąsutienės mintis: „Jis turi tikslą. Tai buvo girdėti ir šiame rečitalyje.“

Na, trumpai dar apie mokytojo ir mokinio santykį, kuris ypač specifinis ir jautrus Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos pamokų proceso šiokiadieniuose.

Daumantas Kirilauskas

A. Jakšto nuotr.

Neretai viešuose kontekstuose tenka girdėti švelniai ironišką požiūrį, esą Čiurlionio mokyklos absolventai pernelyg sureikšmina tuos mokytojų ir mokinių, bendruomeninius santykius. Tačiau šiuo požiūriu norėčiau pasidalyti tik vienu dalyku, kuris šiandien gal atrodytų kiek anachronistinis (nes dabar nebėra negabių moksleivių, tik negabūs mokytojai): Čiurlionio mokykloje susiklostantis ilgametis mokinio ir mokytojo santykis tampa labai svarbia, net esmine (savi)kritikos mokykla. Meno mokantis neišvengiamai susiduriama su daugybe situacijų, kai labai svarbus mokytojo stebėjimas, jo kritinės pastabos, mokinio stipriųjų ir silpnųjų pusių įžvalgos. Tad Drąsutienės pastaba susiejo tam tikras Kirilausko šaknis ir dabarties būvį.

O koks tas dabarties būvis – atskleidė rečitalio programa ir jos atlikimas. Skambėjo trys Bacho Tokatos (BWV 910, 911, 916) ir trys Beethoveno kūriniai: Fantazija, op. 77, Sonata Nr. 24 Fis-dur, op. 78, Sonata Nr. 28 A-dur, op. 101. Pirmiausia – apie susiformavusį pianisto stilių, kurį galima atpažinti. Bandau jį nusakyti. Labai skaidriai sudėliota kūrinio forma, aiškiai girdimi balsai ir harmonija, baroko ir klasicizmo stilių skirtingumo jutimas, šiems stiliams būdingų instrumentų galimybių suvokimas ir saikingas savosios meninės sampratos autografas. Pastaroji savybė – tai intymaus ryšio su kompozitoriaus kūryba arabeska. Ji tarytum „laiškelis“ Bachui ar Beethovenui apie tai, ką pianistas siunčia kaip savo laikmečio ir patirties atstovas. Bacho Tokatose itin tauriai skambėjo moduliacijų grandinės, kurios, regis, priminė Kirilausko improvizatoriaus gabumą. O ilgosios Tokatų fugų temos, jų plėtotė (toks būdingas Bacho jaunystės atributas) liudijo mėgavimąsi melodine ištarme, kurios jau kur kas daugiau Beethoveno kūryboje.

Koncerto pradžioje – juntamas pianisto jaudulys, kuris vėliau, su juo sėkmingai kovojant, (Beethoveno muzikoje) nuvedė į laisvos tėkmės minties būvį. Tas jaudulys – savaip gražus, kalbantis apie rečitalio reikšmę pianisto gyvenime. Juk, atrodytų, ko čia jaudintis, keliasdešimtą kartą kylant į sceną, išleidus per 20 muzikos albumų. Tačiau tas gyvas išgyvenimas, suteikiantis progą publikai alsuoti pianisto širdies ritmu, alsuoti jo muzikos girdėjimo ritmu, – yra rečitalio esmė.

Taip, rečitalių pasitaiko rečiau ar dažniau. Tačiau aišku viena: jų dažnumo grafika turi būti nuolatos palaikoma. Tai – tarytum knygos, kurių niekas negali atstoti. Tai muzikinio gyvenimo tapatybė, liudijanti gyvuojančio, nesenstančio ir perspektyvaus meno sveikatą.

Čia vėlgi norėtųsi grįžti prie knygos bei rečitalio parafrazės ir vėl pacituoti Umberto Eco: „Viešoji nuomonė (bent žurnalistai) laikosi įsikibusi įkyrios idėjos: knygai lemta išnykti (o gal patys žurnalistai mano, kad jų skaitytojus užvaldė ši įkyri idėja), ir visi neišvengiamai kelia tą patį klausimą.“ Jubiliejinio rečitalio proga linkėtume Daumantui Kirilauskui išlikti šios tapatybės – rečitalių – pašauktiniu. Tik neatsikratykime rečitalių!

Racionalusis meistras

Kevino Kennerio rečitalis M.K. Čiurlionio muzikos festivalyje

Kevin Kenner

K. Ivanauskaitės-Čiurilienės nuotr.

Aldona Eleonora Radvilaitė

Baigiamajame X tarptautinio M.K. Čiurlionio muzikos festivalio koncerte lapkričio 23 d. Nacionalinėje filharmonijoje skambino keleto prestižinių konkursų (Fryderyko Chopino, Piotro Čaikovskio, Vano Cliburno ir Ginos Bachauer) laureatas pianistas Kevinas Kenneris. Pasiklausyti jo interpretuojamų Ferenco Liszto, Boriso Liatošinskio bei Fryderyko Chopino kūrinių susirinko daugybė gerbėjų.

Žinomos pianistės, LMTA profesorės Aleksandros Žvirblytės pastangomis kiekviename M.K. Čiurlionio muzikos festivalio sezone daugėja koncertų, vis daugiau rėmėjų patiki šio renginio svarba, todėl atsiranda galimybė pakviesti vis įdomesnių, ryškesnių atlikėjų. Šių metų dešimtajame festivalyje simboliškai įvyko dešimt koncertų Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje, Valdovų rūmuose, Vilniaus rotušėje ir „Organum“ koncertų salėje. Dalyvavo nemažai kolektyvų, ansamblių, orkestrų, choras „Pro musica“. Keliuose koncertuose įspūdingai pasirodė ir pati festivalio organizatorė profesorė Žvirblytė bei jos sūnus pianistas Paulius Anderssonas. Rečitalius surengė net du įžymūs, pasaulyje itin vertinami pianistai iš užsienio – Roger Muraro iš Prancūzijos ir Kevinas Kenneris iš JAV, įvardijamas kaip vienas puikiausių visų laikų JAV pianistų. Buvo įdomu analizuoti šių jau ne pirmą kartą Vilniuje koncertuojančių visiškai skirtingų, įdomių muzikų atliekamų kūrinių traktuotes. Muraro jautrus, subtilus skambinimas jaudino nuoširdumu, emocionalumu, tačiau taip pat prikaustė dėmesį Kennerio tapybiškos, racionalios, tarsi stebint iš šalies, stipraus charakterio veikiamos traktuotės.

Neįprastai Kevino Kennerio rečitalyje nuskambėjo Liszto „Klajonių metai: Šveicarija“ („Années de pèlerinage: Suisse“). Patyrę profesionalai dažnai labiausiai kreipia dėmesį į virtuozinį, audringą Liszto muzikos pradą. Kiti perteikia romantinę, jausminę aurą, pasineria į emocijų pasaulį. Kennerio visų ciklo pjesių traktuotėse buvo juntamas valingas stiprios asmenybės požiūris į gamtos reiškinių savitą, tapybišką pateikimą. Ryškiai kontrastingai skambėjo „Viliaus Telio koplyčia“ – architektūriškai, ryžtingai buvo perteikiami tarsi regimi, galingi statiniai, po to tyliai, švelniai interpretuojami mieli gamtos vaizdiniai: „Prie Valenštato ežero“, „Pastoralė“, „Prie šaltinio“. Po šių kerinčių vaizdų – galinga, aštroka stichija prabilusi „Audra“. Energingi, veržlūs skambesiai drebino erdvę. Visai kitaip, labai įdomiai, meditatyviai, tarsi racionalus egzistencijos apmąstymas, buvo atliktas „Obermano slėnis“. Stipri Kennerio asmenybė raiškiai sudėliojo visus šioje muzikoje esančius akcentus.

Maloniai nuteikė gana retai atliekama pjesė „Eglogas“ – nuspalvinta šviesiai, poetiškai. Neįprastai suskambo dvi paskutinės ciklo pjesės „Namų ilgesys“ ir „Ženevos varpai“, nes pianistas pasirinko pirmąsias šių kūrinių versijas, kurių teksto yra daugiau, bet abejočiau, ar jų muzika tobulesnė už vėlesniąją.

Prieš antrą koncerto dalį Kenneris papasakojo klausytojams apie šios programos pasirinkimą, taip pat išreiškė palaikymą Ukrainos drąsuoliams – savo šalies ir mūsų visų gynėjams. Pianistas skambino vilkėdamas ukrainiečių pabėgėlių jam dovanotą kostiumą – liaudies meno meistrų siuvinėtais raštais puoštą „vyšyvanką“. Net koncerto pradžioje atliktą „Viliaus Telio koplyčios“ muziką jis susiejo su didvyriška ukrainiečių kova. Taigi, šį koncertą pianistas skyrė Ukrainai.

Prieš Chopino Sonatą b-moll skambėjo XX a. pirmosios pusės ukrainiečių kompozitoriaus Boriso Liatošinskio pjesės:

Nukelta į 3 psl.

Virpėjimai, vizijos, ošimai...

Lietuviškos premjeros šiuolaikinės muzikos festivalio „Iš arti“ Baltijos muzikos dienose Kaune

Aušra Strazdaitė-Ziberkienė

Jau antrą kartą šiuolaikinės muzikos festivalyje „Iš arti“ surengtos „Baltijos muzikos dienos“ (2009 m. savo kelią pradėjęs festivalis pirmąsias „Baltijos muzikos dienas“ surengė 2019 m., pradėjus veikti Baltijos šiuolaikinės muzikos tinklui). Lapkričio 6–19 d. devyniuose koncertuose grojo Lietuvos, Latvijos, Estijos, Austrijos atlikėjai: Estijos elektroninės muzikos ansamblis (EMA), Talino naujosios muzikos ansamblis (vadovas Arashas Yazdani), austrų ansamblis NAMES (vadovas Matthias Leboucheris), Kauno miesto simfoninis orkestras, kuriam dirigavo Imantas Jonas Marijus Šimkus, Jurio Āzerso ir Guntaro Freibergo perkusijos duetas iš Latvijos, ansamblis „Synaesthesis“ (vadovė Marta Finkelštein), Klaipėdos kamerinis orkestras, kuriam dirigavo Vytautas Lukočius, grojo Sergejus Okruško (klavesinas), Lietuvos simfoninis pučiamųjų orkestras, kuriam dirigavo Karolis Variakojis, dainavo solistė Gunta Gelgotė, festivalį baigė Latvijos radijo choras. Didžioji dalis koncertų vyko Kauno valstybinėje filharmonijoje, festivalis prasidėjo „Drobės“ fabrike, baigėsi Šv. Jurgio Kankinio (pranciškonų) bažnyčioje.

Festivalyje daugiausia skambėjo nauja muzika, sukurta per pastaruosius kelerius metus, tad tarp jos išsiskyrė kur kas anksčiau sukurti kūriniai: NAMES koncerto programoje skambėję Michaelio Gordono „Industry“ (1992), Klauso Lango „small life. transition“ (2003), Christopho Herndlerio „vom Festen, das Weiche“ (2007) ir kitų, Latvijos radijo choro programoje – Ryčio Mažulio „Canon solus“ (1998), Justės Janulytės „Akvarelė“ (2007), Arvo Pärto „The Deer's Cry“ (2008) ir Toivo Tulevo „Tanto gentile“ (2010). Prie santykinai „vyresnių“ kūrinių galima priskirti Kauno miesto simfoninio orkestro atliktus Giedriaus Kuprevičiaus „Paskutinius baltų šokius“ (2012) ir Talino naujosios muzikos ansamblio – Justinos Repečkaitės „Acupuncture“ (2014). Iš parašytų per pastaruosius keletą metų festivalyje skambėjo latvių perkusijos dueto atliekami Loretos Narvilaitės „Akataka“ (2017) ir Kristupo Bubnelio „Q“ (2021), Klaipėdos kamerinio orkestro – Monikos Zenkevičiūtės „Pocket“ (2018) ir Fausto Latėno „Bolero“ (2020–2021), ansamblio „Synaesthesis“ – Žibuoklės Martinaitytės „Hado zona“ (2021) ir ansamblio EMA – Mantauto Krukausko „me oleme kuus“ (2022).

Kaip ypatingą įvykį išskirčiau Martinaitytės „Hado zoną“, kurios premjera įvyko 2021 m. Vokietijoje, Blaibacho miesto požeminėje koncertų salėje, o 2022 m. spalio mėnesį – festivalyje „Muzikos ruduo“ Vilniaus rotušėje. Negirdėjau užsienio ir Vilniaus koncertų, bet norėčiau tikėti, kad Kauno filharmonijos vestibiulis idealiai tiko šio kūrinio skambesiui ir atmosferai. Ansamblis „Synaesthesis“ prieš kūrinio atlikimą socialiniuose tinkluose atkreipė dėmesį į Lietuvos teisingumo ir Seimo rūmams 1925 m. pradėto statyti pastato erdvių įspūdingumą. Istorikas Žilvinas Rinkšelis KTU Architektūros ir urbanistikos tyrimų centro puslapyje pabrėžia pastato neoklasicizmo stilių su ryškiais *art deco* elementais, vestibiulio kolonų kapitelius su liaudies drožinių motyvais, kolonų pagrindą juosiančią tautinę juostą imituojančius ornamentus, lubų vitražą. Nuolat lankydamasi Kauno filharmonijoje, regis, tik skambant kūriniui „Hado zona“ suvokiau, koks įspūdingas žemų garsų ir šviesų efekto pripildytas vestibiulis.

Kūrinį atliko ansamblio „Synaesthesis“ nariai Artūras Kažimėkas, Simonas Kaupinis, Arnas Kmieliauskas, Donatas Butkevičius, Marta Finkelštein, erdvinio sprendimo kūrėja – Akvilė Anglickaitė, šviesos dailininkas Valdas Latonas. Kūrinį Martinaitytė sukūrė gavusi Johno Simono Guggenheimo atminimo fondo stipendiją. Vandenyno gelmių giliausia zona ir šviesos svarba perteikiama pasitelkus elektroniką ir žemiausių tembrų instrumentus – tūbą, bosinį klarnetą, kontrabosą, perkusiją, kartu su įrašytų instrumentų (kontrafagoto, bosinės fleitos, trombono ir žemo balso) skambesiu. Pakerėta skambesių ir vaizdų magijos pamaniau, jog šį kūrinį, ko gero, galima tik patirti.

Eksperimentiniu *body percussion* tipo kūriniu pradėję, brandžią šiuolaikinę muziką pristatė ansamblis NAMES. Jų programoje išsiskyrė Ramūno Motiekaičio „Melancholijos erdvės“ fleitai, klarnetui, violončelei ir fortepijonui. Subtilaus, tikrai melancholiško skambesio kūrinyje kompozitorius pasirinko kalbėti apie sudėtingas žmogiškąsias būsenas, jo įkvėpimas – to paties pavadinimo Karin Johannisson knyga. Kauno miesto simfoninio orkestro programoje, diriguojant Šimkui, pirmąkart skambėjo Mariaus Baranausko kompozicija „Amžinoji melodija“. Per orkestro tembrus, harmonijas ir faktūras lėtai išsiskleidžiančiame kūrinyje kompozitorius nesiūlė asociacijų, tačiau leido klausytojui ieškoti savo atsakymų. Klaipėdos kamerinis orkestras, diriguojamas Lukočiaus, ir solistas Okruško (klavesinas) taip pat pirmą kartą atliko Ričardo Kabelio „Opus parabellum“. Įspūdingo skambesio, orkestro bei klavesino tembro ir ritmo formulių kontrastas kūrė netgi kiek nejaukią atmosferą, skatino susimąstyti apie dabarties realybę.

Net tris premjeras surengė Lietuvos simfoninis pučiamųjų orkestras – skambėjo Dominyko Digimo „swells, pines, rustles...“, Ritos Mačiliūnaitės „Cooking, Cleaning, Creating“ ir Žibuoklės Martinaitytės „4 Forces“. Nuo šių metų rudens pavadinimą pakeitęs Lietuvos simfoninis pučiamųjų orkestras (buvęs Valstybinis pučiamųjų instrumentų orkestras „Trimitas“) pastaraisiais metais naujose programose svarbią vietą skiria lietuvių kompozitorių kūriniams. Per premjeras dirigavęs Karolis Variakojis pabrėžė, kad orkestro koncertinėse programose nepakanka pristatyti užsienio autorių kūrybą. Tokio Lietuvoje iki šiol neegzistavusio orkestro galimybes gali išbandyti ir lietuvių autoriai. Trijuose kūriniuose sodrus ir spalvingas pučiamųjų skambesys atskleidė tarsi skirtingas gyvenimo versijas.

Lietuvos simfoninis pučiamųjų orkestras, solistai Gunta Gelgotė, Laimonas Salijus (akordeonas), dirigentas Karolis Variakojis

Ritmiškas, tarp daugybės tembrų balansuojantis Mačiliūnaitės „cooking. cleaning. creating“ („iškepti. išvalyti. sukurti“) kalba apie šiuolaikinės moters kasdienybę, atskleidžia socialinę tematiką. Anot kompozitorės, tai sekundžių talpinimas daugybėje veiksmų, vaikščiojimas miegant pirštų galais, tapymas viryklės garsais, rašymas dulkių siurblio filtruose, skalbimo mašinos sukimasis. „Išsibarsto akimirkos fragmentuose ir pasklinda skirtinguose epizoduose, kad apglėbtų didelius mažų būtybių gyvenimus“, – ši kompozitorės frazė man geriausiai apibūdino girdimą muziką.

Visai kitokią, tarsi nuo kasdienybės nutolusią estetiką demonstravo Digimo kompozicija „swells. pines. rustles...“ („bangavimai. pušynai. ošimai...“). Įkvėptas naktį pušyne įrašyto stipraus vėjo ošimo, kompozitorius sukūrė užburiantį, tiesiog efemeriško, vos pastebimo kitimo skambesių peizažą. Stipraus, sodraus garso, išnaudojant, ko gero, visas įmanomas orkestro galimybes, kompoziciją „4 Forces“ („Keturios galios“) pristatė Martinaitytė. Kompozitorės įkvėpimu tapo idėja apie keturias visatą valdančias galias – tai gravitacija, elektromagnetinė galia, silpnoji ir stiprioji branduolinė galios. Kvapą gniaužianti kūrinio kulminacija nepaliko abejingų.

Festivalio premjeros ir orkestro pažadas 2023 m. atlikti dar daugiau naujų lietuviškų kūrinių iš anksto nuteikia geriems įspūdžiams.

Paskutiniame festivalio koncerte Latvijos radijo choras atliko „LRT Klasikos“ užsakymu sukurtą Martinaitytės „Aletheia“. Fantastiško grožio, gylio ir subtilumo muzika Martinaitytė mąsto apie balsą ir

Žibuoklė Martinaitytė

Mato Gineikos nuotraukos. „Iš arti“ archyvai

Atkelta iš 2 psl.

Elegija–Preliudas ir Preliudas Nr. 1, op. 38. Jas Kenneris, panašiai kaip ir bisui atliktą panašiu laikotarpiu kūrusio lenko Ignacy Jano Paderewskio pjesę, skambino pasitelkęs racionalumą. Kilo mintis, jog gal pianistas šiuos autorius pasirinko todėl, kad jaunystėje studijavo pas lenkų kilmės Krzysztofą Brzózą, Ludwiką Stefanskį, o šie galbūt jam įkvėpė domėjimąsi lenkiška muzika, kurios atlikimą giria ne vienas kritikas ir vadina „geriausia kada nors girdėta koncertų salėje“.

Nustebino neįprastas Chopino Sonatos Nr. 2 b-moll, op. 35, atlikimas. Gal mintys apie vykstantį karą ir nenoras pasiduoti emocijoms lėmė, kad traktuotėje vyravo racionalumas, nebuvo šilumos ar romantinio poetiškumo. Greiti tempai, pavyzdžiui, I dalyje *Grave – Doppio movimento* arba II dalyje *Scherzo*, buvo perdėtai greiti (ypač *Scherzo*), dalykiškai ryžtingi, azartiški. Atrodė, kad tai vos ne karo pabūklų keliamo triukšmo iliustracija. O štai III dalyje *Marche funèbre*: *Lento* (visiems pažįstamas „Laidotuvių maršas“) buvo nutapyta tikra mirusiųjų buveinė. IV dalyje *Finale: Presto* labai tyliai, greitai, be kontūrų skriejantys garsai sukūrė šiurpų virš kapų pažeme švilpiančio vėjo vaizdinį. Įprastai lyrinės, išraiškingai atliekamos lėto tempo temos buvo be gyvybės požymių, tik labai tylios, statiškos, bespalvės, nepaprastai ištęstos ir monotoniškos.

Beje, Kevinas Kenneris dvi dienas vedė meistriškumo kursus, kuriuose dalyvavo LMTA studentai, M.K. Čiurlionio ir J. Naujalio meno mokyklų moksleiviai. Kursus parėmė JAV ambasada Lietuvoje.

Jaunas ir pripažintas

Pianisto Martíno García García koncertas Paliesiaus dvare

Jonė Punytė-Svigarienė

Pastarosios savaitės Lietuvoje ypač turtingos užsienio pianistų koncertų. Rodos, ką tik žavėjomės šarmingu Roger Muraro skambinimu, įspūdingu Kevino Kennerio pasirodymu, o lapkričio 26-ąją Paliesiaus dvare sužibo Martíno García García žvaigždė. Pirmąsyk Lietuvoje koncertavęs 26-erių ispanų pianistas savo biografijoje jau turi nemažai tarptautinių konkursų laurų, kurių svarbiausius susižėrė praėjusiais, 2021 metais: tai I premija Klivlando tarptautiniame pianistų konkurse bei du apdovanojimai XVIII tarptautiniame Fryderyko Chopino pianistų konkurse, kur buvo įvertintas III premija ir prizu už geriausią koncerto su orkestru atlikimą.

Anonsuota koncerto programa stulbino apimtimi: Chopino Mazurkos, op. 33, Barkarolė Fis-dur, op. 60, keturi Preliudai (Nr. 13 Fis-dur, Nr. 3 G-dur, Nr. 2 a-moll, Nr. 14 es-moll), op. 28, ir Sonata b-moll, op. 35. Vien išvardintai programai atlikti reikalingas rimtas profesinis, psichologinis ir fizinis pasirengimas. Antrai koncerto daliai atlikėjas parengė Sergejaus Rachmaninovo du Muzikinius momentus (Nr. 3 h-moll, Nr. 2 es-moll), op. 16, ir Sonatą Nr. 1 d-moll, op. 28.

Pristatydamas solistą, Paliesiaus dvaro meno vadovas Viktoras Paukštelis pabrėžė ypatingą šio atlikėjo savybę – interpretacijų jaunatviškumą. Nesileidžiant į polemiką dėl jaunatviškumo kaip vertybės bei brandos (ne)tapatumo atlikėjo nuovargiui, pirmieji Chopino kūriniai (Mazurkos ir Barkarolė) po García García pirštais išties tryško gaiviu ir jaunatvišku gyvenimo džiaugsmu. Laisvai traktuojant ciklo chronologiją sukomponuoti preliudai, nepaisant trapios žanro prigimties, nepastebimai sutirštino dramaturginę koncerto liniją ir virto savotiška introdukcija, ruošiančia pirmos koncerto dalies kulminaciją – žymiąją Chopino antrąją Sonatą b-moll. Čia pianistas atskleidė savo meninę brandą, demonstruodamas apmąstytą ir išjaustą skambinimą.

Pasirinkta programa itin virtuoziška, tačiau tai ne varžė, o kaip tik pabrėžė jo muzikavimo laisvę ir pasitikėjimą savo jėgomis. García García temperamentas ir įsitraukimas į atliekamą muziką maksimaliai išryškino dramatinius epizodus, o lyrinius, subtilius Chopino išsisakymus pianistas perteikė puikiai valdomu įvairių atspalvių *piano*. Beje, visas intymiausias, trapiausias Chopino melodijas lydėjo neryškus, bet vis dėlto neišvengiamai girdimas pianisto niūniavimas. Panašiai kadaise muzikuodamas melodijai balsu pritardavo Glennas Gouldas. Šiuo aspektu pamaniau, kad didelės koncertinės salės erdvėje, dėl atstumo, šis efektas būtų (beveik) nepastebimas. O štai Paliesiaus „Pasagoje“, sėdint netoli atlikėjo, aplankė mintis, kad mieliau gėrėčiausi angeliško tyrumo Chopino melodijomis be pritariamojo vokalinio fono.

Nepaisant šio savotiškumo, García García skambinimas padarė puikų įspūdį. Keturios Sonatos dalys buvo atliktos meistriškai ir įtaigiai. Dėmesį patraukė Sonatos finalo interpretacija. Trumputė *Presto* dalis, muzikos tyrėjams ir pianistams neretai kelianti klausimų dėl formos, faktūros, apimties bei prasmės ciklo kontekste, interpretuojama García García suskambo filosofiškai, pianistas sukūrė paradoksalų po pirštais kunkuliuojančios faktūros „lėtumo“ įspūdį, kuris apibendrino visą ciklą tarsi savotiškas *post scriptum*.

Vykstantieji pasiklausyti Chopino konkurso laureato, natūralu, tikisi išgirsti ne vieną puikiai atliekamą šio kompozitoriaus kūrinį. Vis dėlto daugiau mano asmeninių simpatijų pelnė García García atliekama Rachmaninovo muzika.

Martín García García A. Jakšto nuotr.

Susidarė įspūdis, kad būtent šio kompozitoriaus kūryba itin tinka tikrajai pianisto tapatybei išreikšti. García García garso raiška, jos intensyvumas bei drąsus pedalizavimas nuostabiai tiko ir įtikinamai perteikė Rachmaninovo muzikos kalbos sodrumą, dramatiškumą, faktūros tirštumą bei dinamikos apimtis.

Rachmaninovo trečiasis Muzikinis momentas h-moll tęsė Chopino Sonatos gedulingo maršo tematiką, o antrasis es-moll sukūrė aliuziją į virtuozinius Chopino etiudus, išduodamas vykusią pianisto strategiją tonališkai ir idėjiškai pateikti koncerto programos kūrinius klausytojams kaip bendrą, vientisą patirtį. Pirmoji Rachmaninovo sonata pagrįstai vainikavo viso koncerto programą. Šis kūrinys, įkvėptas Goethe's „Fausto“, išplėtotame finale slepia mirties (Mefistofelio) simbolį – *Dies irae* intonacijas, darkart primindamas anksčiau skambėjusį Chopino *Marche funèbre*.

Intelektualią, iki smulkmenų pianisto apgalvotą koncerto programos koncepciją paryškino du bisai: bendra tonacija su paskutiniu koncerto kūriniu susijęs Rachmaninovo Etiudas-paveikslas Nr. 8 d-moll, op. 39, bei į žaismingą, trapų virtuozinių Chopino pasažų pasaulį klausytojus grąžinęs Valsas Nr. 3 F-dur, op. 34.

Martínas García García – neabejotinai aukščiausios klasės „konkursinis“ pianistas, žavintis puikia grojimo technika, ištverme, emocingu ir kartu intelektualiu skambinimu, savo interpretacijomis gebantis derinti jaunatvišką įkarštį ir valingą brandžios minties įtaigą. Nėra abejonės, kad kitą sykį apsilankęs Lietuvoje šis pianistas puikuosis naujais konkursų laurais. Palinkėkime jam ištvermės siekiant viršukalnių pasaulio pianistų olimpe.

Kalbėti būtina

Spektaklis „Good Girls“ Kauno miesto kameriniame teatre

Miglė Munderzbakaitė

„Good Girls“ – bendras Didžiosios Britanijos, Lietuvos ir Liuksemburgo kūrėjų muzikinis spektaklis, „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“ programos dalis. Spektaklio komanda – režisierė Larisa Faber, dramaturgė Gabrielė Labanauskaitė ir aktorės Monika Valkūnaitė, Teklė Baroti, Nora Zrika – žada maištingą žvilgsnį į abortų temą, pateikiant ne dramatizuotas, apgailestavimų prisodrintas istorijas, bet pasakojimus apie racionalius, apgalvotus sprendimus, dėl kurių nesigailima.

Manifesto ar maišto spektaklyje gal ir nepamatome, tačiau abortų temai gana retas komiškos ir šmaikščios išraiškos formos pasirinkimas pasiteisina. Teatro scenoje reprodukcinės sveikatos ir abortų klausimai retkarčiais tiriami, bet juos dažnai lydi siekis išlaikyti pusiausvyrą tarp dviejų (ar daugiau) nuomonių, žarstomi argumentai į vieną ir į kitą pusę, analizuojami atlikti moksliniai tyrimai ir pan. O tai galiausiai tampa edukacija be galutinės kūrėjų išvados ir požiūrio išsakymo.

Spektaklis „Good Girls“ prasideda įtraukiančiu trijų aktorių, pasidabinusių išraiškingais, blizgiais kostiumais, muzikiniu numeriu. Pradedant medicininiais terminais, sukauptų istorijų koliažu ir baigiant intonacija, kuria kalbama apie abortą, kūrinyje visada jaučiamas tvirtas ir aiškus kūrėjų požiūris: tai sprendimas, kurio nesigailima. Nemažai dėmesio skiriama ir tai visuomenės daliai, kuri šios temos vengia, kalba apie ją pašnibždomis ar net drįsta teisti moteris.

Atrodo keista, kad XXI a. save civilizuota laikančioje visuomenėje esama žmonių, leidžiančių sau vertinti kitų asmeninius sprendimus ir abejoti medicinine procedūra. Tačiau reakcijos viešojoje erdvėje liudija, kad ši tema vis dar aktuali, o visuomenei stipriai trūksta susikalbėjimo, suvokimo, o kai kuriems – gebėjimo atsiriboti nuo asmeninių emocijų, kai kalbama apie žmogaus pasirinkimo ir apsisprendimo teisę, lemiančią būtent jo gyvenimo kokybę, apimančią ir psichologinę, ir fizinę sveikatą.

Tiesa, vienas aspektas, vis iškylantis spektaklio pasakojime, taip pat kelia klausimų apie tam tikrų stereotipų formavimą ir iš kūrėjų pusės. Neigiamai abortą vertinanti visuomenės dalis siejama su religiniais įsitikinimais, lemiančiais jos neišprusimą, nepažangumą. Tai gana diskutuotina prielaida, nes dalis visuomenės narių, prieštaringai vertinančių žmogaus pasirinkimo teisę ir besireiškiančių viešojoje erdvėje, pasižymi ne religiniu fanatizmu, o veikiau polinkiu neigti ir kritikuoti tai, kas yra už jų patirčių, interesų ir supratimo ribų. Tikriausiai ir spektaklio kūrėjos sutiktų, kad visi turime teisę turėti įsitikinimus ir juos taikyti asmeninio gyvenimo sprendimams, o problema prasideda tada, kai į kitų gyvenimą imame žiūrėti, jį vertinti ar apie jį spręsti per savo vertybių prizmę.

Tikrai sėkmingai ir sklandžiai spektaklyje įgyvendintas kūrėjų sprendimas sujungti anglų, prancūzų ir lietuvių kalbas, kuriomis istorijas pasakoja aktorės. Kalbų autentiškumas, kintanti pasakojimo maniera kuria estetiško, o atrinkti istorijų aspektai, užtikrinti argumentai ir teigiamos patirtys – paveikaus spektaklio, galinčio konfrontuoti su visuomenėje

Monika Valkūnaitė, Teklė Baroti ir Nora Zrika spektaklyje „Good Girls“ V. Lankauskaitės nuotr.

įsišaknijusiomis nuomonėmis, įspūdį.

Choreografės Hannah Ma judesio kompozicijos – kartais aktorėms techniškai sudėtingos, tačiau tikslios ir reikalingos. Dailininkės Marie-Luce Theis sukurti aktorių įvaizdžiai prideda jų kuriamoms veikėjoms drąsos ir pasitikėjimo. Videomenininkės Shade Cumini vaizdo projekcijos labiausiai išryškėja spektaklio pradžioje, kai tarsi per mokslinę paskaitą jose rodomi žmogaus reprodukcinės sistemos elementai. Vėliau dėmesys sutelkiamas į aktores ir kartais į ekrane projektuojamus titrus.

Neabejotinai didelis spektaklio kompozitorės Catherine Kontz indėlis į pastatymo visumą – muzikiniai sprendimai atliepia pasakojimą, keičia nuotaiką, kuria ironiją ir šaržuoja. Aktorių Valkūnaitės, Baroti ir Zrikos muzikinis atlikimas skamba ypatingai, o kelios bendra kalba dainuojamos scenos sujungia, suvienija ir dar labiau sustiprina pasakojimą, moterų bendrystę ir šį trio siejantį požiūrį į temą.

Faber spektaklis „Good Girls“ išsiskiria mūsų teatro kontekste, nes nepataikauja, neieško kompromiso su nepritariančiaisiais, drąsiai teigdamas, kad abortas yra pasirinkimas ir medicininė procedūra, dėl kurios dauguma (pagal surinktas istorijas) nesigaili. Spektaklis – stipri ir reikalinga atsvara visuomenėje susiformavusiems stereotipams. O vietoj įprastos spektaklio programėlės žiūrovas gauna visą knygą, kurioje dar išsamiau pateiktos moterų istorijos, sustiprinančios kūrinio ir jo temos aktualumą.

Teatras – galimybė kažką atrakinti viduje

Pokalbis su dramaturge Birute Kapustinskaite

Agnė Zėringytė

Birutė Kapustinskaitė – teatro ir kino dramaturgė, 2018 m. pelniusi „Auksinį scenos kryžių“ už pjesę „Terapijos“ bei 2020 m. nominuota „Sidabrinės gervės“ apdovanojimui už scenarijų filmui „Čia buvo Saša“ (rež. Ernestas Jankauskas, 2018). Pagal dramaturgės darbus pastatyti tokie spektakliai kaip „Terapijos“ (rež. Kirilas Glušajevas, Oskaro Koršunovo teatras (OKT), 2017), „Signalai“ (rež. Paulius Markevičius, Meno ir mokslo laboratorija (MMLAB), 2018), „Niekada nežinai“ (rež. Monika Klimaitė, „Taško“ teatras, 2018), „Vietiniai“ (rež. Markevičius, Nacionalinis Kauno dramos teatras, 2018), „Ženklai“ (rež. Markevičius, MMLAB, 2020), „Detoksikacija“ (rež. Darius Gumauskas, OKT, 2021), „Šokis objektui ir vaikui“ (choreografė Greta Grinevičiūtė, MMLAB, 2021). Dramaturgės kūryba statoma ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje.

Birutė Kapustinskaitė

M. Penkutės nuotr.

Kada pajutote pašaukimą rašyti?

Jau pradinių klasių mokytoja buvo pastebėjusi ir persirašiusi keletą sakinių iš mano rašinių, nes jie kažkuo išsiskyrė iš kitų vaikų darbų. Didesnis potraukis rašyti atsirado paskutinėse klasėse. Pradėjau kurti trumpas istorijas, kurios buvo skirtos labiau man pačiai, tačiau teikė daug džiaugsmo.

Paskui įstojau į Vilniaus dailės akademiją. Ten turėjome užduotį eiti į miestą ir piešti eskizus, fiksuoti judančius žmones. Eskizuodama pagavau save, kad kuriu istorijas apie žmones, kuriuos piešiu, jų gyvenimus, ir kai kuriuos dalykus pasižymėdavau kitoje lapo pusėje. Kol supratau, kad rašyti istorijas man pasidarė įdomiau nei piešti. Tada pradėjau ieškoti programos, kurioje galėčiau realizuoti save rašydama, ir taip atsidūriau Lietuvos muzikos ir teatro akademijos (LMTA) kino dramaturgijos kurse. Iš pradžių derinau abi specialybes, bet po metų nusprendžiau perstoti į LMTA.

Dramaturgija man įdomi tuo, kad yra taikomasis žanras. Tekstas tampa gyvas su aktorių ir žiūrovų pagalba. Tai nėra tik individuali patirtis – dramaturgija sujungia žmones. Mane žavi, kad pjesės autorius gali girdėti žiūrovų reakcijas. Dramaturgijoje atsiranda atgalinis ryšys. Scenarijuje ar pjesėje esama tarpdisciplinškumo ir intermedialumo, nes žodžiai yra tik vienas iš elementų ir nebūtinai pats pagrindinis.

Kuriate ir pjeses teatrui, ir filmų scenarijus, taip pat rašėte audioserialo „Šiaurės miestelis“ scenarijų. Kokių išbandymų kyla rašant teatrui?

Kuriant bet kokią istoriją kyla panašių iššūkių. Tačiau man atrodo, kad rašyti teatrui lengviau nei sukurti filmo scenarijų. Rašydama teatrui galvoju lokaliau, apsibrėžiu mažesnį žmonių kiekį. O filme nesinori veikėjų uždaryti vienoje erdvėje, ieškai būdų, kaip kalbėti vizualiai, kurti antrą, trečią planus. Žinoma, tą patį gali daryti ir teatre, tačiau manau, kad pjesėje lengviau atrakinti temą, ją suvaldyti, net kiek paprasčiau nuspėti žiūrovų reakcijas. Galų gale pjesė greičiau pasiekia žiūrovą ir gali patikrinti, kurie dalykai suveikė, o kurie liko neperskaityti.

Jūsų pjesė „Niekada nežinai“ statyta ir scenoje, ir radijo teatre. Kokios emocijos apima matant savo kūrinį teatre ir girdint jį per radiją?

Šį kūrinį rašiau „Dramokratijos“ festivaliui, tais metais užduotis buvo sukurti pjesę, pritaikytą kokiai nors erdvei. Išsirinkau „Bukowski“ kavinę ir įsivaizdavau, kad visas veiksmas vyksta būtent ten.

Taip ir kilo idėja, kad spektaklis galėtų vykti tikrame bare, su jame veikiančiais aktoriais, ir tai taptų žiūrovams puikia pramoga. Kiek vėliau į mane pradėjo kreiptis įvairūs studentai su dėstytojais, norėdami statyti šią pjesę, nes ji ir skirta jauniems žmonėms.

Vieni studentai kartu su kurso vadove Monika Klimaite spektaklį kūrė „Raketos“ kavinėje, vėliau Aldona Vilutytė su savo studentais nusprendė spektaklį kurti audioformatu. Buvo labai įdomu stebėti skirtingus kiekvienos pasirinktos medijos niuansus ir iššūkius.

Kuo skiriasi darbas teatre ir tokioje erdvėje kaip Meno ir mokslo laboratorija?

Nesinori apibendrinti, tačiau teatre dažniau ieškoma klasikinės teksto interpretacijos. Ar bent pati apie tai galvoju kurdama pjesę. O MMLAB dažnai susirenkame kaip bendraminčiai, norintys realizuoti tam tikrą temą, ir pats procesas tampa labai dinamiškas. Mąstymas ir galvojimas yra komandinis, o teatre dažniausiai parašai pjesę, apie kurią kitame etape jau galvoja režisierius su aktoriais. Pavyzdžiui, MMLAB Greta Grinevičiūtė atėjo su konkrečia spektaklio „Šokis objektui ir vaikui“ idėja, norėdama, kad visi kūrėjai būtų scenoje. Per repeticijas daug improvizavome, ieškojome, laisvai žiūrėjome į temos traktuotę.

Ir vienas, ir kitas būdas savaip įdomus. Tokiose erdvėse kaip MMLAB leidi sau daugiau paieškoti, pagalvoti apie kitokias kūrybines strategijas, ko esant įprastam procesui kaip pjesės autorius galbūt sau neleistum.

Spektaklyje „Šokis objektui ir vaikui“ jūs esate scenoje, nors dramaturgas dažniausiai būna nematomas. Kokia tai patirtis?

D. Putino nuotr.

Birutė Kapustinskaitė ir Agnė Matulevičiūtė spektaklyje „Šokis objektui ir vaikui“

Tai buvo labai didelis iššūkis, tačiau mane vedė ir didelis smalsumas. Jaučiau visos komandos, ypač aktorių, palaikymą. Iš pradžių buvo baisu, bet Paulius Markevičius patarė, jeigu stovėdama scenoje visiškai viską pamiršiu, paprasčiausiai žiūrovams pasakyti: „Paulius man sakė, kad nieko baisaus, jei pamiršiu tekstą.“ Kai priėmiau šį faktą, niekada teksto ir nepamiršau.

Man sudėtingiausia pati spektaklio pradžia, pirmiausia dėl to, kad kartu su kompozitore Agne Matulevičiūte turime jį pradėti. Reikia aptarinėti žmones ir nuspręsti, kodėl jie tiktų būti kandidatais tam, ko mes ieškome. Tačiau tai turime daryti traukdamos juos per dantį. Man sunkiausia, pirmą kartą matant žmogų, rasti savybę ar bruožą, dėl kurio jį galėtum pašiepti, ir neturint asmeninio kontakto su žmogumi labai nesinori jo užgauti ar peržengti ribos.

Vėliau spektaklyje turiu sakyti ilgą monologą, bet jaučiuosi ramiau. Dramaturgams dažnai tenka važiuoti į konferencijas pristatyti savo darbų ir idėjų, todėl monologo sakymą priėmiau kaip galimybę papasakoti istoriją, o tokios patirties juk turiu.

Su Markevičiumi taip pat sukūrėte atmosferines dangaus stebėjimo patirtis „Signalai“ ir „Ženklai“. Kaip kilo tokio tipo spektaklių po atviru dangumi idėja? Kodėl prireikė net dviejų kūrinių?

Prodiuserė Rusnė Kregždaitė pasiūlė idėją sujungti edukaciją apie dangaus kūnus ir istorijas. Ji norėjo, kad sukurtume žvaigždžių stebėjimo patirtį, įtraukdami mitus, pasakojimus ir mokslinius faktus apie dangaus kūnus. „Signaluose“ susitelkiama į bendrą žvaigždžių žemėlapį, įtraukiant mokslinius faktus, o „Ženkluose“ žvaigždės atskleidžiamos per baltų kultūros prizmę. Dėl šių priežasčių atsirado du spektakliai.

Tai buvo įdomus uždavinys, nes žinojau, kad formatas bus audio-, o per spektaklį žiūrovas iš tikrųjų stebės žvaigždes. Didysis iššūkis buvo derinti mokslinius faktus ir mitus, jungiant juos su draminėmis istorijomis.

Pjesė „Terapijos“ gimė iš asmeninių patirčių. Kiek jūsų kūryboje yra fikcijos, autofikcijos ir biografiškumo?

Manau, daug, tačiau tai nebūtinai reiškia, kad konkretus įvykis ar konkretus žmogus tiesiogiai atsiskleis kūrinyje. Tam tikros patirtys ir elementai transformuojami. Draugai ir artimieji kartais sako galintys atsekti, iš kur tam tikri pasakymai ir tipažai paimti. Patiems artimiausiems žmonėms kartais net nereikia savęs ieškoti – jie „ištransliuojami“ gana tiesiogiai. Tačiau asmuo, kuris tave pažįsta kiek mažiau, niekada nesusies detalių, nes visos patirtys pereina tam tikrą transformacijos etapą. Situacijos ar charakterio grūdas dažnai apaugina nauja informacija ir naujais elementais. Kartais įvairios detalės įpinamos nesąmoningai. Kartais net nežinai, kur kūryba gali tave nuvesti. Sakoma, kad tapytojai visada tapo savo pačių portretus, ir išties nesunku pamatyti tą patį braižą. Taip pat yra ir su rašymu.

„Terapijos“ buvo statomos ir Pietų Korėjoje. Kaip nutiko, kad pjesė nuėjo tokį ilgą kelią, atgimė visai kitame pasaulio krašte ir kontekste?

Viena aktorė ir prodiuserė buvo atvykusi į festivalį „Sirenos“, kuriame rodytos „Terapijos“. Pamačiusi spektaklį ji buvo labai sujaudinta ir kitą dieną kreipėsi į mane. Sakė norinti pastatyti spektaklį Pietų Korėjoje. Tada išvertė tekstą ir atsiuntė man. Buvo įdomu matyti savo pačios kūrinį, užrašytą visai kitais rašmenimis, korėjiečių kalba. Skridau į premjerą Pietų Korėjoje ir mane labai nustebino, kad žmonės identiškai reaguoja į tuos pačius momentus kaip ir Lietuvoje. „Terapijų“ režisierei šis spektaklis tapo jos karjeros lūžiu, o aktorės buvo nominuotos įvairiems apdovanojimams ir po spektaklio nuvilnijo banga teigiamų atsiliepimų. Šiuo metu su ta pačia trupe dirbame prie naujo kūrinio, o kitas kolektyvas Pietų Korėjoje taip pat rengia „Terapijų“ skaitymus.

Tema vietiniams gyventojams pasirodė tokia artima, kad kai kurie negalėjo patikėti, jog pjesė rašyta ne korėjiečių autoriaus. Tam tikros patirtys yra tokios universalios, kad atpažįstamos visiems. Nesvarbu kur – visi žmonės myli, liūdi, jaučiasi taip pat sutrikę. Egzistencinis nerimas, meilės paieškos, baimė ir tikėjimas visur tokie patys. Džiaugiuosi, kad taip pat, kaip veikėjai gyvena savo gyvenimus pjesėse, pjesės gyvena savo gyvenimus teatruose, kitose šalyse ir kultūrose.

Ką jums reiškia teatras?

Teatras – erdvė, kurioje žmonės gali išgirsti vieni kitus, nesikalbėdami tiesiogiai. Ten girdi tai, ką norėjai kažkam pasakyti arba kas nors tau norėjo tai pasakyti. Tuo metu būdamas žiūrovu esi priverstas klausytis. Išeidamas iš spektaklio išsineši tai, ką išgirdai, ir renkiesi, ką su tais dalykais daryti. Teatras – galimybė kažką atrakinti viduje.

Ačiū už pokalbį.

Kokybiški spektakliai

Latvijos teatro vitrina

Ieva Tumanovičiūtė

Lapkričio 11–13 d. teko galimybė pamatyti keturis Latvijos teatro spektaklius – tris Rygoje ir vieną Liepojoje. Latvijos teatro darbuotojų sąjungos kuruojama spektaklių programa siekiama pristatyti šalies teatrą užsienio profesionalams bei stiprinti kultūrinius Baltijos ir kaimyninių šalių ryšius. Iš kelių spektaklių būtų neteisinga daryti kokius nors apibendrinimus apie pastarąjį Latvijos teatro sezoną, tačiau bendrą šių kūrinių vardiklį rasti galima. Vyrauja ne inovatyvūs formos eksperimentai, bet meninė kokybė, sutelkta į aktorius, jų kuriamus personažus ir estetinę viziją. Visų keturių spektaklių režisieriai – vyrai: Alvis Hermanis, Vladislavas Nastavševas, Elmāras Seņkovas ir Sergejus Golomazovas, o pagrindinės veikėjos – moterys. Skirtingais būdais spektakliai tyrinėja tamsiąją žmogaus ir žmonijos pusę.

Jau kurį laiką neteko matyti spektaklio, kuris suteiktų aktoriams progą sukurti tokius ryškius vaidmenis su dramaturginio pokyčio linija, kaip Rygos Michailo Čechovo rusų teatro pastatymas „Tegyvuoja karalienė, vivat!“ pagal anglų dramaturgo Roberto Bolto pjesę (1970). Raudona ir mėlyna scenos pusės, du grimo stalai, dvi aktorės: šioje dualistinėje schemoje atgyja karalienių Elžbietos I ir Marijos Stiuart asmeninės bei politinės kovos. Režisierius Sergejus Golomazovas, nevengdamas ryškių gestų, tokių kaip Franko Sinatros daina „L.O.V.E.“ (Elžbietai – angliška, Marijai Stiuart – prancūziška jos versija), pliušinės šlepetės, teniso žaidimas, Holivudo žvaigždės kostiumai, gyvas anglų buldogas, vaikas bei labai mažo ūgio žmogus scenoje, kuria dinamišką, peripetijų kupiną politinių valdžios žaidimų ir aistringo asmeninio karalienių gyvenimo kaleidoskopą.

Už karalienių vaidmenis Dana Bjorka ir Jekaterina Frolova per Latvijos teatro apdovanojimus „Spēlmaņu Nakts“ nominuotos kaip geriausios aktorės. Karalienės vaizduojamos priešingybėmis: Bjorkos Elžbieta I – aukšta, stotinga, su oranžiniu peruku ir raudonu kostiumėliu. Judesiai švelnūs ir ramūs – ji valdydamasi daro tai, ką reikia. Pagrindinis jos kabineto politinis leitmotyvas – „Tyliau, tyliau“. Ji kalba švelniu, prislopintu balsu, mandagiai priima šaltus, racionalius, sau negailestingus, bet šaliai naudingus sprendimus, pamindama asmeninius interesus.

Aktorės Frolovos Marija Stiuart iš pradžių rodoma kaip infantili mergaitė, pasiduodanti impulsams ir nuotaikoms, tačiau, kai reikia, gebanti būti tikra karalienė ir priimti būtinus sprendimus. Ji pulsuoja gyvybe ir primena aktorės Audrey Hepburn sukurtą moters-vaiko tipažą: nuolat judri, guvi, tačiau kalbanti žemu, pakeltu ir griežtu balsu. Ji patiria tai, ko atsisako Elžbieta, – meilę, gimdymą, išdavystę ir t.t. Jos priešininkė baltai nugrimuotu veidu atlieka įspūdingą dainą, ant rankų nešdama anglų buldogą, ir groteskiškai juda kaip suaižėjusi lėlė. Elžbieta I – gyvas lavonas, o Marija – gyvenimas ir jausmai.

Skiriasi ir karalienių patarėjai: Marijos – tėviškai rūpestingas (Jurijus Kušpelo), Elžbietos – gudrus taktikas (Dmitrijus Palesas), primenantis daugelį politikų. Žmogiškas santykis priešpriešinamas profesionaliam ir dalykiniam. Rutuliojantis veiksmui ir aštrėjant politinėms kovoms, Marijai jaučiama vis didesnė simpatija kaip aistringai, maištaujančiai moteriai, laisvai sielai, kurią aktorė perteikia šokio judesiais. Tačiau susitvardžiusi Elžbieta taip pat kelia pasigėrėjimą. Viena kita besižavinčios konkurentės pabrėžia priešpriešą tarp vitališkumo ir disciplinos bei kontrolės, taip pat konfliktą tarp noro ir pareigos, įtampą, kurią valdovas jaučia laviruodamas tarp to, kas asmeniška, ir to, kas politiškai naudinga.

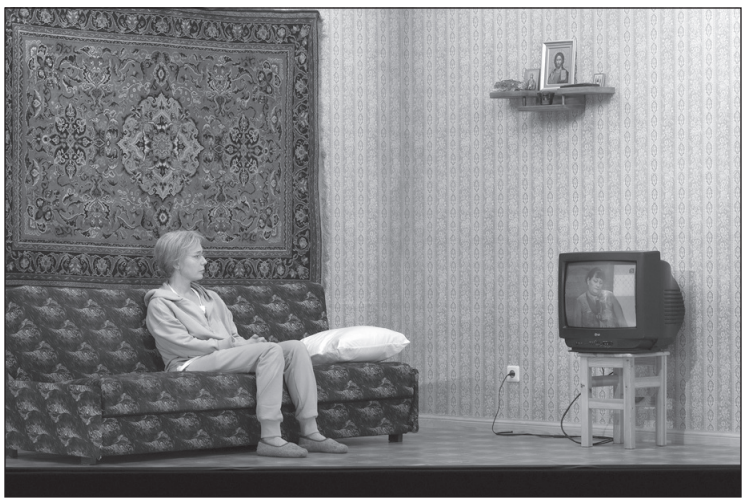

Chulpan Khamatova spektaklyje „Post Scriptum“

J. Deinats nuotr.

Spektaklis „Tegyvuoja karalienė, vivat!“ pasižymi konservatyvia forma, geru režisūriniu medžiagos valdymu ir taikliomis detalėmis. Įsimena išoriškai ryškūs ir psichologiškai išplėtoti personažai, kurių tarp meninių eksperimentų galima pasiilgti šiuolaikiniame teatre.

Į programą įtrauktas ir praeitą sezoną (2021) Latvijos nacionaliniame teatre režisieriaus Vladislavo Nastavševo sukurtas spektaklis „Nepažįstamieji traukinyje“, išsiskiriantis menine vienove ir raiškos priemonių subtilumu. *Film noir* stiliumi, kuriam svarbi šviesa ir šešėliai, pasitelkiant tris baltas širmas ant ratų, tiksliai kuriančias erdvinę dramaturgiją, plėtojama kriminalinė istorija apie du nepažįstamuosius traukinyje: vienas jų įtraukia kitą į nusikaltimą. Veikėjai vilki kostiumus ant nuogo kūno ir yra basi – tai jiems suteikia skurdaus teatrališkumo: iš pradžių jie primena Samuelio Becketto pjesės „Belaukiant Godo“ personažus. Vis dėlto vyrų istorija įdomi tik žiūrint į ją kaip į vieno asmens vidinių balsų kovą: tam tikromis aplinkybėmis kiekvienas gali nužudyti, kaip sako veikėjas.

Režisierius Nastavševas ir spektaklio dramaturgas Vilnis Vējšas susieja Patricios Highsmith romano „Nepažįstamieji traukinyje“ veikėjus su pačios rašytojos biografija. Įsimintiniausia čia rašymo mašinėlę „draskanti“ aktorės Daigos Kažociņos sukurta rašytoja, jos prieštaringa asmenybė ir kūrybinis gyvenimas. Įdomu žiūrėti, kaip autorė prikišusi stalinę lempa stebi savo personažus, reaguoja į jų veiksmus, bjaurisi jais ar valgydama pyragaitį linksminasi stebėdama istorijos atomazgą. Ji personažų neatjaučia. Scenoje užsimenama ir apie jos homoseksualumą bei mizoginiją kaip mizantropijos dalį. Ji gundomai brauko savo knygos veikėjoms (Inese Pudža) per kojas. O pačios rašytojos istoriją pasakoja gangsteris (Ivars Kļavinskis), vilkintis ilgą juodą paltą.

Knygoje „Dienos ritualai: kaip menininkai dirba“ autorius Masonas Currey pateikia Highsmith biografo Andrew Wilsono veikalo ištrauką: „<...> jai labiausiai patikdavo atsipalaiduoti sėdint lovoje tarp cigarečių, peleninių, degtukų, šalia pasidėjus puodelį kavos, spurgą ir lėkštelę su cukrumi. Ji vengdavo bet kokių drausmės apraiškų, o rašydama norėdavo patirti kuo didesnį malonumą. Kaip pati yra sakiusi, susirangiusi kone gemalo poza išties norėdavo susikurti „nuosavą gimdą“.“ Taip pat turėjo priklausomybę nuo alkoholio ir nemėgo žmonių. Kaip teigia Currey: „<...> kartą į kokteilių vakarėlį Londone atvyko nešdamasi didžiulę rankinę, kurioje buvo apie šimtą sraigių, apspitusių įmestą salotų gūžę. Anot jos pačios, tai buvo jos vakaro palydovės.“

Scenoje rašytoja (kaip ir kiti veikėjai) daug rūko – tai tinka pagal spektaklio stilių ir atmosferą, o veiksmas tarsi vyksta jos vaizduotėje, iš kurios gimsta personažai. Kažociņa kuria itin patrauklią veikėją ir jaučia jai simpatiją, kitaip nei rašytoja savo personažams.

Nastavševas meistriškai jungia romano ir rašytojos istoriją, scenos plastiškai persilieja viena į kitą. Labiau už ribinės žmogaus sąmonės analizę ir veikėjų nusikaltimus čia įdomu stebėti estetiškai išgrynintą spektaklio formą, kurioje kiekviena detalė – telefono ragelis, skustuvas ir kt. – tarnauja meninei kūrinio visumai. Darbe sėkmingai susiejama literatūra, kinas ir teatras – pastarojo naudai. Tačiau vis dėlto spektaklyje „Nepažįstamieji traukinyje“, nepaisant stipraus rašytojos personažo, psichologinis blogio tyrinėjimas atrodo gana paviršinis, ypač jei lygintume su Alvio Hermanio spektakliu „Post Scriptum“.

Blogio temą Hermanis tyrinėja plačiai, jo spektaklis emociškai ir intelektualiai paveikia iš visų stipriausiai. Sumažintoje Naujojo Rygos teatro Didžiosios salės scenoje – posovietinio interjero kambarys su kilimu ant sienos. Hermanio spektaklių scenovaizdžiams būdinga antropologiškai detali aplinka, išgryninta iki estetinio lygmens. Ant sofos sėdi moteris ir žiūri televizorių. Iš jo sklinda minkštoji propaganda – rusiška humoristinė dainelė su politine potekste užkariauti pasaulį. Titruose eina informacija apie veikėją: rusų literatūros mokytoja, penkiasdešimt septynerių metų, gyvena viena...

Spektaklio dramaturgijoje Hermanis sujungia cenzūruotą Fiodoro Dostojevskio romano „Demonai“ dalį ir pagal žurnalistės Anos Politkovskajos straipsnius sukurtą mokytojos, kurios sūnus ir vyras žuvo per 2002 m. Maskvos teatro (miuziklo „Nord Ost“) įkaitų tragediją, kai Vladimiro Putino sprendimu įkaitais paimti žmonės „gelbėti“ paleidžiant nuodingas dujas, istoriją. Žymi rusų aktorė Chulpan Khamatova, palikusi Rusiją dėl karo Ukrainoje, vaidina visus veikėjus. Tarp jų Dostojevskio romano personažą Stavroginą, atliekantį išpažintį dvasininkui Tichonui. Spektaklyje visais lygiais – nuo asmeninio iki politinio – keliamas sąžinės klausimas. Stavroginas kankinasi dėl baisaus nusikaltimo, kurį dabar vykstant Rusijos karui prieš Ukrainą rusų kareiviai atlieka prievartaudami

Daiga Kažociņa spektaklyje „Nepažįstamieji traukinyje“

M. Germane (Latvijos nacionalinio teatro) nuotr.

Nukelta į 7 psl.

Ne tik apie karą

Šiuolaikinės dramaturgijos festivalis „Versmė“

Greta Vilnelė

Lapkričio 15–20 d. Lietuvos nacionaliniame dramos teatre vyko šiuolaikinės dramaturgijos festivalis „Versmė“. Šiais metais susitelkta į šiuolaikinius ukrainiečių dramaturgus ir jų kūrybą. Skaitytos keturios pjesės: Lenos Liagušonkovos „Gorkio motina“, Maksimo Kuročkino „Žolėdžiai“, Natalijos Vorožbit „Blogi keliai“ ir Pavlo Arje „Laikų pradžioje ir pabaigoje“. Taip pat surengta diskusija „Kaip gimsta ir kur dingsta lietuvių dramaturgija?“ ir pristatyta naujo Eglės Švedkauskaitės spektaklio „Fossilia“ idėja. Festivalį užbaigė Lietuvos muzikos ir teatro akademijos (LMTA) kino dramaturgijos studenčių kūrybos skaitymai „Premisos“. Festivalio organizatoriams pavyko atrasti išskirtinį balsą turinčių dramaturgų, sudaryti žanrų požiūriu visapusišką programą, kalbančią ne tik apie karą (apie jį kalbėti būtina, tačiau, nepaisant šiuo metu vykstančių baisumų, Ukraina, kaip šalis, nėra apibūdinama vien šiuo reiškiniu) ir sudominančią ukrainiečių kūryba.

Pirmoji pristatyta Lenos Liagušonkovos pjesė „Gorkio motina“ (rež. Jokūbas Brazys). Kūrinys pačios autorės pavadintas šeimos saga. Dvi veikėjos V ir W pasakoja mamos kaimynės Dianos gyvenimo istoriją. Tekstas komiškas, įtraukiantis, tik sunkiai pastatomas. Brazio režisuotas pjesės skaitymas stokoja teatrinės kalbos. Scenoje – minimalistiniai scenografijos pėdsakai: centre – staliukas su gėlėmis ir vandens purkštuku, priešais jį – juodžemio krūvelė, ant kurios padėtas magnetofonas, dešinėje – lyginimo lenta. Net aktorės (Augustė Šimulynaitė ir Aistė Zabotkaitė) užtildomos ir, pasodintos ant kėdžių kairiajame scenos kampe, tampa dar viena scenovaizdžio detale. Pjesė neskaitoma – tekstas aktorių balsais plyšauja iš magnetofono.

Kūrinyje šnekama apie nykią vietovę tarp miesto ir kaimo, bet, regis, net ten veiksmo daugiau nei scenoje. Nuobodulio neprablaško ir rutiniška Arūno Vozbuto veiklų – teatro darbuotojo uniformos lyginimo ir gėlių purškimo vandeniu – kaita. Šį „skaitymą“ taikliai apibūdina viena pjesės eilutė: „Konflikto nebus.“ Vis dėlto pjesėje, priešingai nei scenoje, konfliktas nėra atviras, tačiau ryškus. V ir W pasakojime aršiai priešinamos skurdi realybė ir, veikėjų nuomone, tobulesnė santvarka – kapitalizmas.

Maksimo Kuročkino pjesė „Žolėdžiai“ užliūliavo ne tik genialiu tekstu, bet ir sklandžiu bei apmąstytu režisieriaus Augusto Gornatkevičiaus jos realizavimu scenoje (derėtų sakyti – žiūrovinėje dalyje, nes įprastos aktorių ir žiūrovų pozicijos buvo sukeistos vietomis). „Žolėdžiai“ pasakoja apie Maskvoje gyvenantį laisvai samdomą darbuotoją Mišą, į kurio laiptinę įsikrausto du mongoloidai (taip juos vadina pats autorius). Kuročkino pjesėje dalyvauja postmodernizmo vaikai – neįprasti veikėjai: Autorius, Aš pats, Aš, Naujas veikėjas ir kt. Autoriaus kuriamoje draminėje tikrovėje Autorius, Aš pats ir Aš nuolat ginčijasi, kartais jie yra matomi kitų veikėjų, o kartais ne. Refleksija čia tampa intensyvaus veiksmo dalimi, suteikiančia alternatyvią perspektyvą skaitytojams ir žiūrovams. Įvestas Autoriaus personažas sukuria gyvo, alsuojančio spontaniškumu, čia ir dabar konstruojamo kūrinio įspūdį.

Gornatkevičiaus režisūra tvirtai remiasi į pagrindinio personažo išskaidymo aspektą, tad scenoje veikėjai susodinti galios pozicijų „aukštais“: Autorius – viršuje, po juo – Aš pats, o Aš ir kitų sėdėjimo vietos paskirtos pagal tai, kokiu pjesės metu jie įsitraukia į veiksmą. Iš pirmo žvilgsnio pjesė – komiškas Kuročkino vaizduotės vaisius, smagi kelionė autostopu į nenuspėjamą viziją, tačiau autoriaus pasirinktas kontekstas leidžia panerti giliau. Po komedijos kauke paslėptos globalaus masto temos: kitataučių prisitaikymas svetimoje šalyje ir skirtingų kultūrų sandūros problematika. Kartu svarstoma, ar šiuolaikybėje, kaip ir dramoje, egzistuoja *deus ex machina* („dievas iš mašinos“) – dramaturginis principas, staiga išsprendžiantis problemas, ir ar juntamas jo poreikis. Regis, tokia šio dramaturgo formulė – tikro pasaulio problemas perkelti į svajonių šalį su drakonais bei mongolų princesėmis ir komiškai pašiepti šiuolaikinio žmogaus ydas.

Dar labiau teatralizuotas pjesės skaitymas, režisuotas Antano Obcarsko, parodytas trečią festivalio vakarą. Natalijos Vorožbit pjesė „Blogi keliai“ nėra standartinė, stereotipiškai herojiška pjesė apie karą. Autorė Ukrainos karą vaizduoja iš moters, atvykusios į frontą, perspektyvos, o „karo“ sąvoka manipuliuojama netikėtais palyginimais. Veiksmą scenoje vis pertraukia vaizdo įrašas, kuriame aktorė Aistė Zabotkaitė dalijasi savo veikėjos ir kariškio meilės istorija. Pasakojama nepaisant karo aplinkybių – tai įprasta romantiška drama. Po jų pirmo susitikimo Nataša nueina į kino teatrą. Ten žiūri filmą apie karą ir negali patikėti, kad mylimas vyras vietoj aktorių filme dėvimo grimo iš tiesų bėgioja veidą apsitaškęs purvu. Šis įdomus palyginimas rodo savitą autorės braižą ir tai, kaip ji sugeba išlaikyti atstumą su negailestingais įvykiais ir kitu kampu papasakoti savąją tiesą. Veikėjos mylimasis netrukus žūsta ir žiaurus įvykis subtiliai inscenizuojamas. Su kitu kareiviu ji važiuoja palaidoti mylimojo, bet jis ne toks geraširdis kaip vyras, atvedęs ją iki fronto linijos. Atskleidžiami smukusios moralės žmogaus kėslai: moteris mušama, grasinama ją išprievartauti.

Pjesės „Žolėdžiai“ skaitymas

D. Matvejevo nuotraukos

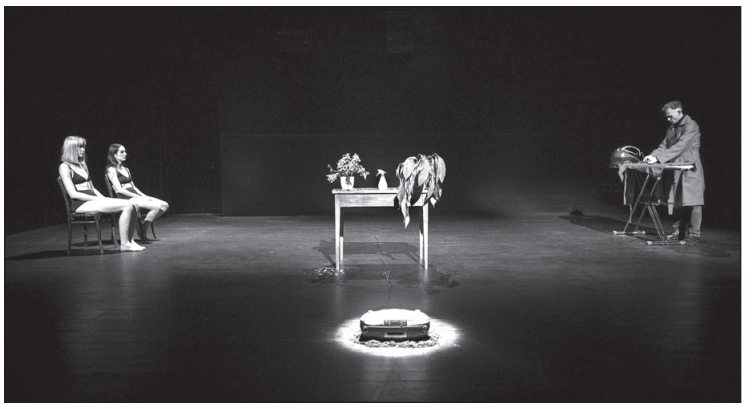

Pjesės „Gorkio motina“ skaitymas

Vorožbit pjesė pabrėžia, kaip karas gali paveikti žmones, priversti pakelti ranką prieš savus. Parodoma, kad nė vienas karo akivaizdoje nėra nei geras, nei blogas. Obcarsko režisuotas skaitymas – niūrus, santūrus, gerai įprasminantis subtilų Vorožbit pasakojimo būdą. Bet šiek tiek per paprastas, turint omenyje, kad pjesė ypatinga ne tik savo paveikumu, bet ir unikaliu požiūriu bei palyginimais.

Jaunuosius Lietuvos dramaturgijos balsus buvo galima išgirsti sekmadienio vakarą „Nacionalinėje“ teatro kavinėje. Skaitymus vedė Gornatkevičius, tačiau režisieriaus rankos pajusti nepavyko, jis buvo labiau tarpininkas tarp dramaturgių ir aktorių. Pristatytos keturios pjesių – Eglės Poškevičiūtės „Kambariokės“ ir „Vaisiai“, Luknės Kraujelytės „Išskridę“ bei Deimantės Vilkelytės „Kmr“ – ištraukos. Sumaniausia pasirodė pastaroji, pasakojanti apie atsitiktinį savižudžio susitikimą su tranzuotoju, kuris iš tiesų yra žudikas. Komiški pokalbiai, monologais piešiamos fantazijos rodo studentės žaidimo žodžiais potencialą. Pjesės veikėjai pradeda protestuoti prieš ją parašiusį dramaturgą, kaip ir Kuročkino „Žolėdžiuose“, ir nusprendžia pailsėti nuo bet kokio veiksmo. Tokia apatiška pabaiga sulaužo tradicinės dramos formą.

Dramaturgijos studenčių skaitymai leido suprasti, kad ateityje turėsime dar didesnį „Versmės“ festivalį, kuriame laukia talentingo jaunimo tekstai.

Atkelta iš 6 psl.

moteris ir mergaites. Klausimas – nutylėti ar išpažinti – nukreipiamas į tautą, nepripažįstančią ir nepermąsčiusią savo praeities nusikaltimų ir darančią juos toliau šiandien Ukrainoje. Spektaklis tiria visuomenės agresorės, kurioje savų žmonių gyvybė nevertinama, prigimtį. Ir aiškiai pasako, kad nuo povandeninio laivo „Kursk“ nuskendimo (2000), kai laiku nepriėmė tarptautinės pagalbos, Putinas ir toliau skandina savo žmones. Spektaklio veikėja, praradusi viltį ir virtusi bejėge auka, merdi savo bute, skambant Arvo Pärto „Spiegel im Spiegel“, kai už jo sienų vyksta karas.

Minimaliomis priemonėmis sukurtas monospektalis „Post Scriptum“ iš mažos vieno buto erdvės pasiekia plačius kontekstus. Viskas prasideda nuo mokinio rašinėlio apie Dostojevskį ir išvirsta į keistos sąmonės, darančios blogį tarsi iš dyko buvimo, iš giluminio noro išmėginti savo ribas ir nuskriausti save taip, kad jau niekada gyvenime nebegalėtum džiaugtis saulės spinduliais, tyrimą. Aktorė Khamatova veda žiūrovus per visus prasminius sluoksnius: jautriai, subtiliai ir švelniai per save perleisdama demonus ir nuskriaustuosius, plėtoja mintį ir sužadina emocijas. Vykstant „Spėlmaņu Nakts“ apdovanojimams ji pripažinta geriausia metų aktore.

Liepojos teatro spektaklyje „Grimai“ režisierius Elmāras Seņkovas blogio ir nemeilės temas nagrinėja pasitelkdamas groteską ir parodiją, ryškias spalvas ir estetiškai nederančius elementus. Vaizdas scenoje primena psichodelinius vaizduotės pliūpsnius su šiurkštaus, primityvaus ir juodojo humoro elementais. Tai vienas tų spektaklių, kurie įsibėgėdami gerėja, nors iš pradžių sunku susigaudyti, nes aktoriai kalba judesiais ir nesąmoninga kalba, panaudodami kitų kalbų skambesį: estų, italų, prancūzų, suomių, arabų, lenkų ir kt. Spektaklyje susiejamos brolių Grimmų pasakos „Snieguolė ir septyni nykštukai“, „Jonukas ir Grytutė“ bei „Pelenė“. Jauni aktoriai kuria personažų parodijas, veiksmui akompanuoja orkestras, skamba dainos – visa tai balansuoja ties kičo riba, bet kai perpranti spektaklio žaidimo taisykles ir pripratinti prie spektaklio kūrėjų *trash'inės* (nuo angliško žodžio *trash* – šiukšlės) vaizduotės, darosi ne tik juokinga, bet ir prasminga.

Iš kitų išsiskiria aktoriaus Egono Dombrovskio pasakotojas, kalbantis latviškai ir apatišku balsu paaiškinantis tai, kas vyksta scenoje. Jis seka komiškas siaubo pasakas suaugusiesiems – absurdiškas scenoje ir artimas gyvenimui. Reinio Suhanovo scenografija sudaryta iš daugybės laidotuvių vainikų ir gelbėjimosi ratų, kurių tėvai savo vaikams nepaduoda. Jie palieka vaikus, jų nemyli, artimieji čia kankina vienas kitą ir smurtauja. O Snieguolė vaizduojama kaip autistė mergaitė su ausinėmis, gyvenanti savame pasaulyje, todėl gražesnė už jos nemylinčią pamotę – influencerę, feisbuke pardavinėjančią grožio priemones. Tokios stilistikos darbas svyruoja ties kičo riba, tačiau kūrėjai išlaiko stiliaus vienovę, ir nors atrodė sunkiai tikėtina, finale spektaklis „Grimai“ pasiekia grožį, gelmę ir įgyja prasmių, susijusių su šiuolaikinio žmogaus egzistencija.

Spektakliai „Grimai“ ir „Post Scriptum“ buvo nominuoti geriausio šį sezoną Latvijos teatro spektaklio apdovanojimui, bet šiemet Latvijoje geriausio spektaklio, režisieriaus ir dar keliose kategorijose laimėjo Łukaszo Twarkowskio „Rotkho“, kaip 2018 m. Lietuvoje jo „Lokis“, parodęs kitokias vaizdo technologijų teatre galimybes ir kokybę.

Iš keturių Latvijoje matytų spektaklių paveikiausi – „Nepažįstamieji traukinyje“ ir „Post Scriptum“, vis dėlto pastarasis emociškai ir intelektualiai paliečia stipriau. Išlaikant aukštą meninę kokybę, jame nelengvu būdu nagrinėjamos aktualios mūsų laikų problemos. Jis žadina sąžinę ir asmeniniu bei politiniu lygmeniu klausia apie atsakomybę už nusikaltimus.

Per tris dienas

Baltijos stiklo menas Vroclave

Aistė Kisarauskaitė

Tokios medžiagos kaip stiklas ar porcelianas jau savaime žadina vaizduotę, jų istorija pilna virtuozų meistrų pavardžių, atradimų, žinomiausių gamintojų ženklų, ilgaamžių tradicijų, falsifikacijų ar apgavyščių, o šiais laikais, sparčiai vystantis įvairioms technologijoms, lauki ir jų panaudojimo stikle ar tiesiog šiuolaikinių stebuklų. Taigi, iš šiuolaikinio stiklo parodos tikiesi to paties, ko ir iš meno apskritai, tačiau šiemet ne pirmus metus vykstančiame renginyje „Žaisk su stiklu – Europos stiklo festivalis“ („Play with Glass – European glass festival“, kuratorės Marta Ģibiete, Bārbala Gulbe (Latvija), Kati Kerstna, Merle Kannus (Estija), Julija Pociūtė, Dalia Truskaitė (Lietuva)) Vroclave pristatytos Baltijos stiklo meno ekspozicijos „Tirpstančios sienos“ („Melting borders“, spalio 17 – lapkričio 27 d.) suteikė dar ir galimybę pamatyti bendrą mūsų šalies, Latvijos, Estijos bei Lenkijos stiklo meno panoramą, jos skirtumus, bendrumus, galbūt net ateities galimybes.

Renginio programa buvo tokia tanki, kad į ją sunkiai įsispraudė net pietūs: prasidėjusi anksčiausiai ryte, tęsdavosi iki pat nakties. Ekskursijos po Vroclavo Eugeniuszo Gepperto dailės akademiją (*Akademia sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu*), privačių studijinio stiklo dirbtuvių (kurios atrodo kaip nedideli fabrikėliai) lankymas, vienas po kito vykstantys dviejų, trijų, keturių parodų atidarymai, seminaras su dalyvių prisistatymais – visa tai buvo lyg iš kokios reklamos „Stiklas per keletą dienų. Pradedantiems ir profesionalams“.

Jau vaikštant po E. Gepperto dailės akademiją nustebino ne tik neįtikėtinai turtinga techninė bazė, bet ir dar sykį įsisąmoninta mintis, kad mūsų vitražas daugelį metų Dailės akademijoje buvo dėstomas ne kaip stiklo, o kaip monumentaliojo meno specialybė. „Meninio stiklo profesionalus mokymasis visose trijose šalyse formavosi XX a. viduryje, anksčiausiai Estijoje (tarpukaryje). Kiek kitaip nei Estijoje ir Latvijoje, kur vitražo ir dekoratyvinio stiklo bei įvairių stiklo technikų mokytasi kartu, Lietuvoje XX a. antroje pusėje, net kelis dešimtmečius turėjome atskiras vitražo ir meninio stiklo programas“, – rašo prof. dr. Raimonda Simanaitienė šio renginio anotacijoje. Ar šis keistumas mums duoda kokių nors dividendų, sunku pasakyti, tad beliko dairytis į Vroclavo geležinkelio stoties Sesijų salėje bei Legnicos meno galerijoje eksponuotas bendras parodas ir į atskirų menininkų ekspozicijas (iš kiekvienos pristatytas ir Baltijos šalių jaunasis autorius).

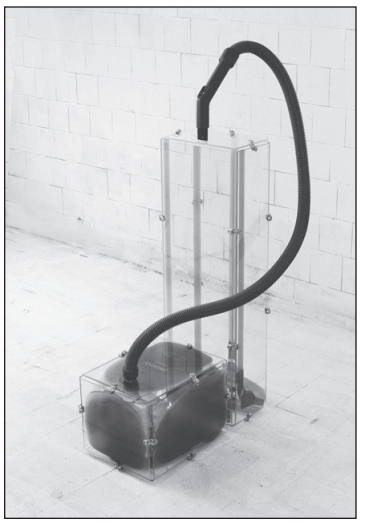

Domas Ignatavičius, „Dematerialised Vacuum Cleaner 1“

Verta prisiminti, kad su lietuviškos profesionalios vitražo mokyklos ištakomis susijęs po studijų Paryžiuje grįžęs Stasys Ušinskas (1905–1974). Kaune įsteigtose dirbtuvėse jis kūrė vitražus, tobulino technologijas. Vitražo, kaip dekoratyvinės tapybos disciplinos, 1934–1940 m. mokė Kauno meno mokykloje. Vėliau, 1940–1954 m., dėstė Vilniaus dailės institute (dabar Dailės akademija) monumetalistams. Taip susiklostė, kad sovietmečiu estafetę perėmę menininkai irgi buvo nepaprastai talentingi: Algimantas Stoškus (1925–1998), Kazimieras Morkūnas (1925–2014), Konstantinas Eugenijus Šatūnas (g. 1939) ir kiti 7–8-ajame dešimtmetyje ištobulino luitinio skaldyto stiklo technologiją. Šių menininkų vitražai buvo vertinami ne tik Sovietų Sąjungoje, bet reprezentavo ją ir įvairiose pasaulinėse parodose Londone, Monrealyje, Tokijuje bei kitur. Apie jų kūrinius pasakoja paroda „Lietuvos vitražas architektūroje. Konstantinas Šatūnas, Algirdas Dovydėnas“, eksponuojama E. Gepperto akademijoje.

Atkūrus nepriklausomybę įdiegta nauja valstybinių užsakymų sistema, ir vitražo menininkų galimybės labai stipriai sumenko, tačiau perversmus buvo galima stebėti visose srityse, taip pat ir stiklo meno, kur, Simanaitienės teigimu, vyko ryškus posūkis nuo taikomojo stiklo prie skulptūrinių objektų. Ši tendencija iškėlė tokius menininkus kaip Valmantas Gutauskas, Remigijus Kriukas, Dainis Gudovskis, Raitas Präätsas ir kiti. Didžioji dalis jų vis dar lieka šioje srityje, koncentruodami dėmesį į technologinius efektus ir plastiką, jų kūrinius galima pamatyti minėtose parodose Lenkijoje. Įvairiomis ne tik kompiuterinėmis, bet ir senųjų amatų technologijomis grįstas menas pastaraisiais metais tampa vis aktualesnis ir traukiasi iš tarnaite paverstos taikomosios dailės pozicijos, nors vargu ar sovietmečiu stiklo meno virtuozai buvo Pelenės, tad apžvalgą pradėsiu būtent nuo šių klasikų bei pirmojo klausimo: kas įspūdingesnio stiklo meno arenoje?

Remigijus Kriukas ir Indrė Stulgaitė nuolat dalyvauja „ArtVilnius“ meno mugėse, nors pagal sovietmečio tradiciją taikomąja daile vis dar laikomas stiklas ten pateko ne taip lengvai. 2017 m. rodytą instaliaciją „4 dienos Marse“ žiūrovai išrinko geriausia, o menininkų duetas be konkurencijos tapo „Žiūrovų rinktiniais menininkais“. Puikiai atrodo postmodernistiniai Gudovskio tūriniai stiklo koliažai. Galingas skulptūras eksponuoja latvė Anda Munkevica (g. 1974). Ši menininkė su stiklu dirba jau 30 metų, tačiau

Rasa Grybaitė, „The Sun and The Moon“

yra jaunesnės kartos nei minėti klasikai, tad pagrindas likti prie skulptūros formato kiek kitoks: be įvairių stiklo studijų, ji yra įgijusi skulptūros magistro diplomą. Munkevicos personalinė paroda „The Black Horses“ atidaryta Krosno stiklo paveldo muziejuje. Ši moteris taip pat vadovauja studijinio stiklo dirbtuvėms Latvijoje, kurios vėlgi greičiau vadintinos fabriku dėl ten dirbančių žmonių ir produkcijos kiekio. Efektinga estės Kairi Orgusaar kabanti stiklo instaliacija „Breathing“ (2020), eksponuojama parodoje Legnicoje. Stuburo kaulai ir kruvinai raudoni sparnai primena tebesitęsiantį karą Ukrainoje.

Tačiau likti skulptūros rėmuose, kaip ir tapybos ar grafikos, šiais laikais nemažas iššūkis, todėl vienas iš būdų šias medijas aktualizuoti – įvesti naujų technologijų bei medžiagų. Kaip jau minėjau, iš stiklo tikiesi technologinių ar kitokių stebuklų, antraip kokia prasmė užsidaryti su viena medžiaga.

Stebuklus pirmiausia rodo Piret Ellamaa, kurios trapūs lankstiniai „Foreign bodies“ I, II, III atrodo priklausantys konditerinių gaminių genčiai, lyg atėję iš televizinių „Sugar Rush“ serijų. Jiems artimi ir Eevos Käsper masyvūs rausvi stiklo luitai, atlieti iš origamio lankstinių formų, todėl atrodantys neįtikėtinai trapūs. Technologines gudrybes demonstruoja jauna menininkė Aleksandra Ehrensvärd, tačiau jos „Methamorphosis“ (eksponuotas ir „ArtVilnius“) yra per daug artimas paprastosios vazos giminaitis arba tiesiog dekoratyvinis stiklo burbulas, nors, greičiausiai, gerai parduodamas. Apie šios autorės stiklo kiškius su medvilnės virvių kojomis ir rankomis tiesiog nesakysiu nieko.

Tiesa, abiejose parodose yra ir klasikine vitražo technika sukurtų kūrinių, kurie aktualizuojami šiuolaikišku grafiniu piešiniu (Rūta Lipaitė ir Rasa Grybaitė), – tai rodo vitražo meno šaką vis dar leidžiant jaunus lapus. Prie šių stiklo paveikslų galima pridėti ir estų menininkės Merle Kannus stiklo pabarstukų paveikslus „Gray sky“, o tiksliau – atliktus barstomo malto stiklo technika. Čia randu progą nustebti: žaižaruojantis paviršius vėl primena spalvotą cukrų. Nuo konditerinių motyvų netoli ir Stulgaitės „After party“ (2020) – klasikinės taurės parafrazė. Šiam kūriniui puikiai tinka tas jau gerklėje stringantis žodis „dekonstravimas“. Taigi, Stulgaitė čia atrodo kaip rimta šiuolaikinė menininkė, žvelgianti į kasdienybę per stiklo gaminius.

Pirma autorė, kurios darbas „užkabino“ dar Centrinės stoties ekspozicijoje, – Marta Ģibiete. Ten kabantis stiklo augalų vainikas atrodo lyg anksčiau aprašytos skulptūros, bet pumpurai ar vaisiai, pagaminti iš vielutėmis sukabintų mažų stiklo detalių, turi frankenšteiniškumo ir barokinio puošnumo, papildyto kiek fiziologiškomis, „neskaniomis“ spalvomis. Šie objektai primena milžinišką gėlę, bandžiusią pagauti mergaitę Gerdą iš animacinio filmo „Sniego karalienė“. Ģibietės personalinė paroda „Flower Power Makes you...“ Krupa galerijoje (*Krupa Gallery*) rodo latvių menininkės gebėjimą suvaldyti erdvę ir kuria

Nukelta į 9 psl.

Indrė Stulgaitė-Kriukienė, „After party“

Organizatorių nuotraukos

Skrodžiant žvilgsniams

Atkelta iš 1 psl.

Keičiasi technologijos (aštuonios projekcijos, laike nutolusios po trejus metus, yra ir trumpa videovaizdo technologijų kaitos istorija), nuo grubaus ir niūraus pikselio iki beveik instagramiško vaizdo, kuriame žmonės atrodo nebe kaip reportažo iš kaimo apie kokį nors įvykį veikėjai, o kaip madingi gyvenimo būdo laidos personažai. Tiesa, keitėsi ne tik technologijos, bet ir bendras žmonių vizualinis raštingumas, nepamatuojamai didėjo tapimo vaizdu kartojimo dažnumas, atsirado supratimas, kaip pozuoti. Keitėsi gražinimosi mados, galimybės, pasirinkimai. Ne visiems. Bet tai nėra labai svarbu. Labiausiai veikia buvimas veidu į kitą žmogų ne akimirką, o paviršutiniškumą pranokstantį laiko tarpą. Tai paveikia giluminę plotmę, kurią tiria antropologija, psichologija. Ir šiuo požiūriu videoportretai įtaigesni nei fotografija, kai lengviau būti tik stebėtoju, kai ne taip matomas esančiojo prieš kamerą jaudulys.

Tik vienas kūrinys – „Monumentas utopijai“ (2015) – vizualiai labai skiriasi nuo bendro vaizdo ir leidžia bent akimirką atsikvėpti nuo akistatų ir gyvenimų liudijimo. Instaliacija iš ratu sudėtų knygų su trijų figūrų skulptūra centre jau eksponuota anksčiau (Kauno bienalėje), ji „pasakoja apie tris jaunuolius, susitikusius 1988–1990 m. karinės tarnybos Sovietų Sąjungos Tolimuosiuose Rytuose metu ir svajojusius tapti dailininkais. Viačeslavas Kovalenko tapo akademistinės manieros skulptoriumi Sankt Peterburge (nors dabar su šeima gyvena Italijoje, nepritardamas Rusijos režimui). S. iš Latvijos išvyko į Airiją, kur, būdamas gėjus, galėjo susikurti geresnį gyvenimą. Tik D. Žiūra įsitvirtino „šiuolaikinio meno“ pasaulyje. Ši draugystė apmąstoma instaliacijoje, kurią sudaro V. Kovalenkos sukurta gipsinė skulptūra ir 2 tonos knygų, S. pasisavintų iš knygynų Dubline.“

Kitaip tariant, pagal savo struktūrą tai ir vėl žiūrėjimas į situaciją tokią, kokia ji yra. Negražinant, neaiškinant(is), neteisiant, nemoralizuojant. Kad menininkas turi daug stiprybės, tolerancijos ar atsparumo, žinome ir iš jo psichologiškai dar radikalesnių projektų – paroda „SWIM“, rodyta Šiuolaikinio meno centre (2014), pasakojo apie stoties merginas ir haliucinogeninius grybus. Nieko ypač nesiūlant ar teigiant, tik liudijant jų buvimą, su kuriuo viešoji nuomonė ir net asmeninė sąmonė aktyviai kovoja.

Parodos kuratorius Andersas Kreugeris anotacijoje Žiūros kūrinius mėgina apžvelgti kultūriniame kontekste, pavyzdžiui, per santykį su Paulo Almondo ir Michaelo Aptedo televizijos serialu „Aukštyn“ (Didžioji Britanija, pradėtas 1964 m.) ar Nicholo Nixono fotografijų serija „Seserys Brown“ (JAV, pradėta 1974 m.), kuriuose taip pat kelis dešimtmečius stebimi tie patys žmonės. Šie pavyzdžiai, mano supratimu, labai gerai išryškina skirtumą, kuo Žiūros projektas nėra. Jame nerandu dokumentinio smalsumo „kaip ten tiems žmonėms sekasi?“, nėra pasakojimo, įvykių choreografijos. Yra tik laikas ir žvilgsnio, susitikimo situacija. Nors ir nenoriai, tarsi turiu prisiminti, kad žymusis Marinos Abramović performansas „Menininkė yra čia“ („The Artist Is Present“) – taip pat vienas į kitą žvelgimo situacija, tik be technikos tarpininkavimo.

Ekspozicijos fragmentas G. Grigėnaitės nuotr.

Vėlgi, šis lyginimas dar labiau rodo, kuo Žiūros portretai nėra – autoreprezentacija ir šamaniškos savo figūros kūrimo spekuliacija, kaip Abramović atveju; menininko čia visai nėra, jis visada už kadro. Jis daug kantresnis už Mariną, kuri didžiavosi, kad performansų metu nevalgė, negėrė ir nešalino nieko. Žiūros kantrybė trunka dešimtmečiais ir be kamerų šviesos. Tai vienas iš dalykų, kurie turbūt parodo, kuo skiriasi tikri dalykai nuo šou verslo.

Manau, kad Žiūros „Portretai“ yra viena stipriausių šių metų parodų pirmiausia todėl, kad be jokių moralizavimų ar komplikuotų koncepcijų labai daug nuveikia su publika, sužadindama, kad ir kaip keistai skambėtų, žmogiškumo centrus.

Paroda veikia iki 2023 m. vasario 19 d.

Atkelta iš 8 psl.

šiuolaikinį pasakojimą apie pasakiškų ar realios ateities augalų būtį.

Kita menininkė, atidariusi parodą „To“ toje pačioje galerijoje, – Dalia Truskaitė. Judanti erdvėje ir užimanti visą pirmą patalpą vielos tinklo plokštuma tėra įžanga į gretimai gulinčią stiklo draperiją, kurios meistrystė, dydis ir meditatyvus minimalizmas paliko žiūrovus be žado. Pridėčiau tik kelias pastabas apie autorės stiklo lakštus, „apsimetusius“ pasilamdžiusiu popieriumi, eksponuojamus Legnicoje. Pakabintas ant perėjimo šis kūrinys gal ir nepranyksta, tačiau praeinantieji tikrai gali netyčia jį pažeisti. Taip pat ant perėjimo pastatyti ir Domo Ignatavičiaus objektai, kuriems vėl galima pritaikyti tą kadaise populiarų žodį „dekonstravimas“. Sėkmingas šiuolaikinių buities prietaisų ir objektų transformavimas į stiklo metaforas.

Tiek Truskaitė, tiek Ignatavičius yra ne tiek stiklo menininkai, kiek šiuolaikiniai autoriai, naudojantys stiklą. Abu baigę vitražo specialybę ir dirba su lakštiniu stiklu. Taigi, atsakymas į anksčiau iškeltą klausimą

Remigijus Kriukas, instaliacija „The Spirits Of The Forest“ I. Stulgaitės nuotr.

yra čia, bet jų kūryboje galime matyti ne tiek vitražo pagrindu atsiradusį specifiškumą, kiek kadaise garsių ir talentingų menininkų Ušinsko, Stoškaus, Morkūno, Šatūno istoriškai suformuotą tradiciją, kai vitražas buvo suvokiamas kaip lygiavertis modernus įvietintas (o kartais ir ne) menas.

Beje, į šiuolaikinį meną, o ne siaurą stiklo specializaciją, orientuoti kai kurie ne tik Lietuvos menininkų kūriniai. Aktualus, nors atrodo lyg ne savo vietoje atsidūręs, menininkės Tiinos Sarapu veidrodinis blokas „Stacks“ (2022), keliantis šiandieninio ir praeities peizažo klausimus. Jos ir Julijos Pociūtės bendra paroda numatyta galerijoje „Meno parkas“ Kaune. Pociūtė eksponuoja jau Lietuvoje matytus kūrinius „The Dazzled Eye Lost it's Speach“ (2020), kurie, beje, irgi priskirtini lakštinio stiklo arba veidrodinių objektų rūšiai.

Jauna autorė Eglė Pilkauskaitė, kurios paroda „Disruptive Coloration“, priskirta debiuto kategorijai, veikianti galerijoje „Arttrakt“, stiklą, tiksliau, veidrodžius, naudoja tik minimaliai. Jos projektas su vandenyje apgyvendintais dumbliais ir surūdijusiomis kanalizacijos angomis puikiai įsirašo į antropoceno problematikos „trendą“. Tačiau menininkės pasakojimai apie laboratorijas, augalų karantiną, kitas mokslo ir meno sandūras žada dar daugiau, tad verta laukti naujų jos parodų Lietuvoje.

Dar vienas autorius, kuris negali likti nepaminėtas, yra visai ne Baltijos šalių, o šeimininkės Lenkijos atstovas. Ryškusis Vroclavo E. Gepperto dailės akademijos profesorius ir vienas šio renginio organizatorių Kazimierzas Pawlakas eksponuoja kūrinius iš stiklo pluošto. Žinoma, tai irgi stiklas, nors mes apie tai nesusimąstome. Įdomi, efektinga medžiaga, ypač gavusi karščio, ekstravagantiški, todėl į atmintį įstringantys kūriniai.

Vroclavo geležinkelio stoties Sesijų salėje ir Legnicos meno galerijoje parodų ekspozicijos gal ir šiek tiek nepavykusios, bet Lenkijos stiklo menininkų asociacijos kolektyvinė paroda „Stiklas iš arti vol. 2“ buvusioje miesto alaus darykloje (*Browar Mieszczański*) nustebino elementarių kūrinio poreikių nepaisymu. Stiklo skaidrumas, jo vidiniai burbuliukai ir kiti intarpai atsiskleidžia prieš šviesą, tada galime stebėti medžiagoje panirusias spalvų gijas, kokybę, efektus, tačiau čia jis eksponuotas ant žemų pjedestalų, žiūrovams paliekant galimybę žvelgti tik į vazų kakliukus iš viršaus. Gal kam nors tai taps koncepcija, bet šiuo atveju taip nėra. Ir visa tai apšviesta itin geltona šviesa, sunaikinant daugumą subtilesnių spalvų. Nei įspūdžių, nei nuotraukų. Kaip ir „Melting borders“ katalogas: nei kūrinių atlikimo technikų, nei pavadinimų originalo kalba, nei geros spaudos.

Tad kokios išvados? Ar kaip visuomet – kad mes patys geriausi, o kaimynai daug prastesni? Tačiau Lietuvoje nevyksta joks Europos stiklo festivalis, kaip čia, Lenkijoje, kuriame yra proga į save pažvelgti iš šalies. Kad kaimynai ne tokie šaunūs kaip mes, manome itin dažnai visi, todėl iš šios klišės su latviais, estais ir lenkais gerokai pasijuokėme per daugybę atidarymų, žinoma, su įvairiais pavyzdžiais. O tai ir yra didžiausias pavyzdys, kad tokie renginiai tirpdo sienas, trupina tuos „kaimynai kvailesni“ šablonus, dėl kurių geriau žinome, kas rodoma Paryžiuje, o ne kas vyksta gretimose šalyse. Gal čia turėčiau atsiprašyti už savo toną, tačiau, man rodos, net šiek tiek aptirpusios sienos ir yra laiminga pabaiga.

Stebėti tamsą, suprasti pragarą ir rojų

Apie Plungės fotobienalę „Ukraina: vilties šviesoraštis“ ir Dainiaus Liškevičiaus performansą Ukrainai

Agnė Narušytė

Meluočiau, jei sakyčiau, kad galvoju apie tai, ką rašau. Galvoju apie Ukrainą. Kai diena baigiasi vos prasidėjusi, įsivaizduoju Kijivo tamsą, kur apšvietimą kuria tik gatve važiuojantys automobiliai. Tamsa ir šaltis. Pastarąjį nesunku įsivaizduoti tam, kas gyveno rusų energetinės blokados laikais. Bet šviesos tada pakako. Todėl absoliučios tamsos mieste nesuvokiu, gal reikėtų važiuoti į kaimus, kur žmonės bijodami elektros sąskaitų vakaroja tik įsijungę televizorių – atrodo, kad ten nieko nėra, tik žvaigždės danguje kaip pirmykščiais laikais. Plungė – ne kaimas, ten pakanka šurmulio, o dabar dar miesto erdves užpildo fotobienalė, suorganizuota Dariaus Vaičekausko. Kaskart ji skiriama vis kitai šaliai. Taip sutapo, kad jau prieš porą metų nuspręsta ją skirti Ukrainai. Sutapo karas.

Fotografija atneša karo vaizdus į Oginskių rūmų parką, į Žirgyną, į Laikrodinę ir Vaikų bibliotekas, į Advokato namą ir miesto kultūros centrą, į dvi kavines – „Ex Libris“ ir „Mr. Nom“. Nes rodoma, ką ukrainiečiai fotografuoja dabar, o dabar yra karas. Ir net jei fotografijų ciklas pradėtas seniau ar iš viso nieko bendro neturi su dabarties įvykiais, sąsaja užsimezga ir jos nebeįmanoma atraizgyti.

Pamenu, kaip karo pradžioje šiurpino kiekvieno išgriauto, apdeginto, kaip lukštas sutraiškyto daugiabučio vaizdas – į mūsų panašaus gyvenimo griuvėsiai. Bet ilgainiui vaizdai liovėsi veikti, visai kaip teigė Susan Sontag knygoje „Apie kitų skausmą“ (2003), – tuo įsitikinau matuodama jaudulio laipsnį realiu laiku. Ir štai dabar – sugriautų miestų vaizdai Žirgyne ar pačiame parke tarp medžių. Sudeginti automobiliai, į grindinį nosimi įsmigusi raketa, jau daug kartų matytas gedinčio Taraso Ševčenkos biustas. Ant nuolaužų miegantys be namų likę žmonės, priglaustos katės ir šunys, netikėtai besišypsantys vaikai. Tai Yano Dobronosovo paroda „Neleiskime pasauliniam karui pasikartoti. Skausmo per daug“. Tokia lyg ir visada buvo karo fotodokumentikos užduotis – akivaizdžiai nepasiekiama. Pastebiu, kad reaguoju jau ne į tos konkrečios vietos traumą, bet į skaičių, nes fotografijos mano atmintyje susimaišo, suvienodėja, šoką išguja kitų skausmo monotonija. Ši fotografijos negalia – siaubinga. Ir kartu suprantu, kad fotografai negali to nefiksuoti. Nors mes jau nuskausminti, vis ilgėjanti, nors jau begalinė dokumentų eilė laukia ateities teismo.

Tačiau staiga, kaip ir prognozavo Sontag, beprabėgantį žvilgsnį sulaiko tekstas. Aleksandro Zakletskio cikle „Karo geometrija“ – vėlgi griuvėsiai, suplėšyta materija, buities liekanos, primenančios, kad čia dar neseniai gyventa. Gyvenimo tvarka buvo grįsta klasikinėmis geometrinėmis figūromis, „pagal kurias visas savo kompozicijas supaprastino ir didysis ukrainiečių suprematistas Kazimiras Malevičius“. O „karas kaip entropijos ir chaoso veiksnys iškraipo viską, ką gali pasiekti, bet nesugrąžina daiktų į natūralią simetriją ar Fibonačio spiralę. Karas yra nenatūralus chaosas, kuris sukuria savo geometriją, bjaurią ir pavojingą.“ Taigi Zakletskis fotografuodamas šį žmogaus sukurtą chaosą renka absoliutaus blogio įrodymus, ir tai veikia, nes skatina mąstyti apie tyčinės decivilizacijos priežastis – neribotos galios geismą ir netramdomą neapykantą. Dar – absurdišką norą sugrąžinti praeitį kopijuojant buvusių agresorių veiksmus ir žodžius, iš naujo atliekant jų vaidmenis. Kažkuris iš odiozinių Rusijos veikėjų paragino: „Subombarduokim juos atgal į akmens amžių.“ Bet ir tai vogta iš amerikiečių.

Įdomu, kad Stanislavas Ostrousas fotografuoja sugriautus miestus, lyg šis karas jau būtų tolimoje praeityje. Fotografijos jo parodoje „Charkivas – forpostas“ dirbtinai pasendintos rudu atspalviu ir juodu rėmeliu – praeities fotografijos estetika. Todėl daugelį kartų internete matyti ką tik sugriautų pastatų vaizdai tarsi liudija ilgalaikį irimą, lėtą degradaciją, o ne smūginę katastrofą. Tiesą sakant, dėl to Ostrouso Charkivas primena Raimundo Urbono XX a. paskutiniame dešimtmetyje fotografuotą Mažąją Lietuvą – jis irgi tonavo nuotraukas rudai: be stogo likusios Karaliaučiaus katedros sienas, užmirštas tvirtoves, paminklus. Šitaip užmiršta senove paverstas Charkivas atrodo lyg Urbono citata, nes ir tekste Ostrousas pasakoja apie vaikystėje žaisto Antrojo pasaulinio karo patirtis. Bet staigatas įsivaizduojamo karo laikas susikeičia su dabartimi: „Laikas, nepaaiškinamai įsiveržęs į mūsų tikrovę kaip kitas, jau tikras karas! Su sprogimais, raketų atakomis, griuvėsiais, baisiomis žiniomis apie žuvusius ir sužeistuosius. Oro antskrydžio sirenos, niūrus, ištemptas, varginantis kauksmas. Mirties ir naikinimo pranašai. Užsitęsusioje tyloje belieka laukti naujo smūgio. Laukti, kol raketa, paleista iš priešo pusės, pasieks taikinį ir sukels žmonėms gniuždantį skausmą.“

Ir taip toliau. Kiekviena paroda – pasakojimas vis iš kito fotografo, kaip karo dalyvio, perspektyvos. Aleksejus Charejus fotografuoja žmones: karius, valančius savo šautuvus, besiilsinčius, pavargusius,

Aleksandras Zakletskis, parodos „Karo geometrija“ fragmentas. 2022 m.

A. Narušytės nuotr.

verkiančius, vėl pasiruošusius gynybai, maistą ruošiančias moteris. Iš tų vaizdų sklinda prislėgta ramybė. Vienoje fotografijoje – Ukrainos vėliava virš miestelio gatvės, galbūt vežama tanku, naujutėlaitė, ką tik išlankstyta. Šiuos paskirus kadrus susieja vėlgi tekstas – mintys apie išeities ieškojimą iš tamsos, į kurią visi buvo įmesti vasario 24-osios rytą, ir nusileidimą į pragarą, kad išgelbėtų „savo žemę ir žmones“: „Stebėjau aplinkinius žmones, sugriuvusius miestus, mirtinus ginklus ir amžiną savo šalies grožį. Tą akimirką pajutau, jog esu lyg Dantė, vedamas Vergilijaus, kad galėčiau stebėti tamsą ir suprasti mūsų viduje esantį pragarą ir rojų.“

Nors Ana Melnikova 2021–2022 m. kurdama ciklą „Miestas be pavadinimo“ dar nefotografavo karo, jos analoginiai suglamžytų miestų ir veidų atspaudai šiandien atrodo kaip tos pačios tamsos metaforos. Čia sujungti Melnikovos aplankyti miestai ir sutikti žmonės – kaip atmintyje išlikusių vaizdinių asambliažas. Greitėjančioje šiuolaikybėje „mes tampame tik siluetu, nepagaunamu vaizdiniu“, – rašo ji. Prarandame tapatybę susipainiojęinformacijos srautuose, virstame Deleuze'o „kūnais be organų“, prarandame ryšį su žeme, su teritorija. Anksčiau toks tapimas bekūniais ir bežemiais galėjo atrodyti kaip pasipriešinimas galios sistemoms, tačiau dabar tie patys procesai reiškia visai ką kita – Melnikovos sukompiliuoti žmonės ir jų miestai atrodo jau iš anksto sumaitoti būsimo karo, kurio „pasibaigus istorijai“ neturėjo būti. Vadinasi, kažkur buvo palikta klaida. Žiūrint į Melnikovos fotografijas atrodo, kad žmonija, visa civilizacija išyra ir skaidosi, lyg kažkas būtų ištrynęs jai užduotą programą.

Įsivaizduojamiems Melnikovos žmonėms tarsi oponuoja konkretūs Aleksandro Čekmeniovo 2018–2020 m. fotografuoti Kijivo benamiai. Iš pažiūros šios visur egzistuojančios socialinės grupės dalia vėlgi nesusijusi su karu, bet tik todėl, kad mes linkę pamiršti jo tikrąją pradžią – ne prieš devynis mėnesius, o dar 2014-aisiais. Tada iš Rusijos okupuotų regionų pabėgo pusantro milijono žmonių – „kai kurie iš jų prarado viską ir neturėjo kito pasirinkimo, kaip gyventi gatvėje“. Oficialiai Kijive yra apie 10 000 benamių, iš tiesų jų esama kur kas daugiau. Čekmeniovas fotografuodamas portretus stengiasi jiems sugrąžinti bent dalelę orumo – apšviečia jų veidus rembrantiška šviesa. Kartais – ir rankas. Visa kita lieka tamsoje, neišduodančioje apšepimo ir skurdo. Ironiška, o gal baisu, kad šie portretai eksponuojami ne ten, kur planuota. Jie turėjo kabėti Plungės bažnyčioje – kaip šventieji. Bet kunigas Kijivo benamių neįsileido, todėl dabar jie „ištremti“ į kultūros namų koridorių.

„Paskirstymo punktas“ – Virgilijaus Skuodo, vieno iš dviejų bienalėje dalyvaujančių lietuvių (kitas – Artūras Šeštokas, šlapio kolodijaus technika fotografavęs Klaipėdoje apsilankiusių Lietuvos ir Ukrainos fotografų portretus), paroda taip pat primena apie karo įžangas. 2019 m. pradžioje jis Charkive dokumentavo Ukrainos antiteroristinės operacijos savanorių karių darbą, poilsį, jų aplinką, kurioje labiausiai akį traukia batalionų vėliavos, ženkliukai ir emblemos, vėliau išnirsiantys kraupių mūšių kontekste: „Aydar“, „Dnepr-1“, „Donbass“, „Azov“. Tuomet buvo tik nuojauta, kad Ukrainos pietryčiuose prasidėję protestai prieš Euromaidano pakeistą valdžią gali grėsti šalies teritoriniam vientisumui. Dabar jau aišku, kad būtent tai ir buvo suplanuota – terpės paruošimas karui, kaip ir Rusijos finansuojami protestai prieš bet kokius valdžios veiksmus aplinkinėse šalyse. Tie uniformuoti vyrai fotografijose dar tik kažko laukia, kaupiasi būsimiems mūšiams, emblemomis, uniformomis, plakatais tarsi apsibrėžia ginamos tapatybės teritoriją.

Dar labiau nutolęs nuo šio karo Vilniuje jau dešimt metų gyvenančio ir kuriančio ukrainiečio Valentyno Odnoviuno ciklas „Stebėjimas“, fotografuotas 2016–2018 metais. Tai – išdidintos akutės, įtaisytos buvusių politinių kalėjimų duryse, kad prižiūrėtojai galėtų stebėti pasivaikščioti išleistus kalinius. Odnoviunas pradėjo nuo Vilniaus KGB kalėjimo ir tęsė kitose buvusio soclagerio šalyse – Latvijoje, Estijoje, Ukrainoje, Lenkijoje, Rytų Vokietijoje. Jau daug kur rodytas, publikuotas knygos pavidalu, apdovanojimų laimėjęs ciklas tapo ne tik šio regiono patirtų represijų, bet ir apskritai žvilgsnio prievartos simboliu. Abstraktūs, užburiančiai estetiški stiklo apskritimai, pažymėti neįvardytų žmonių buvimo, laukimo, kančios pėdsakais, užkonservuoja jų laiką. Tad šios fotografijos ragina mąstyti apie represines struktūras, skirtingų tautų išgyventus karus, bendras praeitis ir jų ryšį su dabartiniu geopolitinio virsmo procesu, kuris dar nežinia kaip pasibaigs.

Čia būtų galima dėti tašką, bet iš Plungės grįžusi į Vilnių nuo karo vaizdinių nepabėgau. Ne tik todėl, kad jų ir toliau pilna internete. Lapkričio 22 d. Lietuvos nacionalinio dramos teatro fojė Dainius Liškevičius atliko performansą „Ten yra VERSMĖ?“, taip pat skirtą Ukrainai. Menininkas kruopščiai apvyniojo Stanislovo Kuzmos skulptūrą „Versmė“ (1981), maskavo iš skudurėlių surištu tinklu, tarsi reikėtų ir ją apsaugoti nuo bombų, nors kartu tai priminė šios tarsi iš skausmo išlinkusios moters figūros statymą sovietinės okupacijos laikais. Baigęs darbą, jis buitiškai žiūrėjo televizorių, rodantį tik piktai kažką aiškinančio Putino portretą. Tarsi priėmęs beprotybės signalą personažas persimainė. Į baseinėlį puolė leisti vandenį, juo apsipylė, kardu sukapojo dėžę, ant kurios pastatytas televizorius, šlepsėjo aplink iš plastikinių butelių pasidarytais batais – mačiau, taip tenka nuo purvo gelbėtis apkasuose gyvenantiems Bachmuto gynėjams. Ritualinį agresijos proveržį užbaigė laukiniai gitaros garsai, užmaskavo dūmai, pro kuriuos tesimatė tas pats Putino portretas – nuo neapykantos pertekliaus fotografija, regis, truputį judėjo.

Kaip ir karo fotografijos, Liškevičiaus performansas mus vedė į tamsą, kad kartu ieškotume išeities, kad pamėgintume išgelbėti, ką dar įmanoma, iš vieno maniako sukurto pragaro.

Plungės fotobienalė veikia iki gruodžio 4 d.

Viskas yra prologas

Manto Kvedaravičiaus „Prologos“

„Prologos“

Narius Kairys

Manto Kvedaravičiaus filmą, vaizduojantį apleistame tekstilės fabrike Atėnuose gyvenančių pabėgėlių iš Afrikos kasdienybę, galima apibrėžti kaip etnografinį filmą, kurio pagrindas yra stebėjimo kino estetika. Stebėjimo kinas atsisako dramaturgiškai nuoseklių siužetų, visažinio užkadrinio anonimiško balso, komentuojančio vaizdą, manipuliatyvaus ar iliustratyvaus garso takelio, o pirmenybę teikia ilgiems planams, perteikiantiems kasdienio gyvenimą ritmą, įvairiems kultūriniams ženklams ir iš pažiūros nereikšmingoms detalėms, tarkime, kiaušinio lukšto lupimui. Kaip teigia antropologas Lucienas Castaing-Tayloras (jo ir Vérénos Paravel naujausią kūrinį „De humani corporis fabrica“ rodė šiųmetė „Scanorama“), taip tikimasi leisti patiems vaizdams ir garsams atverti daugiasluoksnę realybę ir sykiu įtraukti žiūrovą(-ę) į aktyvų reikšmės konstravimo procesą. Visa tai, be abejonės, būdinga ir Kvedaravičiaus filmui.

Maža to, „Prologos“ (Lietuva, Graikija, Uganda, 2021), kuriuo, pasak Kvedaravičiaus, siekiama parodyti šiandieninę Europos krizę „taip, kaip ją mato tie, kurie dažniausiai ir yra dramatiški kino ar kitų vaizduojamųjų priemonių objektai“, buvo sukurtas bendradarbiaujant su sudaniečiu rašytoju Mehdi Mohammedu. Filme Mohammedas atsiskleidžia ne tik kaip veikėjas, bet ir kaip bendraautoris – jis yra vienas iš keturių „Prologos“ operatorių, savarankiškai nufilmavęs daug scenų. Jeanas Rouchas šį metodą, kurį perėmė daugelis vėlesnių etnografinio kino kūrėjų, vadino „bendrąja antropologija“. Anot prancūzų antropologo, būtent taip etnografinis kinas ima veikti kaip savotiška platforma, kuri leidžia tiek užsimegzti kitoniškam santykiui tarp antropologo ir jo tiriamos bendruomenės, tiek kultūriniam Kitam emancipuotis ir iš pavaldinio (angl. *subaltern*) tapti veikėju (angl. *agent*).

„Prologos“ pirmąsyk žiūrėjau 2019-aisiais – su „Nepatogaus kino“ kolegomis svarstėme įtraukti jį į tų metų festivalio programą. Savo turiniu ir forma filmas idealiai tiko festivaliui, tačiau per aptarimą visi priėjome prie panašios išvados – filmui kažko trūksta, tarytum nebūtų iki galo užbaigtas. Matyt, panašiai mąstė ir pats režisierius: nors mes ir sutikome surengti „Prologos“ premjerą, Kvedaravičius nusprendė kol kas šio savo filmo žiūrovams nerodyti. (Užtat tais pačiais metais Venecijos kino festivalyje įvyko „Partenono“, kito Kvedaravičiaus filmo, pasaulinė premjera. Tarp „Partenono“ ir „Prologos“ yra nemažai sąsajų įvairiais lygmenimis: tiek konceptualiu, tiek estetiniu, tiek gamybiniu. Apskritai, remiantis pranešimu žiniasklaidai, pastarojo filmo sumanymas kilo kaip tik tada, kai Kvedaravičius Graikijoje atliko lauko tyrimą ruošdamasis filmuoti „Partenoną“.) Šis „kol kas“ užsitęsė trejus metus – tik dabar, 2022 m., kai, deja, nebeįmanoma režisieriaus paklausti, ko gi filmui trūko, kad jis galiausiai taptų filmu, įvyko „Prologos“ premjera: pasaulinė – Lokarno kino festivalyje, o lietuviška – „Scanoramoje“.

Antrąsyk „Prologos“ žiūrėjau ne Šveicarijoje ir ne Lietuvoje, o Sicilijoje. Jei tiksliau – Katanijoje, San Berilo rajone, kur nuomojuosi butą (taigi, kad ir kaip būtų gaila, ne kino festivalyje ar kino teatre, o ir vėl per kompiuterio ekraną). San Berilas, esantis vos kelios minutės pėsčiomis nuo reprezentacinių Katanijos vietų, yra vadovėlinis gentrifikacijos pavyzdys. Rajono pakraštyje sukinėjasi tik tokie kaip aš turistai, laikinai apsistoję per *airbnb* išsinuomotuose euroremontiniuose butuose ar trumpam užklystantys nusifotografuoti prie dailiai išpieštų bei vazonais su gėlėmis apkabinėtų sienų, o paėjus šiek tiek giliau, taip sakant, pasukus už kampo, patenkama į kitą – tikrąjį – pasaulį: prieglobsčio ieškotojų, besiglaudžiančių apleistuose rajono namuose, ir prostitučių, kurios nuo seno dirba ir gyvena San Berile – Katanijos raudonųjų žibintų kvartale.

Kartkartėmis, siaura gatvele praeidamas pro šias moteris, – didžioji jų dalis iš Afrikos,– sėdinčias lauke ant baltų plastikinių kėdžių (Italijoje gatvės prostitucija nėra draudžiama), pro praviras duris pamatau vieną iš kambarių, į kurį jos vedasi savo klientus: dvigulė lova, kriauklė ir mėlyna neoninė šviesa. Čia, regis, esu buvęs ir aš – juk taip prasideda „Prologos“: neoninės šviesos apšviestame viešnamio kambaryje ant lovos guli vidutinio amžiaus juodaodis vyras, kuris po kurio laiko pakyla, retkarčiais žvilgtelėdamas pro nuleistas ant lango žaliuzes pradeda vaikščioti po kambarį, kol sukoncentruoja žvilgsnį į ant sienos kabantį veidrodį ir ima aimanuoti, sykiu graudulingai progiesmiu kartodamas nerišlius žodžius.

Patikrinti to nepatikrinsiu, bet esu įsitikinęs, kad šios tarytum importuotos iš „Partenono“ liminalios scenos, kurioje realybė tampa fiktyvi, o fikcija – reali, nebuvo 2019 m. matytoje filmo versijoje, apsiribojusioje gryna stebėjimo kino estetika. Gal būtent ši partenoniška scena ir yra ta trūkstama dalis, kuri galiausiai filmą pavertė filmu? Jei taip, vienintelis dalykas, kurio anąkart trūko „Prologos“, yra būtent prologas.

Literatūriniu terminu „prologas“, kilusiu iš antikinės dramos (tai spektaklio dalis prieš įžengiant į sceną chorui), žymima kokio nors – pramanyto ar besiremiančio tikra patirtimi – pasakojimo įžanga. Tačiau Kvedaravičius šiuo prologu siekia ne įvesti žiūrovą(-ę) į kontekstą ar supažindinti su protagonistu, o palikti, kaip jis sakė Stasiui Baltakiui kalbėdamas apie jam patinkančius meno kūrinius, „vietos nežiniai, kuri traukia, kurią norisi įveikti“. Šiuo atžvilgiu filmas tarsi patvirtina posakį, kad viskas iš tiesų yra prologas, nors dažnai mums ir atrodo priešingai.

Ką iš tikrųjų laidojame?

Nauji filmai – „Kapinynas“

„Kapinynas“

Augustė Nalivaikė

Užgesus kino salės šviesoms jaučiausi kiek skeptiškai. Pastaruoju metu vis nusivildavau įvairių kino festivalių filmais (ypač dokumentiniais), kad ir kaip gerai jie būdavo pateikti iš rinkodaros pusės. Vis dėlto pasigirdus pirmiesiems garsams, o į akis skverbiantis šviesos spalvų mozaikas primenantiems kadrams, mano skepticizmas po truputį mažėjo, o nuostaba ir smalsumas Emilijos Škarnulytės „Kapinyno“ (Lietuva, Norvegija, 2022) atžvilgiu vis augo. Jaučiausi kaip muzikos ir vaizdų meditacijoje, kuriai pasibaigus dar ilgai galvojau apie tai, kokią dokumentinio kino patirtį man suteikė šis filmas.

Debiutinį ilgametražį Emilijos Škarnulytės „Kapinyną“ galima laikyti eksperimentiniu dokumentiniu filmu, tad tiems, kurie tikėjosi sužinoti apie Ignalinos atominės elektrinės niuansus tradiciniu būdu, tikriausiai teko nusivilti. Filme žiūrovai „įdarbinami“ mąstyti, pasitelkiant asociatyvius vaizdus bei juose „užkoduotus“ simbolius ir prasmes. Kitaip tariant, mano patarimas prieš žiūrint šį filmą neturėti jokių išankstinių nuostatų, koks turi būti dokumentinis kinas. Kiekvienas „Kapinyno“ kadras įtraukia į istoriją, kurią žingsnis po žingsnio dėlioja operatoriai Eitvydas Doškus, Audrius Budrys, Adamas Khalilas ir pati Emilija Škarnulytė. Nors tai nėra linijiniu naratyvu pagrįsta istorija, turbūt kiekvienas žiūrovas joje gali atpažinti tam tikrus simbolius ir ciklus.

Branduolinės energijos ciklas filme analizuojamas nevienareikšmiškai. Kadrai, kuriuose matome Ignalinos atominės elektrinės ardymo procesus ir branduolinių atliekų laidojimo kompleksiškumą, atskleidžia, kad energetiniai žmonijos poreikiai palieka milijonus metų gyvuosiančius branduolinius „vaiduoklius“. Branduolinės energijos sukūrimas leidžia mums tenkinti savo, nors ir labai realius, tačiau dažniausiai momentinius, o visatos begalybės kontekste net nereikšmingus poreikius, kurių tenkinimo rezultatas, virtęs branduolinėmis atliekomis, gal net pergyvens mus visus. Ypač didelį įspūdį daro kadrai iš Prancūzijoje giliai po žeme konstruojamo atominių atliekų „kapinyno“, kuris vienu metu kelia ir susižavėjimą žmonijos gebėjimu kurti naujas technologijas bei inžinerinius sprendimus, ir baimę dėl žmonijos ateities. Deja, noras kliautis technologijomis, siekiant išspręsti visas aplinkosaugos problemas, ne visada pasiteisina.

Nors dalyje filmo viešinimo kampanijos tekstų pabrėžiama, kad „Kapinyne“ vaizduojamas branduolinės energijos ciklas primena amžinąjį sugrįžimą, „save ryjančią“ gyvatę, norėčiau su tuo nesutikti. Mano požiūriu, branduolinės energijos ciklas labai baigtinis. Tai labiau mirties nei amžinojo sugrįžimo ciklas. Tiesiogine to žodžio prasme viskas yra palaidojama, tikintis, kad tai, kas užkasta šimtus metrų po žeme, niekada nebesugrįš, nebepalies žmonių. Branduolinė energija, kaip rodo istorija, yra mirties energija.

Kadrai, kuriuose matome gyvatę, plaukiančią užlietoje urano kasykloje Lenkijoje ar besiraitančią ant Ignalinos atominės elektrinės valdymo pultų, išties įspūdingi. Jie ne vaizduoja amžinąjį sugrįžimo ciklą, bet priešina gyvatę, kuri simbolizuoja atgimimą, transformaciją, nemirtingumą ir gijimą, su baigtiniu branduolinės energijos procesu. Kiti kadrai, kuriuose atsiveria įvairių kultūrų laidojimo vietos, siejasi su gyvate gaivališkais gamtos saitais. Technologijos procesai lyginami su iš tikrųjų niekada nesibaigiančiais, amžinaisiais gamtos gyvavimo, mirties ir atgimimo ciklais.

„Kapinynas“ – vizualiai labai paveikus filmas, verčiantis susimąstyti apie pradžią, pabaigą ir viską, kas yra tarp jų. Tam tikra prasme tai ir politinė dokumentika, kuri kūrybiškai atskleidžia susirūpinimą atominės energetikos keliamais iššūkiais. Taip, žmonės gali palaidoti branduolines atliekas labai giliai po žeme, tikėdamiesi, kad niekada nebereikės apie jas galvoti. Tačiau giliai širdyje žinome, kad tie kapai yra tik laikinas sprendimas, galintis amžinai persekioti ateities kartas. Todėl klausimas „ką iš tikrųjų laidojame?“ lieka atviras.

Laimėjo menas

„Scanoramos“ konkursinė programa

Gediminas Kukta

Šiemet dvidešimtmetį minėjusi „Scanorama“ pristatė naujieną – konkursinę ilgametražių filmų programą. Kaip suformulavo organizatoriai, tai „išskirtine estetika ir braižu pasižyminčių Europos kūrėjų filmų programa, skirta atrasti ir atkreipti dėmesį į drąsius ir originalius, už savo šalies ribų retai platinamus filmus“. Joje parodyti devyni filmai. Du iš jų – dokumentiniai. Vienas – lietuviškas.

Turėti konkursinę programą – ambicingas ir kiek rizikingas žingsnis. Natūralu, kad maži festivaliai negali konkuruoti su A klasės kino renginiais, kuriuose pasaulines premjeras nori surengti dauguma režisierių. To daryti ir nebūtina. Bet tuomet tampa svarbu apsibrėžti, kam konkursas skirtas ir į kokį kiną orientuosis, kaip save pozicionuos. Šiuo požiūriu „Scanorama“ dar kažkur pusiaukelėje, kas rengiant konkursą pirmą kartą kitaip, matyt, ir būti negali.

Štai, pavyzdžiui, kriterijus dėl estetiškai išskirtinių ir drąsių kino kūrinių suprantamas, tačiau jį galėtų įvardinti kiekvienas festivalis. Visi ieško originalumo, nieko čia išskirtinio. O kriterijus dėl reto filmų platinamo už savo šalies ribų, žvelgiant į šių metų programą, man apskritai pasirodė problemiškas.

Taip, koks nors norvegiškas „Paskutinis pavasaris“, oficialiais duomenimis, aplankė vos vieną kitą festivalį, bet, sakykim, „Legenda apie karališkąjį krabą“ spėjo apkeliauti jau daugiau nei dvidešimt. Be to, pastarasis filmas sukurtas dar 2021 m. ir festivalinių kelionių ratą jau baigia užverti. Kitaip tariant, konkurse dalyvavo ne visai lygiaverčiai varžovai.

Tikiuosi, tai tėra smulkūs pirmųjų metų nesusipratimai ir laikui bėgant pagrindinis „Scanoramos“ konkursas grynės, didės (devyni filmai man pasirodė per maža imtis), plėsis geografiškai (Balkanų šalys, Vidurio ir Rytų Europa) ir ras reikšmingą vietą ne tik visoje festivalio programoje, bet ir bendrame europietiškų festivalių žemėlapyje.

O šiemet laimėjo menas. Turiu omeny ne kokią nors originalią ar išskirtinę kino kalbą, o tai, kad žiuri aplenkė aktualias temas, socialines dramas, provokacijas bei eksperimentus ir apdovanojo filmą, kurio herojai, atrodytų, neturi jokio sąlyčio su tikrove ir tarpsta meno pasaulyje.

Paryžiuje gyvenančios iraniečių režisierės Mitros Farahani dokumentinis filmas **„Iki penktadienio, Robinzonai“** („À vendredi, Robinson“, Prancūzija, Šveicarija, Iranas, Libanas) pasakoja apie du vienas kito nepažįstančius kūrėjus – iraniečių kino režisierių ir rašytoją Ebrahimą Golestaną bei prancūzų Naujosios bangos legendą Jeaną-Lucą Godard'ą. Menininkai ima bendrauti elektroniniais laiškais, o jų susirašinėjimą inicijavusi režisierė tampa tarpininke ir pakaitomis filmuoja kūrėjus jų namuose: Sasekse gyvenantį Golestaną ir Šveicarijoje, Rolyje, paskutinius gyvenimo metus leidžiantį Godard'ą.

Herojai labai skirtingi. Golestanas – tikras dramblio kaulo bokšto menininkas, užsidaręs ištaigingu rūmuose, apsikrovęs knygomis, besiklausantis klasikinės muzikos, susirūpinęs prasmėmis, kalbantis kone vien svetimų kūrinių citatomis ir apsuptas namiškių it kokių tarnų. O Godard'as, priešingai, mąslus ir tylus atsiskyrėlis, bet dar visiškai neatitrūkęs nuo tikrovės. Per televizorių stebi futbolą, džiausto skalbinius, glosto gatvėje katę, retkarčiais prisėda prie montažo stalo ir, priešingai nei kolega, mąsto ne žodžiais, o vaizdais – nuotraukomis, tapybos darbų fragmentais, trumpais vaizdeofilmukais iš pasivaikščiojimų. Šiuos vaizdus jis siunčia Golestanui ir veda jį iš proto, nes šiam vis nesiseka įminti Godard'o mįslių. Godard'as lieka jam nepažinus.

Šią dviejų prigimtimi ir mąstymu skirtingų intelektualų netiesioginę akistatą ir absoliutų nesusikalbėjimą ir įdomiausia stebėti. Šalia viso to autorė klausia, ką reiškia būti menininku XXI amžiuje, kai žodžiai nuvertėjo, o vaizdai nustojo būti prasmės nešėjais. Ką menininkui reiškia patirti „priešlaikinę mirtį“, kai esi gyvas, bet nebeproduktyvus? Kaip susitaikyti su savo paties, kaip žmogaus, baigtinumu? Tai klausimai, kurie jaudina ne tik reikšmingą pėdsaką kino istorijoje palikusius autorius. Taip filmas iš dramblio kaulo bokšto nusileidžia ant žemės, įgauna universalumo.

Kitas dokumentinis filmas – Emilijos Škarnulytės **„Kapinynas“** (Lietuva, Norvegija) – pasiūlė persijungti į kitokį žiūrėjimo režimą. Čia nėra apčiuopiamo siužeto ir žmogiškos dramos tradicine prasme. Kaip premjeros vakarą sakė pati autorė, į aplinką ji stengėsi žiūrėti iš mineralo dalelės perspektyvos, bei ne vieną kartą tvirtino, kad ją vedė intuicija. Tai justi.

Filmas apie branduolinės energijos ciklą nuo urano kasyklų iki radioaktyviųjų atliekų kapaviečių remiasi asociatyviu pasakojimu. Autorė lankosi demontuojamoje Ignalinos atominėje elektrinėje, nusikelia į etruskų nekropolius, kaip paaiškėja, pastatytus taip pat iš radioaktyvių vulkaninės kilmės medžiagų, leidžiasi į radioaktyviųjų atliekų kapinynus Prancūzijoje ir nukeliauja į Černobylio atominės elektrinės teritoriją Pripetėje. Taip ima skleistis pabaigos neturinti ritualinė urano kelionė, nes netgi sudėtas į sarkofagus ir palaidotas giliai po žeme jis išlieka pavojingas dar milijonus metų. Kaip palaidoti tai, kas nepalaidojama?

Šią asociatyvią kelionę man kiek suardo į pasakojimą įsiterpę Čiurlionio paveikslo „Laidotuvių simfonija“ fragmentai bei epizodai su laidojimo namų urnomis ir įkapėmis. Suprantu, kad toks šuolis nuo urano kapinynų prie žmogaus laidojimo ženklų tematiškai tiko, tačiau aiškesnės argumentacijos vis tik pritrūko. Juolab kad žmogiškoji plotmė vėliau niekaip nebeplėtojama.

Nenuoseklūs pasirodė ir vaizdus lydintys titrai. Epizoduose iš Ignalinos atominės elektrinės jie dar informavo apie tai, kokį kiekį konstrukcijų reikės išmontuoti ir kiek metų tai užtruks, bet filmui įpusėjus režisierė nusprendžia jų neberodyti, todėl daug ką tenka suprasti, kaip sakoma, iš bendro išsilavinimo. Būtų galima sakyti, kad vaizdai turėtų kalbėti patys, bet, kaip žinome, velnias slypi detalėse ir net toks, atrodytų, menkas dalykas kaip informaciniai titrai šiek tiek sugriauna „Kapinyno“ konceptualumą.

Kitas konkursantas, ukrainiečių režisieriaus Maksymo Nakonečno **„Drugelio žvilgsniu“** („Bachennya metelyka“, Ukraina, Kroatija, Čekija, Švedija), įsiminė dėl pagrindinės aktorės Ritos Burkovskos, beje, pasirodžiusios ir Manto Kvedaravičiaus „Partenone“, vaidybos. Filmas pasakoja apie kariškę Liliją, pravarde Drugelis, grįžusią iš kelis mėnesius trukusios nelaisvės Donbase ir bandančią kabintis į gyvenimą po patirto siaubo. Naktimis ją kankina košmarai, o dienomis į sąmonę braunasi kraupūs prisiminimai, kuriuos režisierius rodo kaip į pasakojimą vis įsiterpiančius vaizdo trikdžius, tampančius išstumtos, bet apie save vis primenančios traumos ženklais.

Vis dėlto režisierius nerodo herojės kaip silpnos, ir tai didelis privalumas. Ji priima sprendimus ir aktyviai veikia, priešingai nei jos sutuoktinis, kuris net ir grįžęs iš fronto gyvena karu ir galiausiai susinaikina. Toks moters portretas suteikė jau kino ekraną peržengiančios vilties, kad neįmanoma sunaikinti tautos, kuri yra štai tokia – stoiška, stipri ir užsispyrusi.

O ar įmanoma sunaikinti žmogų? To klausia vengras Gáboras Fabricius debiutiniame **„Ištrinti Franką“** („Eltörölni Frankot“, Vengrija). Apibendrintai kalbant, tai drama apie amžiną žmogaus ir sistemos konfliktą, o konkrečiau – apie 9-ojo dešimtmečio Vengrijoje gyvenantį jauną muzikantą Franką, kuris savo politiškai angažuotu pankroku pykdo valdžią ir yra uždaromas, kaip tais laikais buvo įprasta sakyti, į beprotnamį.

Vienoje scenoje gydytojas klausia Franko, ar šis jaučiasi stebimas, o tada paprašo pasakyti, kurie dabar metai. 1984-ieji, ištaria vaikinas, bet paskui pasitaiso ir pasako tikslius metus. Nereikia būti itin sumaniam, kad suprastum linktelėjimą į George'o Orwello pusę, ir ši nuoroda tolesnį filmo skaitymą kreiptų atitinkama linkme.

Panašių filmų, ypač iš buvusio komunistinio bloko šalių, kurie bando apmąstyti neseną praeitį ir pasakoja apie totalitarinėje sistemoje gyvenusį žmogų (menininką), pastaraisiais dešimtmečiais matėme tikrai ne vieną. Bet retas iš jų bepasako ką nors nauja. Žiūrint „Ištrinti Franką“ apėmė jausmas, kad viskas jau matyta. Gelbėjo nebent retokai liesta tema – politinė psichiatrija kaip susidorojimo su disidentais metodas – bei filmo stilius. Nespalvotas, lyg suodinas vaizdas, prie kurio prisilietus, atrodo, galėtum išsitepti.

O kad žmonės visada linkę sunaikinti tai, kas tyra ir gražu, priminė režisierių Matteo Zoppiso ir Alessio Rigo de Righi **„Legenda apie karališkąjį krabą“** („Re Granchio“, Italija, Prancūzija, Argentina). Pasakojimas apie XIX a. Italijos miestelyje gyvenančio girtuoklio atsiskyrėlio Lučiano meilę avių ganytojo dukrai ir jo kovą su vietos princu, gražiai

Nukelta į 13 psl.

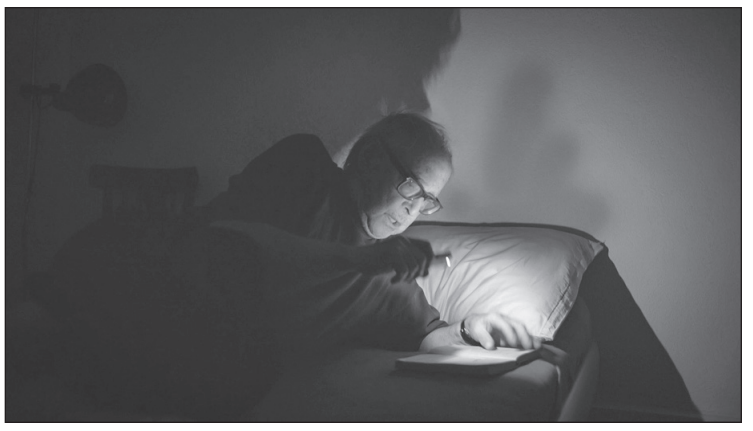

„Iki penktadienio, Robinzonai“

„Legenda apie karališkąjį krabą“

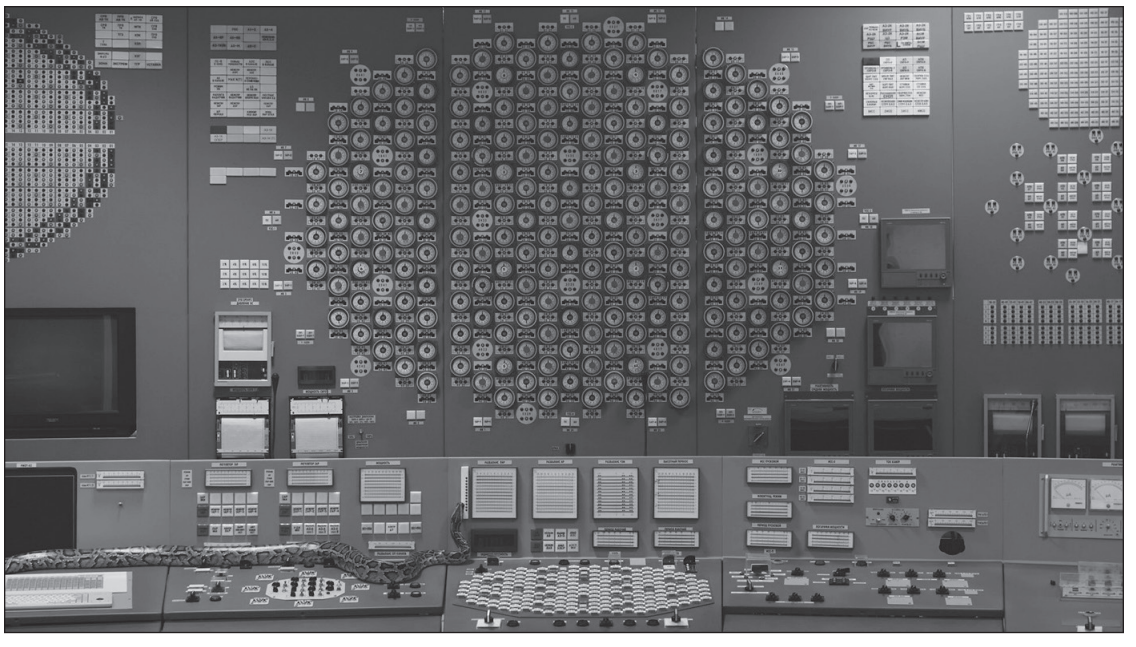

„Kapinynas“

Apie vyrus – vėliau

Krėsle prie televizoriaus

Péterio Kerekeso dokumentinio filmo **„107 motinos“** (**LRT Plius, 5 d. 21.30**) herojė Lesia atlieka bausmę Odesos kalėjime. Tai moterų pasaulis – matome skirtingo amžiaus kalines, prižiūrėtojas, kalėjimą aptarnaujantį personalą ir kartais, jei ne drabužiai, kuriuos jos vilki, būtų sunku atskirti, kas yra kas. Kalėjime gimė ir Lesios sūnus, tačiau mažąjį Kolią ji galės matyti tik paskirtomis valandomis. Berniukas liks kalėjimo vaikų skyriuje, kol jam sueis treji metai. Paskui arba sulauks šeimos globos, arba pateks į vaikų namus, nes Lesiai skirta septynerių metų bausmė. Tokių kaip Lesia kalėjime daug. Jų istorijos kontrapunktu tampa Irina – prižiūrėtoja, kalėjimo mokytoja ir psichologė, laiškų cenzorė. Ji – ne tik įdėmi kalinių gyvenimo stebėtoja, bet ir žmogus, gebantis užjausti.

Priešingai nei daugumos panašių filmų autoriai, Kerekesas atsisako bet kokio sentimentalumo, tačiau jo užfiksuota per šimto kalinių patirtis žadina stiprius jausmus. Režisierius dramatizuoja savo herojų istorijas, bet išsaugo dokumentinio kino konvencijas. Iš kasdienių situacijų, stebėjimo, pokalbių jis kuria įtampą ir stresą patiriančių moterų portretą, analizuoja jų likimą, kartu užduodamas klausimus apie vyrus. Bet apie juos – kiek vėliau.

Jorunn Myklebust Syversen filmo **„Disko“** (**LRT Plius, 8 d. 21.33**) herojė – paauglė Mirjam (Josefine Frida Pettersen) – taip pat jaučia įtampą. Ji dalyvauja šokių varžybose, bet stresą labiau sukelia erotizmo prisodrinta konkursų atmosfera. Būtent ji ir gimdo Mirjam seksualinę įtampą, mat herojės šeimos nariai yra fanatiški krikščionys. Kai Mirjam pradeda pralaimėti vieną konkursą po kito, artimieji ima priekaištauti, esą jai stinga religinio uolumo. Netekusi paramos, Mirjam pradės ieškoti radikalaus ją kankinančių abejonių ir problemų sprendimo.

Šių dienų kine šeima vis dažniau tampa įvairiausių problemų šaltiniu. Michaelas Pavone'as filme **„Šeimos susitikimas“** (**TV3, 7 d. 22.30**) siūlo savo sprendimo būdą. Keturi filmo herojai, nors ir yra vienos šeimos nariai, nesimatė bene dešimt metų ir nejaučia vienas kitam jokių simpatijų. Jie susitinka per tėvo laidotuves ir sužino, kad kiekvienas gaus po tris milijonus dolerių, jei atliks tam tikrą užduotį ir įrodys, kad vis dar yra artimi vienas kitam. Siužetas gana universalus ir nenustebčiau, jei jį „pasiskolintų“ lietuviško komercinio kino gamintojai, nors pas mus, regis, galima rasti ir originalesnių istorijų.

Bet įdomiau likti ties Teksaso ir Naujosios Meksikos riba, kur Davido Mackenzie filmo **„Bet kokia kaina“** (**TV3, 5 d. 22.30**) veikėjai – du broliai – meta iššūkį bankui ir organizuoja jo skyrių plėšimą, mat beveik kiekvienas filme pasirodantis personažas turi kreditą ar skolą, t.y. banko virvę aplink kaklą. Degradacijos skandinamų JAV pietų krizę rodantis Mackenzie filmas primena brolių Coenų „Šioje šalyje nėra vietos senukams“, juolab kad „Bet kokia kaina“ autoriai formuluoja panašius klausimus: kaip toli gali nueiti žmogus, jaučiantis ekonominį ir socialinį spaudimą? Kokias ribas jis pasirengęs peržengti? Kas gali pateisinti veiksmus? Jie ir kyla žiūrint į vieną iš brolių Tobį, kuris ir sugalvoja visą operaciją. Priešingai nei brolis, Tobis (Chris Pine) niekad nebuvo nusikaltėlis, jis netrokšta staiga ir lengvai praturtėti. Tiesiog atėjo toks momentas, kai Tobis nebegali susitaikyti su slegiančia tikrove ir nusprendžia rizikuoti, peržengti nerašytas etikos ribas.

„Bet kokia kaina“ turi daug gero kino elementų: tai ir socialinė įtampa, žanro pojūtis, Gileso Nuttgenso kamera, vienu kadru sugebanti tiksliai apibūdinti rodomą pasaulį, Nicko Cave'o muzika, aktoriai. Tačiau, deja, matėme pernelyg daug panašių istorijų, kad iškart neatspėtume, kuo viskas baigsis.

Tik kad istorijos apie vyrus – apskritai dažnai nuspėjamos. Štai kad ir Eli Rotho **„Tuk tuk“** (**TV3, 4 d. 22.30**) – gana chuliganiška parabolė apie architektą ir šeimos tėvą, kuris skausmingai sumoka už neištikimybę. Evano (Keanu Reeves) žmona ir vaikai savaitgaliui išvyko prie jūros, o jis liko namie kartu su prancūzų buldogu, vardu Beždžionė. Nepaisant kūrybinės profesijos, ilgų plaukų, plokštelių kolekcijos ir „žolės“ atsargų, keturiasdešimtmetis Evanas – visai padorus žmogus. Gerokai po vidurnakčio kažkas beldžiasi į jo namų duris, prie jų – dvi mini sijonėlius vilkinčios merginos. Jos važiavo į vakarėlį ir pasiklydo, telefonas neveikia, lyja... Evanas įsileidžia jas į namus, duoda po rankšluostį, išverda arbatos, iškviečia „Uberį“ ir mylisi. Trumpai tariant, kartais viešnamis pats ateina į jūsų namus.

Eli Rothas išgarsėjo siaubo filmu „Hostelis“, bet „Tuk tuk“ režisierius net nesistengia gąsdinti, jis kuria satyrinę parabolę apie vyrus, pasmus taip garbinamos vidurinės klasės mentaliteto karikatūrą. Tačiau kartu, kaip ir dera siaubo filmų autoriui, Rothas išlieka moralistas, net jei ir standartinėje filmo formulėje – žmogus padarė klaidą ir dabar jo gyvenimas griūva – glūdi užuojauta herojui, Rothas Evano neužjaučia, greičiau atvirkščiai.

Quentino Tarantino filmuose išgarsėjęs Christophas Waltzas taip pat nusprendė tapti režisieriumi. Jo filmas **„Džordžtaunas“** (**TV1, 3 d. 22.55**) grįstas tikra istorija, bet panašių „vyriškų“ istorijų pasitaiko dažnai. Paties Waltzo suvaidintas filmo herojus kariškis Ulrichas veda turtingą našlę, kad galėtų palaikyti ryšius su įtakingais politikais. Našlė Elza (Vanessa Redgrave) daug vyresnė, ji žurnalistė, anksčiau rašiusi apie politiką bei politikus ir išsaugojusi ryšius su valdžios žmonėmis. Ulrichas pradeda daryti karjerą, nes turi puikią nuovoką, ką pagirti ir kaip suvienyti žmones, kad jie padėtų įgyvendinti jo sumanymus. Bet yra ir tokių, kurie atsparūs Ulricho žavesiui. Tokia ir Elzos duktė Amanda (Annette Bening). Po motinos mirties ji įtaria, kad patėvis prie to prisidėjo. Politika ir mirtis, regis, – niekad neišseksiančios temos. Ne tik kine.

Jūsų –
Jonas Ūbis

„107 motinos“

„Bet kokia kaina“

„Džordžtaunas“

Atkelta iš 12 psl.

sulydė neorealizmą bei folklorą ir bent man atmintyje prikėlė garsiosius Wernerio Herzogo filmus „Kasparas Hauzeris. Kiekvienas už save ir Dievas prieš visus“ (1974) ir „Stiklo širdis“ (1976) bei kūrėjų tėvynainės Alice Rohrwacher „Laimingąjį Ladzarą“ (2018). 16 mm juostoje nufilmuotas kūrinys iš visų konkurso darbų išsiskyrė estetine puse ir gryno kino pojūčiu. Mintyse jį buvau paskelbęs geriausiu.

Konkurse parodyti ir du filmai apie seseris. Debiutinis norvegų režisierės Franciskos Eliassen **„Paskutinis pavasaris“** („Den siste våren“) pasakoja apie paauglę Eirą, kuri norėdama suprasti vyresnės sesers elgesį pradeda skaityti jos dienoraštį ir pasineria į keistą artimo žmogaus pasaulį, pilną ne tik šviesos, bet ir šešėlių. O debiutiniame šveicarės Carmenos Jaquier **„Griausme“** („Foudre“) XX a. pradžios Šveicarijoje gyvenanti pagrindinė herojė, vienuolės įžadus planuojanti duoti Elizabet, trumpam grįžta namo ir bandydama išsiaiškinti sesers mirties priežastį atranda užrašus, kuriuose sesuo atvėrė slapčiausias savo seksualines fantazijas.

Abu filmai prabyla apie tai, ką iš tikrųjų reiškia pažinti kitą, apie tai, kad net artimiausi žmonės turi paslapčių, kurių niekada nesužinosime, bei apie asmens laisvę ir ją ribojančius rėmus – ar tai būtų krikščioniškos dogmos, ar mažo miestelio nuobodulys.

Tiesa, abu turi ir trūkumų. „Paskutinio pavasario“ režisierė, iš pradžių įdomiai prabilusi apie jauno žmogaus nerimą šiuolaikiniame pasaulyje, vėliau nieko nauja nebepasako ir pradeda kartotis. O „Griausmas“ erzina dabar kine išvešėjusiu požiūriu į vyrus kaip į visų moterų negandų priežastį. Maža to – pagrindinė herojė, mergina iš praėjusių amžių sandūros, atrodo lyg gimusi *dutūkstantaisiais*. Suprantu norą istorijas sušiuolaikinti ir padaryti suprantamas dabarties žiūrovui, bet dėl to, man regis, neturėtų nukentėti laiko dvasia.

Priešingybė šiems dviem filmams buvo islando Guðmunduro Arnaro Guðmundssono drama **„Nekaltos būtybės“** („Berdreymi“, Islandija, Danija, Švedija, Nyderlandai, Čekija), nes žvilgsnį jis kreipia į patyčias, smurtą ir nemeilę patiriančių paauglių vaikinų bendravimą, ir bent mane privertė pasvarstyti, kas nutinka, kad šie užauga tais, apie kuriuos vėliau filmus kurs po *metoo* atsitokėję kūrėjai ir kūrėjos. Nuskambėsiu galbūt nefeministiškai, bet šiandien retas režisierius iš tikrųjų nori suprasti problemas ir dabarties iššūkius, su kuriais susiduria būtent vaikinai ir vyrai. O iššūkiai, man regis, ne ką mažesni.

„Nekaltos būtybės“ – skaudžiai viltinga odė draugystei, papasakota taip, kaip sugeba tik skandinavai: aktualiai, be jokios didaktikos, neaplenkiant skaudžių ir kituose *coming of age* pasakojimuose nedažnai paliečiamų temų, pavyzdžiui, seksualinės prievartos.

O devintasis filmas – Isabelle's Stever **„Šuolis“** („Grand Jeté“, Vokietija) – man pasirodė tik tuščia provokacija incesto tema. Istorija apie baleto šokėją, užmezgusią aistringus santykius su sūnumi, kurį ji paliko auginti motinai vos tik pagimdžiusi, iš pradžių lyg ir žadėjo įdomią prieigą prie temos, tačiau įpusėjus tapo akivaizdu, kad režisierė negeba formuluoti minčių ir nepasako iš esmės nieko svarbaus. O štai manieringumo – su kaupu. Bet galbūt incestas yra tema, kurios tiesiog neįmanoma artikuliuoti žodžiais, belieka tik rodyti? Atviri retoriniai klausimai nebūtinai reiškia filmų stiprybę.

Parodos

Vilnius

Nacionalinė dailės galerija
Konstitucijos pr. 22
Naujas žvilgsnis į XX a. II pusės – XXI a. Lietuvos dailę
Dariaus Žiūros paroda „Portretai“

Radvilų rūmų dailės muziejus
Vilniaus g. 24
Sylvios Plachy paroda „Kada bus rytojus“
Emilijos Škarnulytės paroda „Švytintys kambariai“

Vilniaus paveikslų galerija
Didžioji g. 4
Paroda „Iš nusidėjėlių didžiausia“: Vladislovo Neveravičiaus paveikslas „Atgailaujanti šv. Marija Magdalietė“
Paroda „Iš Žemaitijos dvarų kolekcijų. Žemaičių muziejaus „Alka“ rinkinys“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus
Arsenalo g. 3A
Paroda „Nematomi. Istoriniai baldai iš šiuolaikinio dizaino perspektyvos“
VI tarptautinė šiuolaikinės juvelyrikos ir metalo meno bienalė „METALOfonas: vietos atmintis“
Sigito Virpilaičio paroda „Apie apyrankę“

V. Kasiulio dailės muziejus
A. Goštauto g. 1
Paroda „Lygtis su nežinomaisiais. Lietuvos dailininkai Vokietijoje nuo 1945 m. iki dabar“

Lietuvos nacionalinis muziejus
Arsenalo g. 1
Tarptautinė paroda „100 metų: litas, latas, krona“
Paroda „Išpakuojam! Henrio Gaidžio dovana Lietuvai“

Istorijų namai
T. Kosciuškos g. 3
Tarptautinė paroda „1 000 000 žingsnių: Gintaro kelias nuo Romos iki Baltijos“

Vilniaus gynybinės sienos bastėja
Bokšto g. 20 / 18
Archeologinių radinių paroda „Po šimts pypkių!“
„Nuo titnago iki parako: ginklai amžiams bėgant“

Kazio Varnelio namai-muziejus
Didžioji g. 26
Paroda „Etnografinis opartas: tekstilės tradicija“

Signatarų namai
Pilies g. 26
Paroda „Laisvės siekis kaip žaidimas-įvykis“

Lukiškių kalėjimas
Lukiškių skg. 6
iki 4 d. – paroda „kovotoJOS XIX–XX“

Valdovų rūmai
Katedros a. 4
Paroda „Briuselio gobelenų meistrystė. Naujos muziejaus vertybės“
Paroda „Nerūpestingas amžius. Vaikystė Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje“
Julijos Janus kostiumų paroda „Slapta meilė Valdovų rūmuose“

Bažnytinio paveldo muziejus
Šv. Mykolo g. 9
Paroda „*Corpisanti*. Katakombų relikvijos-skulptūros Valkininkų ir Buivydžių bažnyčiose“

MO muziejus
Pylimo g. 17
Paroda „Susitikimas, kurio nebuvo“
Paroda „Opartiniai atspindžiai“

Lietuvos meno pažinimo centras „Tartle“
Užupio g. 40
Paroda „Vilnius amžinai. Dailės kūrinių ir vadovų po miestą dialogas“

Vilniaus muziejus
Vokiečių g. 6
Paroda „Apie patogumą ir grožį: pokyčiai vilniečių namuose 1870–1918 metais“

VDA parodų salės „Titanikas“
Maironio g. 3
iki 10 d. – Lodzės kino mokyklos ir Vilniaus dailės akademijos studentų tarpdisciplininio meno paroda „ID_tentity“
iki 3 d. – paroda „225“

VDA galerija „Akademija“
Pilies g. 44
Algio Sprindžiūno tapybos ir skulptūros paroda „Blue Real Be Screen“
Mato Janušonio kūrybos paroda „Švininis dangus“

VDA galerija „Artifex“
Gaono g. 1
Simonos Rukuižaitės paroda „Pamatai“

VDA parodų erdvė „Kreatoriumas / meno krosnys“
Maironio g. 6
Valerijos Bartaševič paroda „Dugnas“

Adomo Galdiko muziejus
Arklių g. 20–1
Adomo Galdiko kūrinių paroda „Ritualinė gamta“

Prospekto fotografijos galerija
Gedimino pr. 43
Pauliaus Petraičio paroda „Enjoy the Now“

Vilniaus fotografijos galerija
Stiklių g. 4
Emilijos Petrauskienės paroda „Sidabro sodas / Tulpės“

Pamėnkalnio galerija
Pamėnkalnio g. 1
Dominyko Sidorovo kūrybos paroda „Stebuklas“

Galerija „Arka“
Aušros Vartų g. 7
iki 10 d. – 7-oji Vilniaus keramikos meno bienalė „(Al)chemija“
Rūtos Šipalytės personalinė paroda „Patirčių salos“

Galerija „Meno niša“
J. Basanavičiaus g. 1 / 13
Gintaro Makarevičiaus piešinių paroda „Plastmasinė varna“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus
Pilies g. 40
Gedimino Pranckūno fotografijų paroda „Nykstanti IDILĖ. Kaimiškojo Vilniaus vaizdeliai“

Vilniaus rotušė
Didžioji g. 31
Mindaugo Lukošaičio paroda „Vilnius grafito dulkėse“
nuo 7 d. – paroda „Abiejų Tautų Respublikos šlovė. Didikų apdarai“

Galerija „Kunstkamera“
Ligoninės g. 4
Paroda „Civitas Vilnensis III“

Teatro, muzikos ir kino muziejus
Vilniaus g. 41
Paroda „Gražina ir drakonas“

Galerija „Šofar“
Mėsinių g. 3
nuo 6 d. – piešinių, tapybos ant popieriaus ir mažosios skulptūros paroda „Vilniečių grimasos“

Energetikos ir technikos muziejus
Rinktinės g. 2
iki 4 d. – Gedimino Akstino ir Vidmanto Jusionio paroda „Kontaktas“
iki 4 d. – paroda „Saudade“

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija
Vilniaus g. 39 / 6
iki 10 d. – Lesios Synychenko (Ukraina) darbų paroda „Virsmas“
Charkivo meno laboratorijos „Aza Nizi Maza“ vaikų darbų paroda „Atvirukai iš karo zonos“

Vlado Vildžiūno galerija
Lobio g. 6 A
Paroda „Jeruzalė. Šeši dešimtmečiai sode: Vladas ir Marija“

Rašytojų klubas
Sirvydo g. 6
Jolantos Sereikaitės monotipijų paroda „Visos upės nuolat teka į jūrą“

Čiurlionio namai
Savičiaus g. 11
Paroda „Amžininkai: Petras Kalpokas ir Mikalojus Konstantinas Čiurlionis“

S. Vainiūno namai
A. Goštauto g. 2
Aloyzo Stasiulevičiaus tapyba

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
Gedimino pr. 51
Antano Sutkaus fotografijų paroda „Mus skyrė septyni kilometrai ir septyneri metai“, skirta Vytauto Landsbergio jubiliejui
Knygų ir dokumentų paroda, skirta Lietuvos ir Japonijos diplomatinių santykių šimtmečiui, „Ryšiai“

Vrublevskių biblioteka
Žygimantų g. 1
iki 9 d. – Raimondos Bolienės tapybos darbų ciklas „Čiurlionio kelias“

„Jono Meko skersvėjis“
Užupio g. 24
Audronės Petrašiūnaitės kūrybos paroda „Čia gyvena Alisa“

Galerija „Atletika“
Vitebsko g. 23
Hannos Ijäs ir Bryndís Björnsdóttir (Dísa) paroda „Respawn“

Projektų erdvė „Swallow“
Vitebsko g. 23
Paroda „Fredo Sandbacko orai“

„Editorial“ projektų erdvė
Latako g. 3
Marijos Olšauskaitės paroda „Noriu užkimšt savo širdį samanom“

Galerija „apiece“
M.K. Čiurlionio g.
Saskios Fischer vieno kūrinio paroda „Šviesos“

Kaunas

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
V. Putvinskio g. 55
Paroda „Prieš... ir po 100 metų“
Paroda „Moters atvaizdas Kauno meno mokyklos grafikoje“

Kauno paveikslų galerija
K. Donelaičio g. 16
iki 4 d. – Yoko Ono paroda „Laisvės pažinimo sodas“

Parko galerija
M. Valančiaus g. 6
iki 8 d. – Kristinos Kleizienės tapybos darbų paroda „Sugrįžimas“

Kauno fotografijos galerija
Vilniaus g. 2
Fotografijų paroda „The Family of Man“

Kauno centrinis paštas
Laisvės al. 102
iki 4 d. – Ukrainos šiuolaikinio meno trienalė „Ukraine! Unmuted“
iki 4 d. – fotografijų paroda „Paslėptos istorijos“

BLC verslo centro „Stivensono“ salė
K. Donelaičio g. 60, A korpusas
Fotomeno festivalio „Kaunas Photo“ paroda „Mitinio žvėries buveinės Kauno modernizmo fotografiniuose pjūviuose“

Klaipėda

Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija
Liepų g. 33
Česlovo Lukensko paroda „Laikas medyje 2022“
Gintauto Trimako paroda „#atsakymas#spalva#slinktis“
Dalios Matulaitės paroda „Tėvynės tema“

Klaipėdos kultūrų komunikacijų centras
Didžioji Vandens g. 2
iki 11 d. – Mirono Zowniro (Vokietija) fotografijų paroda „Outlaw“, Aleksandro Čekmeniovo (Ukraina) fotografijų paroda „Lelijos“, Sergejaus Solonskio (Ukraina) fotografijų paroda „Nuojautų savęs veidai“, Klaipėdos fotografijos rezidencijos ukrainiečių kūrėjų paroda „Zefyras. Permainų vėjas“, Ukrainos fotografų paroda „Karinis amuletas“ ir virtualioje erdvėje Virgilijaus Skuodo fotografijų paroda „Paskirstymo punktas“

Klaipėdos galerija
Bažnyčių g. 6
nuo 2 d. – Luko Šiupšinsko ir Gintarės Stašaitytės skulptūros paroda „Entropija.v1.1“

Baroti galerija
Didžioji Vandens g. 2
„The Rooster Gallery“ menininkų grupinė paroda „Sode“ (ciklas „Plius minus trisdešimt“)

Šiauliai

„Laiptų“ galerija
Žemaitės g. 83
iki 3 d. – Liepojos universiteto Dizaino katedros dėstytojų paroda „Laikas. Nepriklausomybė. Žmogus“

Dailės galerija
Vilniaus g. 245
Rimanto Milkinto, Rafalo Piesliako ir Jurgio Tarabildos personalinės parodos

Panevėžys

Panevėžio miesto dailės galerija
Respublikos g. 3
Eglės Karpavičiūtės tapybos paroda „Repainted“ ir Virginijaus Kinčinaičio mobiliografijos paroda „Misère“

Druskininkai

M.K. Čiurlionio memorialinis muziejus
M.K. Čiurlionio g. 35
Paroda „M.K. Čiurlionio atvirlaiškiai“

V.K. Jonyno galerija
Turistų g. 9
Jūratės Kazakevičiūtės paroda „Regėjimai, slaunieji medeliai ir kitos gyvastys“

Tauragė

Tauragės banko rūmai
Dariaus ir Girėno g. 7
Plenero „Fotografika“ paroda

Trakai

Galerija „Fojė“
Vytauto g. 69
nuo 3 d. – Aistės Gabrielės Černiūtės tapybos paroda „Dažažmogiai“

Spektakliai

Vilnius

Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras
2, 3 d. – G. Puccini „BOHEMA“. Muzikos vad. ir dir. R. Šervenikas, dir. J. Geniušas
4 d. 12 val. – B. Pawlowskio „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“. Dir. A. Šulčys
7–10 d. 18.30, 11 d. 12 val. – P. Čaikovskio „SPRAGTUKAS“. Dir. M. Staškus, M. Barkauskas
10 d. 12 val. – D. Sebba „ALISA STEBUKLŲ ŠALYJE“. Muzikos vad. ir dir. M. Staškus

Lietuvos nacionalinis dramos teatras
Naujoji salė
2, 3 d. 19 val. – „SOLIARIS 4“ (pagal S. Lemą). Rež. ir scenarijaus aut. G. Jarzyna
6 d. 19 val. – S. Parulskio „JULIJA“. Rež. K. Glušajevas
7, 8 d. 19 val. – K. Binkio „ATŽALYNAS“. Rež. J. Vaitkus
9 d. 19 val – M. Buszewicziaus, A. Smolar „SULĖTINTAI“. Rež. A. Smolar
10, 11 d. 19 val. – J. Strømgreno „DURYS“. Rež. J. Strømgrenas
Mažoji salė
2, 3 d. 19.30 – T. Kavtaradzės „SIRENŲ TYLA“. Rež. L. Kutkaitė
6 d. 19.30 – É. Louis „KAS NUŽUDĖ MANO TĖVĄ“. Rež. A. Obcarskas
7 d. 19.30 – L. Adomaičio „VOICEKAS“ (pagal G. Büchnerį). Rež. A. Obcarskas
10 d. 19.30 – Platono „DIALOGAI“. Rež. M. Ivanauskas
11 d. 17 val. – M. Algus „SIEROS MAGNOLIJOS“. Rež. E. Švedkauskaitė

Vilniaus mažasis teatras
XII. 2 d. 18.30 – PREMJERA! D. Zavedskaitės „EIN ELEFANT“. Rež. T. Montrimas, scenogr. ir kost. dail. K. Voytsekhovskaya, komp. G. Sodeika, šviesų dail. D. Urbonis, choreogr. G. Šmigelskytė. Vaidina D. Ciunis, I. Patkauskaitė, M. Capas, V. Rumšas (jaun.), V. Bičkutė, R. Jakučionytė, J. Brogaitė, T. Kliukas, I. Kvietkutė
4 d. 12, 14 val. – „BRANGUSIS ATRAKCIONŲ PARKO DĖDE!“. Rež. O. Lapina
6 d. 19 val. – „NUOSTABŪS DALYKAI. TEATRAS „KITAS KAMPAS“. Rež. K. Glušajevas (VšĮ „Improvizacijos teatras“)
7 d. 18.30 – „24 VALANDOS IŠ MOTERS GYVENIMO“ (literatūriniai etiudai pagal S. Zweigo noveles). Kūrėjos V. Bičkutė, V. Kochanskytė, D. Rudytė („Mažasis teatras. Mažoji forma“)
8 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MADAGASKARAS“. Rež. statytojas R. Tuminas, rež. A. Dapšys
9 d. 18.30 – W. Gibsono „DVIESE SŪPUOKLĖSE“. Rež. U. Baialievas

Vilniaus senasis teatras
2 d. 18.30 Salėje M8 – „UŽ KĄ“. Rež. A. Darela („Teatr Avgusta“)
3 d. 18.30 – A. Vvedenskio „EGLUTĖ PAS IVANOVUS“. Rež. J. Vaitkus
4 d. 16 val. – H.Ch. Anderseno „UNDINĖLĖ“. Rež. J. Ščiuckis
8 d. 18.30 – E. De Filippo „FILOMENA MORTURANO“. Rež. A. Latėnas
10 d. 18.30 – A. Puškino „EUGENIJUS ONEGINAS“. Rež. J. Vaitkus
11 d. 15, 17 val. – „SPEKTAKLIS, KURIS NEĮVYKO“. Rež. A. Darela
11 d. 18.30 *Mažojoje salėje* – „VIENIŠAS ŽMOGAUS BALSAS“ (pagal S. Aleksijevič knygą „Černobylio malda“). A. Metalnikovos monospektaklis. Rež. V. Dorondovas

Vilniaus teatras „Lėlė“
Didžioji salė
3, 4 d. 12 val. – Just. Marcinkevičiaus „GRYBŲ KARAS“. Rež. A. Mikutis
Mažoji salė
3 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „DEBESYS“. Rež., dail. A. Bagočiūnaitė-Paukštienė
4 d. 14 val. – MĮSLĖ(S). Scenarijaus aut., rež. ir dail. A. Bagočiūnaitė-Paukštienė
10 d. 12 val. – N. Indriūnaitės „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“ (pagal brolių Grimmų pasaką). Rež. N. Indriūnaitė
11 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „BALTOS PASAKOS“. Rež. N. Indriūnaitė

Palėpės salė
3 d. 16 val. – „PASAKA APIE VĖŽLIUKĄ“ (Ž. Gryvos knygelės motyvais). Inscen. aut., rež. ir dail. A. Mikutis

4 d. 16 val. – N. Indriūnaitės „COLIUKĖ“ (H.Ch. Anderseno pasakos motyvais). Rež. ir dail. R. Driežis
10 d. 14 val. – Just. Marcinkevičiaus „VORO VESTUVĖS“. Rež. A. Mikutis

„Menų spaustuvė“
3 d. 15, 17 val. *Kišeninėje salėje* – „SPALVOTI ŽAIDIMAI“. Choreogr. B. Banevičiūtė (šokio teatras „Dansema“)
3 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „SU(si)TIKIMAS“. Idėja, režisūra L. Liepaitės, choreogr. A. Gudaitė, L. Žakevičius (šokio teatras „Low air“)
4 d. 18 val. – „La CALASH LA LATIN-LT“. Choreogr. P. Granhøj (Danija) (Šeiko šokio teatras)
5 d. 11 val. *Studijoje III* – „Šokio pirmadieniai mažyliams“ (šokio teatras „Dansema“)
6 d. 18.30 Juodojoje salėje – „JUODA – BALTA“. Rež. A. Giniotis („Atviras ratas“)
7 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – L. Tolstojaus „KREICERIO SONATA“. Insc. aut., rež. V. Masalskis (Klaipėdos jaunimo teatras)
9 d. 19 val. – „SKAMBUTIS TĖVUI“ (monospektaklis pagal F. Kafkos „Laišką tėvui“). Rež. G. Aleksa

Kaunas

Nacionalinis Kauno dramos teatras
3, 4 d. 15 val. *Rūtos salėje* – M. Myllyaho „PANIKA“. Rež. K. Gudmonaitė
10, 11 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – PREMJERA! O. Kobylianskos „ŽEMĖ“. Rež. I. Uryvskyi, kost. dail. T. Ovsiichuk, scenogr. P. Bogomazovas. Vaidina V. Maršalka, S. Čiučelis, M. Gedvilaitė, A. Ravdo, A. Paškonytė, K. Povilaitis

Kauno valstybinis muzikinis teatras
2 d. 18 val. – P. Abrahamo „BALIUS SAVOJOJE“. Dir. J. Janulevičius
4 d. 12 val. – „SNIEGO KARALIENĖ“. Dir. J. Janulevičius
4 d. 18 val. – T. Dobrzanskio „KARALIAUS ANTRININKAS“. Rež. K.S. Jakštas, dir. V. Visockis
7 d. 18 val. – M. Kunze ir S. Levay „ELISABETH“. Muzikinis vad., dir. J. Janulevičius
8, 9 d. 18 val. – F. Wildhorno „GRAFAS MONTEKRISTAS“ (pagal A. Dumas romaną). Dir. J. Janulevičius
10, 11 d. 18 val. – K. Mašanausko „1972“ (2 dalių roko opera Romui Kalantai atminti). Muzikinis vad. ir dir. J. Janulevičius

Kauno kamerinis teatras
2 d. 18 val. – „KISSMAS“. Rež. T. Kavtaradzė
3 d. 18 val. – „KANDIDAS, arba OPTIMIZMO MIRTIS“. Rež. G. Aleksa
4 d. 17 val. – „107 BŪDAI, KAIP ĮVEIKTI SPAUDIMĄ“ („Kanta company“)
4 d. 18 val. *Kupiškio kultūros centre* – „APIE KĄ VISA TAI?“. Rež. B. Ivanauskas ir A. Dubaka
7 d. 18 val. – G. Labanauskaitės „SUPERHEROJAI“. Rež. L. Vaskova
9 d. 18 val. – T. Jansono „NACIONALINĖS DARŽOVĖS“. Rež. A. Dilytė
10 d. 18 val. – „PAKANKAMAS ATSTUMAS“. Šokėjai ir choreogr. A. Mozūraitis ir

Kauno lėlių teatras
3 d. 11, 13 val. – „ŽIRAFA SU KOJINĖMIS“. Rež. G. Radvilavičiūtė
4 d. 11, 13 val. – „PASAKŲ NAMAI“. Aut. ir rež. R. Bartninkaitė
10 d. 10 val., 11 d. 12 val. – PREMJERA! D. Budinavičiūtės „ATSARGIAI! SKRUZDĖLYNE KALĖDOS!“ (pagal R. Dmuchovskienės knygą). Rež. ir dail. R. Lažaunykas, komp. A. Jasenka. Vaidina S. Bagaliūnas, R. Endriukaitis, A. Grėbliauskienė, D. Budinavičiūtė, I. Endriukaitė, V. Rudytė, D. Krapikas, A. Šaučiūnas, L. Strazdauskienė, R. Kumpikaitė
10 d. 11, 13, 15 val., 11 d. 11 val. – „KALĖDINĖS ANGELŲ PASLAPTYS“. Aut. ir rež. R. Bartninkaitė

Klaipėda

Klaipėdos valstybinis dramos teatras
3 d. 18.30 *Mažojoje salėje* – D. Nowakowskio „KAI KURIOS ERELIŲ RŪŠYS“. Rež. I. Reklaitis
9, 10 d. 18.30 – PREMJERA! J. Bednarczyk „LOST LOST LOST“. Rež. M. Borczuchas, scenogr. ir kost. dail. D. Nawrot, šviesų dail. R. Mleczko, komp. B. Dziadoszas. Vaidina D. Meškauskas, D. Kulionytė, D. Biernat, J. Dravnel, J. Baranauskas, K. Kontenytė, K. Maiskis, M. Ojrzyńska, R. Idzelytė, R. Pelakauskas, S. Pinaitytė

Klaipėdos muzikinis teatras
4 d. 17 val. – J. Steino, J. Bocko, Sh. Harnicko „SMUIKININKAS ANT STOGO“. Dir. S. Domarkas
7 d. 18.30 *Žvejų rūmuose* – E. Balsio „EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ“. Dir. T. Ambrozaitis

Šiauliai

Šiaulių dramos teatras
2 d. 18.30 – „NEBYLYS“ (pagal J. Tumą-Vaižgantą). Rež. J. Vaitkus
3 d. 18 val. – „PUARO“ (pagal A. Christie). Rež. G. Aleksa
4 d. 13 val. – A. de Saint-Exuperi „MAŽASIS PRINCAS“. Insc. aut. ir rež. Š. Datenis
4 d. 17 val. – A. Špilevojaus „BAGADELNIA“. Rež. A. Špilevojus
9 d. 18.30 – E. O'Neilo „MEILĖ PO GUOBOMIS“. Rež. P. Ignatavičius
10 d. 15 val. *Mažojoje salėje* – „MARMIAI“. Rež. G. Zapalskis („Vėjų teatras“)
10 d. 18 val. – N. Gogolio „REVIZORIUS“. Rež. A. Giniotis

Panevėžys

Juozo Miltinio dramos teatras
3, 4 d. 18 val. – PREMJERA! A. Špilevojaus „SALA, KURIOS NĖRA“. Rež. A. Špilevojas, scenogr. ir kost. dail. U. Tamuliūnaitė, šviesų dail. V. Vilutis, komp. M.L. Pranulis. Vaidina A. Kėleris, T. Gryn, L. Jurgelis, D. Jankauskas, U. Povilauskaitė, I. Sikorskytė, M. Pauliukonis, R.P. Misiūnas ir kt.
9 d. 18 val. – N. Gogolio „APSIAUSTAS“. Rež. K. Siaurusaitytė (Miltinio laboratorija)
10 d. 18 val. – R. Harwoodo „APRENGĖJAS“. Rež. A. Latėnas

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija
2 d. 18 val. *Šiaulių „Laiptų“ galerijoje* – Valstybinis Vilniaus kvartetas. Programoje S. Moniuszkos, L. van Beethoveno ir kt. kūriniai
3 d. 16 val. *Paliesiaus dvare* – kamerinės muzikos koncertas „Nuostabusis amžius“. Ansamblis „Musica humana“ (meno vad. ir dir. R. Beinaris). Solistai K. Zmailaitė (sopranas), E. Seilius (tenoras), R. Beinaris (obojus), I. Girdžiūnaitė (smuikas). Programoje F. Bonzono, S. Donaudy, S. Donaudy–S. Jo, R. Løvlando, P. Čaikovskio, E. Griego, J. Massenet, G. Puccini, P. Tosti, E. Elgaro kūriniai
3 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – orkestro muzikos koncertas „Serenados orkestrui“. Lietuvos kamerinis orkestras (meno vad., solistas ir dir. S. Krylovas (smuikas), ansamblis „Giunter Percussion“ (vad. P. Giunteris). Solistė R. Juknevičiūtė (violončelė). Programoje V. Jakubėno, A. Dvořáko, L. Bernsteino kūriniai
4 d. 12 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – koncertas visai šeimai „Planeta – orkestras“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. M. Pitrėnas). Dir. M. Barkauskas. Koncertą veda J. Šležaitė-Paukštė. Programoje G. Bizet kūriniai
4 d. 16 val. *Vilniuje, Filharmonijos Mažojoje salėje*, – kamerinės muzikos koncertas „Laukiniai vėjai“. Kristupo medinių pučiamųjų instrumentų kvintetas: G. Gelgotas (fleita), U. Dičiūnas (obojus), A. Žiūra (klarnetas), A. Puplauskis (fagotas), A. Dirmauskas (valtorna). Programoje G. Ligeti, M. Laurischkaus, H. Villa-Loboso, L. Narvilaitės, L. Berio kūriniai
7 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos ciklo „Alumni Grandi“ koncertas. P. Anderssonas (fortepijonas), Naujų idėjų kamerinis orkestras (NIKO). Vad. ir dir. G. Gelgotas. Programoje J.S. Bacho, F. Liszto, A. Siloti, G. Gelgoto, A. Vivaldi, M. Richterio, M.K. Čiurlionio, K. Bubnelio, V. Kosenko, A. Borovskio kūriniai
9 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – šventinis gala koncertas „Atgimimo džiaugsmas“. Skiriama Lietuvos ir Ispanijos diplomatinių santykių 100-mečiui. Atlikėjai N. Kazlaus (sopranas), O. Marinas (tenoras, Ispanija), R. Mitkus (fortepijonas). Programoje J.S. Bacho, W.A. Mozarto, F. Schuberto, G. Verdi, R. Wagnerio, G. Donizetti, J. Brahmso, F.A. Barbieri, M. Penellos, G. Puccini, Ch. Gounod, N. y Gimenezo, J. Offenbacho, L. Delibes kūriniai
8 d. 18.30 *Klaipėdos koncertų salėje*, 10 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – orkestro muzikos koncertas „Vestsaido istorija“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. M. Pitrėnas). Solistė O. Gražinytė (fortepijonas). Dir. M. Barkauskas. Programoje J. Juozapaičio, A. Skriabino, L. Bernsteino, A. Márquezo kūriniai

Vilnius

Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras
9 d. 19 val. – L. van Beethoveną“. J.Auškelytė Rossi, Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. R. Šumila. Programoje L. van Beethoveno, N. Rimskio-Korsakovo, P. Čaikovskio kūriniai

Šv. Kotrynos bažnyčia
7 d. 19 val. – „Labai asmeniškos dainos“. Atlikėjai – N. Malūnavičiūtė (vokalas, fleita) ir R. Banys (fortepijonas)
8 d. 19 val. – „Vien tik Piazzolla“. Atlikėjai I. Prudnikovaitė (mecosopranas), K. Žebrauskaitė (akordeonas), Šv. Kristoforo kamerinis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. M. Barkauskas)
10 d. 19 val., 11 d. 18 val. – Choras „Bel Canto“ (meno vad. E. Kaveckas), kamerinis orkestras „Musica Humana“ (meno vad. R. Beinaris), L. Dambrauskaitė (sopranas), M. Bazaras (fortepijonas), L. Malinauskas (metalo grupė „McLoud“)
10 d. 22 val. – A. Gocentas (violončelė), G. Sutkutė (fortepijonas), A. Salas Salas (smuikas, Ispanija). Programoje F. Chopino, A. Pärto, A. Piazzollos ir kt. kūriniai

Lietuvos muzikų rėmimo fondas
7 d. 17.30 *S. Vainiūno namuose* – J. Čiurilaitės dainavimo klasės studentų koncertas. Koncertmeisterė G. Zalatorienė. Programoje B. Dvariono, V. Klovos ir kt. kūriniai

„Organum“ koncertų salė
3 d. 18 val. – J. Karnavičius (fortepijonas). Programoje W.A. Mozarto, F. Liszto, Ph. Glasso, M.K. Čiurlionio ir V. Silvestrovo kūriniai
8 d. 19 val. – A. Buškevičiūtė (sopranas), D. Mažintas (fortepijonas). Programoje J. Sibelijaus kūriniai

Vakarai

Vilnius

MO muziejus
7 d. 18 val. – L. Donskio knygos „Man skauda“ („Tyto alba“) pristatymas. Dalyvauja B. Garbaravičienė, E. Aleksandravičius, H. Mackevičius, D. Puslys. Pokalbį moderuoja A. Ožalas

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA

25 kadras : [eilėraščiai] / Enrika Ragainytė. – Klaipėda : S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2022. – 60, [3] p.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-9986-31-605-3

Akmenų sergėtojai : žemė-oras / Paul White. – [Vilnius] : [P. Bukauskas], 2020 [i.e. 2022]. – 1 epub failas : portr.. – ISBN 978-609-08-0000-3

Apolis / Selemonas Paltanavičius. – Vilnius : Agora, [2022]. – 126, [2] p. : iliustr.. – ISBN 978-9986-633-91-4

Dievas visada keliauja incognito : [romanas] / Laurent Gounelle ; iš prancūzų kalbos vertė Lina Perkauskytė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 357, [2] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-0468-2 (įr.)

Dramedijos / Sigitas Parulskis. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 345, [2] p.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-01-5295-9 (įr.)

Gėdos vaikas : tikrais faktais paremtas romanas / Jolita Herlyn. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-01-5219-5

Išdaviko žmona : romanas / Allison Pataki ; iš anglų kalbos vertė Dalia Zaikauskienė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 463, [1] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-5332-1 (įr.)

Juodoji aušra : detektyvinis romanas / Cilla ir Rolf Börjlind ; iš anglų [i.e. vokiečių] kalbos vertė Sigita Andriukevičiūtė. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-484-556-7

Kaip tau – už €16 / Marius Povilas Elijas Martynenko. – Vilnius : Appy books [i.e. Appy foundation labdaros ir paramos fondas], [2022]. – 223, [1] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-96229-4-1

Mano mačo iš Meksikos : romanas / Aistė Šopa. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-484-543-7

Moters portretas : romanas / Henry James ; iš anglų kalbos vertė Auksė Mardosaitė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 686, [2] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-01-5313-0 (įr.)

Pabėgusi nuotaka : romanas / Indrė Vakarė. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-484-541-3

Pasikalbėkime apie Keviną : [romanas] / Lionel Shriver ; iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gailiūtė-Bernotienė. – [Vilnius] : Alma littera, [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-01-5162-4

Pirmadienis Emerald gatvėje : [romanas] / Marius Katiliškis. – Vilnius : Bonus animus, 2022. – 207, [1] p.. – ISBN 978-9955-754-75-6 (įr.)

Pribuvėjos išpažintis : romanas / Sabine Ebert ; vertė UAB „Datatex“. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-484-491-1

Pribuvėjos prakeiksmas : romanas / Sabine Ebert ; vertė UAB „Datatex“. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-484-501-7

Saulėgrąžų Dievas : [romanas] / Liudas Dapkus. – Vilnius : Appy books [i.e. Appy foundation labdaros ir paramos fondas], 2022. – 287, [1] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-96229-5-8 (įr.)

Sidro namų taisyklės : [romanas] / John Irving ; iš anglų kalbos vertė Daiva Daugirdienė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-01-5128-0

Tarp meilės ir milijonų : romanas / Dovilė Kucevičienė. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2022]. – 1 epub failas. – ISBN 978-609-484-542-0

Ten, kur gieda vėžiai : romanas / Delia Owens ; iš anglų kalbos vertė Anita Kapočiūtė ; eilėraščius vertė Vidas Morkūnas. – 14-asis leid.. – Vilnius : BALTO leidybos namai, 2022. – 415, [1] p. : žml.. – Tiražas 5000 egz.. – ISBN 978-609-487-010-1 (įr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS IR JAUNIMUI

Aš moku šokinėti per balas : [apysaka] / Alan Marshall ; iš anglų kalbos vertė Vincentas Stravinskas. – [Vilnius] : Alma littera, [2022]. – 1 epub failas. – (Vertingiausių klasikos kūrinių kolekcija, ISSN 2783-7262). – ISBN 978-609-01-5310-9

Ei, vėžy, aš tavęs nebijau / Daiva Vaičikauskienė. – Klaipėda : S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2022. – 35, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 20 egz.. – ISBN 978-9986-31-601-5

Į bėdą nepuolęs, draugo nepažinsi : [pamokomos istorijos iš miško gilumos] / tekstą parašė Ana Serna [ir Henar Íñigo] ; paveikslėlius nupiešė Kasandra ; [vertė Alfredas Steiblys]. – Vilnius : [AKTĖJA leidyba, prekyba], [2022]. – [25] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-21-539-4 (įr.)

Mergaitė, praradusi leopardą / Nizrana Farook ; iš anglų kalbos vertė Vita Šileikienė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 202, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-5327-7 (įr.)

Nėra to blogo, kas neišeitų į gera : [pamokomos istorijos iš miško gilumos] / tekstą parašė Ana Serna [ir Henar Íñigo] ; paveikslėlius nupiešė Kasandra ; [vertė Alfredas Steiblys]. – Vilnius : [AKTĖJA leidyba, prekyba], [2022]. – [25] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-21-540-0 (įr.)

Nuomojamas butas / Lea Goldberg ; vertė Antanas A. Jonynas, Nathan Gitkind ; parengė ir apipavidalino Sigutė Chlebinskaitė. – [Kaunas] : Žalias kalnas, [2022]. – 1 lankstinys (16 p.) : iliustr.. – ISBN 978-609-8310-03-0

Šerlokas Kaulsas ir karalienės brangenybių byla / parašė Tim Collins ; iliustravo John Bigwood ; iš anglų kalbos vertė Indrė Ivanauskaitė-Vindašiuvienė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 191, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-5323-9 (įr.)

Vienas iš mūsų bus kitas : „Vienas iš mūsų meluoja“ tęsinys : [romanas] / Karen M. McManus ; iš anglų kalbos vertė Gabrielė Virbickienė. – Vilnius : Alma littera, 2022. – 348, [3] p.. – Tiražas 2300 egz.. – ISBN 978-609-01-5322-2 (įr.)

Parengė Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Informacijos mokslų departamento Nacionalinės bibliografinės apskaitos skyrius

Savaitės filmai

Arti ***

Trylikamečių Leo (Eden Dambrine) ir Remi (Gustav De Waele) draugystė stipri ir nuoširdi, bet sukelia bendraklasių pašaipas. Dėl to Leo pasijunta bejėgis ir pradeda tolti nuo draugo. Tai tik padidina vidinę Remi krizę. Lukas Dhontas jautriai rodo, kaip heteronormatyvi visuomenė gali sunaikinti dviejų paauglių draugystę ir įstumti juos į katastrofą. Tačiau įpusėjęs filmas pradeda priminti paskaitą ar metodinę medžiagą apie išskirtinę situaciją ir lytinės tapatybės paieškas išgyvenantį paauglį. („Close“, rež. Lukas Dhont, Belgija, Nyderlandai, Prancūzija, 2022)

Juodoji pantera. Vakanda amžiams ***

Mirus karaliui Čialai, kuris dar žinomas kaip superherojus Juodoji pantera, Vakandos karalystės vadovai bando apsaugoti tautą nuo kitų pasaulio galybių kišimosi. Žmonėms sunkiai sekasi judėti į priekį, todėl filmo herojai turi susivienyti, kad Vakandos karalystė įžengtų į naują erą. Tačiau siaubinga grėsmė kyla iš giliai vandenyne pasislėpusios karalystės – Talokano... Ryanui Coogleriui po milžiniškos pirmosios „Juodosios panteros“ (2018), kuri tapo tikru afroamerikiečių kultūros manifestu, sėkmės tenka nemenka užduotis, ypač turint omenyje netikėtą pagrindinio aktoriaus Chadwicko Bosemano mirtį. Filme vaidina Michaelas B. Jordanas, Letitia Wright, Danielis Kaluuya, Michaela Coel, Lupita Nyong'o ir kt. („Black Panther: Wakanda Forever“, rež. Ryan Coogler, JAV, 2022)

Kaulai ir visa kita ***

Jauna moteris (Taylor Russell), turinti stiprų kanibalistinį potraukį, keliauja per JAV ieškodama savo motinos. Pakeliui sutinka kitų panašios prigimties atstovų, tarp jų ir jauną vyrą (Timothée Chalamet). Juodu tampa meilužiais ir kelionėje kartu susiduria su alternatyviais gyvenimo modeliais, savo veiksmų pasekmėmis ir praeitimi. Rezultatas – įdomus brendimo istorijos, kelio filmo ir siaubo filmo apie kanibalus mišinys. Tačiau personažai ne tokie dviprasmiški, o patį režisierių, regis, labiau domina melancholiškos atmosferos kūrimas nei personažų išgyvenimai. („Bones and All“, rež. Luca Guadagnino, Italija, JAV, 2022)

Liūdesio trikampis ***

Jauna modelių pora, išgyvenanti krizę, leidžiasi į kruizą su dekadentiškais itin turtingais žmonėmis ir užpuolus piratams atsiduria negyvenamoje saloje, kurioje staiga pasikeičia ankstesnė socialinė hierarchija. Rubenas Östlundas vėl kuria satyrą (ir vėl nuskina Kanų „Auksinę palmės šakelę“), tik šįkart apie socialinę nelygybę ir nusistovėjusius elgesio modelius, kartu bandydamas parodyti kapitalizmo apgaulingumą. Vietomis tai daroma pernelyg prikišamai, tačiau dėl puikių aktorių ir negailestingo požiūrio į žmogiškąsias ydas filmą iš dalies galima apibūdinti kaip socialiai kritišką komediją. Vaidina Harrisas Dickinsonas, Charlbi Dean, Woody Harrelsonas, Zlatko Buričius ir kt. („Triangle of Sadness“, rež. Ruben Östlund, Švedija, Prancūzija, D. Britanija, Vokietija, Turkija, Graikija, 2022)

Meniu ****

Jauna pora (Anya Taylor-Joy ir Nicholas Hoult) kartu su kitais svečiais lankosi atokioje saloje esančiame išskirtiniame gurmaniškame restorane. Tačiau garsus virtuvės šefas Slovikas (Ralph Fiennes) paruošė ypatingą meniu. Kuo ilgiau trunka puota, tuo grėsmingesnė tampa situacija kompanijai, atsidūrusiai bepročio gniaužtuose. Nors Sloviko žiaurumas nevirsta blogio karikatūra ir yra susijęs su gilia melancholija bei nusivylimu. „Meniu“ – juodojo humoro kupinas siaubo trileris, kuriame parodoma šiuolaikinio vartojimo spektaklio tuštuma. („The Menu“, rež. Mark Mylod, JAV, 2022)

Peteris fon Kantas ****

Šįkart François Ozono objektas – Raineris Werneris Fassbinderis ir jo 1972 m. filmas „Karčios Petros fon Kant ašaros“. Ozonas nekeičia pasakojamos istorijos – jis keičia veikėjų lytį, ir tai visai nuoseklu, juolab kad siužetą Fassbinderiui padiktavo jo santykiai su vienu iš meilužių. Ozono filmo herojus – garsus kino režisierius Peteris fon Kantas (Denis Ménochet), įsimylintis dvidešimtmetį gražuolį Amirą (Khalil Ben Gharbia), kuris sumaniai manipuliuoja režisieriaus jausmais. „Peteris fon Kantas“ – tai Fassbinderio portretas, sukurtas žaidžiant su režisieriaus gyvenimu, kūryba, bet pirmiausia su jo mitu. Garso takelis, Peterio buto interjeras, net aktorių parinkimas kelia daug aliuzijų į režisieriaus kūrybą ir net į Fassbinderio dievinto Douglaso Sirko filmų veidrodinius paviršius ar įsimintiną kadrą, kai už didžiulio lango naktį sninga. („Peter von Kant“, rež. François Ozon, Prancūzija, Belgija, 2022)

****** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

„Peteris fon Kantas“

Vilnius

Forum Cinemas Vingis

2, 5–8 d. – Negailestinga naktis (JAV) – 16.40, 18.10, 21.30; 3, 4 d. – 13.25, 16.50, 18.10, 21.40
2, 5–8 d. – Velnio šviesa (JAV) – 15.50, 19, 21.20; 3, 4 d. – 15.50, 18.50, 21.10
2, 6, 8 d. – Mano senelis – Kalėdų senis (Ukraina) – 13.20; 3, 7 d. – 18.30; 5 d. – 13.20, 18.30
2, 4, 6, 8 d. – Oranžinė bažnyčia (dok. f., Lietuva) – 18.30; 3, 4 d. – 11.50
2, 5, 8 d. – Prakeikta žemė (Danija, Islandija, Prancūzija, Švedija) – 18.20
3, 6 d. – Korsažas (Austrija, Liuksemburgas, Vokietija, Prancūzija) – 18.20
4, 7 d. – Vieną gražų rytą (Prancūzija, D. Britanija, Vokietija) – 18.20
6 d. – Malonumų namai (Prancūzija) – 18.40
8 d. – Rojaus miestas (JAV) – 18.30
10 d. – Metropolitan Opera Live HD. „Valandos“ – 19.55
Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt

Skalvija

2 d. – Leisk man svajoti (rež. V. Tinteris) – 19 val.; 4 d. – 15.45
2 d. – Kaulai ir visa kita (Italija, JAV) – 20.40; 6 d. – 21.30; 9 d. – 20.15
2 d. – Arti (Belgija, Nyderlandai, Prancūzija) – 17 val.; 6 d. – 16.50; 7 d. – 18.10
3 d. – Medkirčio istorija (Suomija, Nyderlandai, Danija, Vokietija) – 16.30; 5 d. – 15.30 (*senjorams*); 10 d. – 17.10
3 d. – Kapinynas (dok. f., rež. E. Škarnulytė) – 18.30 (dalyvauja režisierė)
3 d. – Prakeikta žemė (Danija, Islandija, Prancūzija, Švedija) – 20.30; 5 d. – 17.30; 11 d. – 15.50
4 d. – Ilgo metro filmas apie gyvenimą (rež. D. Šarutytė) – 20 val.; 5 d. – 20.15; 10 d. – 19.10; 11 d. – 20.50
6 d. – Liūdesio trikampis (Švedija, Prancūzija, D. Britanija, Vokietija, Turkija, Graikija) – 18.50 (su ukrainietiškais subtitrais)
7 d. – Jerzy Orda. Anarchistas pagal šv. Augustiną (dok. f., rež. D. Gasiūnaitė) – 17 val.; 8 d. – 17.45; 9 d. – 19 val.; 10 d. – 15.50
12 d. – Peteris fon Kantas (Prancūzija) – 17.30
4 d. – *Kino klasikos vakarai*. Butas (JAV) – 17.30; 11 d. – 18.30
7 d. – *Kinas po paskaitų*. Meilės laukimas (Honkongas) – 20.30 (pristato L. Kreivytė)
Tarptautinis animacinių filmų festivalis „Tindirindis“
3 d. – Lietuviški riešutai – 15 val.
4 d. – Istorijos mažiesiems (Kanada, D. Britanija, Vokietija, Lenkija, Prancūzija, Sakartvelas, Latvija) – 12.30
4 d. – eksperimentinių filmų programa „Forma-T, figūra-Z“ (Austrija, Šveicarija, Vokietija, Prancūzija) – 14 val.
10 d. – Retrospektyvinė programa – 14 val.
9 d. – „Jaunieji programeriai“. Pažadas (Belgija, Prancūzija, Liuksemburgas, Tunisas) – 17 val.
10 d. – 17-asis Vilniaus tarptautinis vaikų ir jaunimo kino festivalis. Drugelio širdis (rež. I. Kurklietytė) – 11.30
3 d. – *Karlsono kinas*. Kometa Mumių šalyje (animac. f., Suomija) – 13.30

Pasaka

2 d. – Arti (Belgija, Nyderlandai, Prancūzija) – 18 val.; 5 d. – 18.15
2 d. – Korsažas (Austrija, Liuksemburgas, Vokietija, Prancūzija) – 18.15; 3 d. – 15.15; 4 d. – 14.45; 7 d. – 20.30
2, 6 d. – Vieną gražų rytą (Prancūzija, D. Britanija, Vokietija) – 18.30
2, 6 d. – Kaulai ir visa kita (Italija, JAV) – 20.45; 4 d. – 19.45
2 d. – Liūdesio trikampis (D. Britanija, Vokietija, Turkija, Graikija, Švedija, Prancūzija) – 20.15; 3 d. – 15 val.; 4 d. – 17.15; 5, 6 d. – 20.30; 7 d. – 19.45; 8 d. – 20.30
2 d. – Piktųjų karta (rež. E. Vėlyvis) – 21 val.; 3 d. – 18 val.
3 d. – Ilgo metro filmas apie gyvenimą (rež. D. Šarutytė) – 15.30; 4 d. – 19.30
3 d. – Peteris fon Kantas (Prancūzija, Belgija) – 17.45; 5 d. – 18 val.
3 d. – Prakeikta žemė (Danija, Islandija, Prancūzija, Švedija) – 19.45; 4, 7 d. – 20.15; 5 d. – 20.45; 6 d. – 18 val.; 8 d. – 19.30
3 d. – Meniu (JAV) – 20.30; 5 d. – 18.30; 6 d. – 18.15
3 d. – Fantazijos tik suaugusiems (Prancūzija) – 20.45; 6 d. – 21 val.
4 d. – Ąžuolo širdis (Prancūzija) – 15.15
4 d. – Vesper (rež. K. Buožytė, B. Samper) – 17 val.; 5 d. – 20 val.
4 d. – Ten, kur gieda vėžiai (JAV) – 15 val.
4 d. – Rūpintojėlis (rež. J. Trukanas) – 17.45
7 d. – Kapinynas (dok. f., rež. E. Škarnulytė) – 18.15

Paupio salė

2, 4 d. – Meniu (JAV) – 18 val.
2 d. – Liūdesio trikampis (D. Britanija, Vokietija, Turkija, Graikija, Švedija, Prancūzija) – 19.45; 3 d. – 18.15, 20,30; 4 d. – 20.15; 6 d. – 20 val.; 8 d. – 19.30
2 d. – Prakeikta žemė (Danija, Islandija, Prancūzija, Švedija) – 20.15
3 d. – Kometa Mumių šalyje (animac. f., Suomija, Japonija) – 12.30, 14.15; 4 d. – 12.30
3 d. – Vieną gražų rytą (Prancūzija, D. Britanija, Vokietija) – 13 val.; 4 d. – 17 val.
3 d. – Kaulai ir visa kita (Italija, JAV) – 21.15; 5 d. – 20.30
4 d. – Pūga prie Mėmelio. Klaipėdos atvadavimo saga (dok. f., rež. A. Lygnugaris) – 13 val.
4 d. – Keistas pasaulis (animac. f., JAV) – 14.15
4 d. – Arti (Belgija, Nyderlandai, Prancūzija) – 14.45
4, 7 d. – Piktųjų karta (rež. E. Vėlyvis) – 19.30; 5 d. – 20 val.; 6 d. – 20.30
5 d. – Korsažas (Austrija, Liuksemburgas, Vokietija, Prancūzija) – 18 val.
4 d. – Kapinynas (dok. f., rež. E. Škarnulytė) – 16.30
5 d. – Sugrįžę iš Niujorko (dok. f. rež. R. Rakauskaitė) – 18.30
6 d. – Rūpintojėlis (rež. J. Trukanas) – 18 val.
7 d. – *Europos kino naktis*. Fani ir Aleksandras (Vakarų Vokietija, Švedija, Prancūzija) – 18.45
8 d. – Ąžuolo širdis (Prancūzija) – 18 val.
9 d. – Malonumų namai (Prancūzija) – 18.30

Kaunas

Forum Cinemas

2, 3 d. – Negailestinga naktis (JAV) – 14.35, 19.15, 21.40, 23 val.; 4–8 d. – 14.35, 19.15, 21.40
2, 3 d. – Velnio šviesa (JAV) – 12.25, 18.30, 20.50, 23.10; 4, 5, 8 d. – 12.25, 18.30, 20.50; 6 d. – 12.25, 17.30, 20.50
2–8 d. – Oranžinė bažnyčia (dok. f., Lietuva) – 12.05, 18 val.
3, 5, 7 d. – Mano senelis – Kalėdų senis (Ukraina) – 10.35
6 d. – Malonumų namai (Prancūzija) – 18.30
8 d. – Rojaus miestas (JAV) – 18.50
10 d. – Metropolitan Opera Live HD. „Valandos“ – 19.55
Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt

Klaipėda

Forum Cinemas

2–5, 7, 8 d. – Velnio šviesa (JAV) – 16, 18, 21.25; 6 d. – 16, 19.15, 21.25
2–8 d. – Negailestinga naktis (JAV) – 13.40, 18.30, 21 val.
2–8 d. – Oranžinė bažnyčia (dok. f., Lietuva) – 15.05
6 d. – Malonumų namai (Prancūzija) – 18 val.
8 d. – Rojaus miestas (JAV) – 19.15
Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt

Šiauliai

Forum Cinemas

2–8 d. – Negailestinga naktis (JAV) – 18.30, 21.30
Velnio šviesa (JAV) – 18.55, 20.40
3, 5, 7 d. – Oranžinė bažnyčia (dok. f., Lietuva) – 18.15
6 d. – Malonumų namai (Prancūzija) – 18.15
8 d. – Rojaus miestas (JAV) – 18 val.
Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (**dailė**)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė
Fotografija – Agnė Narušytė | **Kinas** – Ilona Vitkauskaitė
Teatras, šokis – Ieva Tumanovičiūtė | **Muzika** – Laimutė Ligeikaitė
Stilius – Violeta Kundrotienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | **Direktorius** – Linas Vildžiūnas

7md

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.
Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“,
S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. El. paštas redakcija@7md.lt.
ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 850 egz.
Spausdino UAB „AL Grupė“, Užpalių g. 83A, Utena
Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas
Lietuvos kultūros taryba
LR kultūros ministerija
Lietuvos kino centras